

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Maslul

Coeslin, Ḥayyim ben Naphtali

ץריה ילתפנ ןב מייח, ןילסק

[Sudylkow], 556 [1795 oder 1796]

מילעפה תלסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9988

נתיב א' במספר המדברים ובאורים : וחלוקת הלשון : ומספר
אותיות השרש ושמותן :

מדרכי הלשונות להיות בהן מלות המונחות במקום זכרון שם גוף המדבר
או גוף השומע או גוף שלישי אשר ידובר בו : ואם הוא אחד או
יותר מאחד ואם זכר או נקבה . והן הנה בלשון הקדש עשר מלות והוראותיהן
שמים עשרה כמו שאבאר , ונהלקות לארבעה מינים (א) **יחיד** פי' זכר אחד
(ב) **יחידה** פי' נקבה אחת (ג) **רבים** פי' זכרים הרבה (ד) **רבות**
פי' נקבות הרבה . וכל מין יש שלשה **מדברים** ונקראים ג"כ בשם
גופים להיות הגחמם במקום שם הגוף כאמור .

שמות המדברים ליחיד

(**אני**) **מדבר בערו** זכר אחד המדבר על עצמו יאמר
( ) **אני** המשל **אני אוכל** :
( ) **אתה** נקרא (**נמצא**) כאשר ידובר לזכר אחד יאמר לו **אתה** :
(**הוא**) **נסתר** כשידובר מזכר אחד שהוא גוף שלישי זולת גוף

המדבר וגוף השומע יאמר עליו **הוא** :
הנקד רואה שכשיאמר ראובן המדבר מלת **אני** הוא במקום הזכרת שמו
היה צריך לומר ראובן אוכל ויאמר **אני** במקו' שם **ראובן** וכן כשיאמר
לשמעון **אתה** הוא במקום זכרון שם שמעון השומע , וגם כשידבר ראובן עם
שמעון על דבר לוי יאמר **הוא** במקום זכר שם לוי שהוא גוף שלישי הנזכר
בלי ספק מקודם לזה במאמר ההוא , וכן הוא בשאר המינים אשר יתבאר לפנינו .

שמות המדברים ליחידה

(**אני**) **מדברת בעדה** נקבה אחת המדברת על עצמה תאמר
( ) **אני** ג"כ **אני** .
(**את**) נקרא (**נמצאת**) כשידובר לנקבה אחת יאמר לה **את**
( ) **היא** **נסתרת** כשידובר מנקבה אחת זולת המדבר והשומע
( ) יאמר **היא** .

שמות ביטל

משער
דקדקי'
דברי
מחברי'
ולה על
וסוס
להלכד
בו עלו
: אל
: ולא
זערוי :
כתי :
י אחס
דוברי
רגלס
יו הלח
אמרה
היכלי
הנהר
אשר
לכס
כס :
ומכאון
במשוט

מסלת נתיב א הפעלים שמות המדברים לרבים

אנחנו) מדברים בעדם זכרים הרבה המדברים על
(
(עלמס (או אחד צעד כלס) יאמרו אנחנו :
(
(נקרא) נמצאים כשדובר לזכרו הרבה יאמר להם אתם :
(
(נסתרים כשדובר מזכרו הרבה יאמר עליהם הם :
(
(שמות המדברים לרבות)

אנחנו) מדברות בעדן נקבות הרבה המדברות על עלמן
(
((או אחת צעד כלן) תאמרנה ג"כ אנחנו :
(
(נקרא) נמצאות כאשר ידובר לנקבו הרב יאמר להן אתן
(
(נסתרות כשדובר מנקבות הרבה יאמר עליהן הן

מעשה מדע כי לשון הקדש וכן כל לשון נחלק לשלשה חלקים : האחד נקרא פעל . והוא הדבור אשר יורה על איזה מעשה אשר נעשה תחת

השמש כמו : עשה , צנה , אכל , שמע , ראה , ידע , הלך , עמד , ישב , וכיוצא בהם , ובהלק הזה שייכי גופי המדברים וגם ענין הזמנים (א) עבר פירוש כשדובר בפעולה אשר נעשה קודם הדבור או (ב) עתיד והוא שדובר בפעול אשר יעשה העושה בזמן אשר יבוא אחר הדבור : או

(ג) בינוני דהיינו שדובר בפעולה אשר נעשה בשעת הדבור . והחלק השני מן הלשון נקרא שם , והוא קריאת הדבר בשמו כמו ראובן , שמעון , שלחן , כסא , מטרה , לחם , יין , שור , חמור , ודומיהם , וצוה לא שייכי גופי המדברים ולא הזמנים , האמנם יש מהם שיחזק להזכיר בהם לשון זכר או נקבה יהוד ורבים כמו שמדע במקומו . והחלק השלישי נקרא מלה וזה אינו לא שם ולא פעל אצל הוא לקשר ענין המאמר ולחבר השם והפעל יחד וענינים אחריו זולת אלה כמלת כי : גם , אך , רק למען , צעבור , והדומים להם , ויתבארו החלקים האלה באר היטב במקומם צעור צור ישועתי .

ערה צוה צריך ה' ואלמדך חלק הפעלים , ומחלה אומר לך שהיסוד ועיקר השם של כל פעולה נקרא אלל המדקדקים **שרש** , המשל צל"א (ער געהט , ער שטעהט) : הפעלי האלה יולאים משרש (געהן , שטעהן) , ושרש הפעל צל"ק הוא תמיד משלש אופיות לא פחות ולא יותר וקראו המדקדקים שמות לאופיות השרש ושמו שרש **פעל** לסימן . וכן קראו לאות הראשונה מכל

שרש פא הפעל לפי שהפ"א הוא האות הראשונה משרש פעל , ולאות השנית מכל שרש קראו עין הפעל כי העי"ן היא האות השנית משרש פעל , ולאות השלישית קראו למ"ד הפעל כי הלמ"ד היא האות השלישית משרש פעל , והרונה להזכיר האותיות שצטרף פקד יקרא לפ"א , פ"א הפעל , ולקו"ף , עי"ן הפעל , ולדל"ת , למ"ד הפעל , וכן צטרף ננ"ש , הנ"ץ , פא הפעל , והגית"ל , עין השעל , והשי"ן , למד הפעל , וכמו כן בכל שרש ושרש :

נתיב ב בבאור לוח הבנינים

(רב) בני לדברי הקשבה לאמרו הע אונק הנה אנכי צא חליך להורות לפניך דרכי הלשון העברית , דרכיה דרכי נועם להצון משל ומליצה דברי הכמים והידומים , והיא הלשון הנחה חס כל הלשונות , משואות חן חן לה תמן לראשך לויית חן כי תחס דרכך ולבך להצון אמרותיה כי נעמו , ושם שכל במשפטי מליצותיה מה יפו פעמיה , כי תלבד מה שיאות לאדם לכונן שפתיו במצוה בכל לשון אשר ידובר בה , ולכלכל בצדק כל אמרו פיו כלם נכוחים לשומע את דבריו , חף גם לזאת יש יתרון ללשונו הקדשה על כל יתר הלשונות , כי תרון האור מן החשך , ואשרי דרכיה ישמרו כי היא מסלה העולה בית אל להשכיל אל דברי התורה , ולרדת אל עומק פשטות הכתובים , והקיה ומשפטיה . לישראל לבוא אל חדרו דרשית חז"ל הצונים בשמים מעליותיהם ואגדתם על ארץ יסודו בארצו המליצה ונתיבות הלשון , ולכן הכון והבן מהשבויתך וימעוררו רעיוניך לכל הדברים אשר אשכילך ואורך , שמרם צמוך לבצך ויהי לך לשם ולתהלה , וראשית דרכי אדרייך לאט לרגל המלאכה אשר לפנינו צמד לוח הצנינים אשר אנכי נותן לפניך היום , ואמה פמה פיק ויאירו דבריך .

(תלמוד) פקד (ער האט גדאכט) הוא לגסתר , וסימנו פ"א הפעל נקודה בקמץ ועי"ן הפעל צפת"ח .

פקדת הוא לנמלא , תי"ו קמולה הכתובה אחרי אומיות השרש היא במקום מלת אַתָּה

פקדתי הוא למדבר צעדו או למדבר צעדה , תי"ו הנקוד צחירק עם הו"ד הכתובות אחרי אומיות השרש מורות על מלת אָנִי .

פקדה הוא לגסתר , ה"א הכתובה אחרי אומיות השרש מורה על מלת היא :

פקדת הוא לנמלא תי"ו נקודה צפו"א שאחרי אומיות השרש מורה על מלת אַתָּה :

פקדו הוא לגסתר או לגסתר , וי"ו מלאפוס שאחרי השרש היא לסימן הרבים : פקדס

על
חבו
תם
הם
עלמן
חבו
אתן
ין
נקרא
תחת
ישב
עבר
או
השני
עלמן
גופי
או
אינו
יחד
דומים
ועיקר
א (ער
ושרש
דקיים
מכל

מסלת נתיב ב' הפעלים

פְּקַדְתָּם הוא לנמלאים , מיו נקודה בסגול עם המ"ם שאחרי השרש מורה על מלח **אָתָם** .

פְּקַדְתָּן הוא לנמלאות , מיו נקודה בסגול עם הג' מורה על מלח **אֵתָן** .

פְּקַדְנוּ הוא למדברי , צעדס או למדברות צעדן , נון עם וי"ו מלאפיו

שאחרי השרש מורות על מלח **אֶנְחַנוּ** עד הנה דברנו מן **עבר** , דהיינו הדבור בפעולה אשר נעשה בזמן אשר חלף והלך לו

קודם הדבור , וסימנו שאותיות השמוש כתובות אחרי אותיות השרש ,

(ר') דע כי כל האותיות הנוספות על אותיות השרש נקראו **שְׂמוּשׁ** (אחרי מלה ארמית נגזרת מן **לְשִׁמְשָׁא** שהו' התרגו' של מלח

שבעברי) כי האותיות הנוספות הן במדרגת משרמות לאותיות השרש ,

(ת') מעתה נדבר מן **בִּינוּנֵי פִיעַל** , דהיינו הדבור מן העושה הפעולה בעת הדבור , ועין הפעל צליר"י ,

(ר') מלח **בִּינוּנֵי** ענינה זמן הממולע בין העבר ובין העמיד , וכבר ידעת שהמדקדקים שמו שרש **פִיעַל** , סימן לאותיות השרש

ובהצטרף נקודות החול"ם והציר"י שבמלח **פִּקַד** נקרא **פִיעַל** ,

(ת') **פִּקַד** (חיוגר דענקט) , הוא ליחיד ,

(ר') כמה מדברים יש ליחיד ,

(ת') שלשה , (ר') ונקראים ,

(ת') מד"צ , נמלא , נסתר ,

(ר') מלח **פִּקַד** כוללת את כלם , וצריך אחת להוסיף המלה המורה על המדבר **אֲנִי פִּקַד** , מד"צ , **אֶתָה פִּקַד** , נמלא

הוא פִּקַד , נסתר

(ת) **פִּקְדִים** (פילע דענקנען) , הוא לרבים , היו"ד והמ"ם שאחרי השרש משמשות לסימן רבים ,

(ר) גם פה צריך אחת להוסיף המלה המורה על המדבר , **אֶנְחַנוּ פִּקְדִים** ,

מדברים

(פרטי בוראות הזמנים מבוארים להלן נתיב י"ט)

מדברים בעדס : אתם פקדים , נמלאים , הם פקדים נסמרים
וכלל אומר לך שזה נוהג גם ביחודה ורבות , ובכל שאר הבינונים אשר יבואו עוד
ושמור זה :

(ת) פקדה הוא ליחודה , הה"א שאחרי השרש הוא לסימן יחודה , אני
פקדה מדברת בעדה , את פקדה נמלאה
היא פקדה נסמרת .

פקדות הוא לרבות , וי"ו מיו"ו שאחרי אותיות השרש
הן לסימן רבות , אנתנו פקדות מדברות בעדן , אתן
נמלאות : הן פקדות נסמרות :

מעשה נדבר מן בינוני פעול דהיינו הדבור בקבלת הפעולה בעת הדבור
וסימנו פ"א הפעל בקמץ ועין הפעל במלאפים :

(ר) שמע בני , ענין קבלת הפעולה הוא זה : המשל באמרך ראובן
אכל את הלחם , הנה ראובן הוא העושה פעולת
האכילה והלחם הוא המקבל פעולת האכילה מן ראובן

וכן כשחומר ראובן שומר את אחיו הנה ראובן
(ת) עושה פעולת השמירה :
(ר) והמקבל (ת) הוא אחיו

(ר) המקבל פעולת השמירה מן ראובן , וכן בשאר הפעולות :
(ת) פקוד (אייגר ווערט *) געדאכט) הוא ליהוד , אני פקוד
מד"צ , אתה פקוד הוא נמלא ,

הוא פקוד נסמרת :
פקודים הוא לרבים , יוד מס שאחרי השרש הן לסימן רבים , אנתנו
פקודים מדברים בעדס אתם פקודים נמלאים
הם פקודים נסמרים .

פקודה הוא ליחודה , ההא שבסוף המיבה הוא לסימן יחודה , אני פקודה
מדברת בעדה , את פקודה נמלאה היא
פקודה נסמרת .

פקודות הוא לרבות , ויו מיו שבסוף המיבה הן לסימן רבות ,
אנתנו פקודות מדברות בעדן , אתן פקודות נמלאות
הן פקודות נסמרות .

מעשה

° לפי מה שיחבאר לקמן סוף נפקד מהוראת בינוני פועל יהי' חרגומו (אייגר
איזט געדאכט) ועיין מה שכתבתי במרפח אבנים אבן ה' .

מסלת נתיב ב- הפעלים

מעמה נדבר מן **מְקוֹר**

פָּקַד (דענקען) הוא מקור וסימנו הפא נקוד' בקמץ ועין הפעל בחולם :

(רב) ענין המקור הוא הדבר אשר הודעתיך (לעיל סוף נתיב א') צבאור מלת **שָׂרַשׁ** , כי המקור הוא השרש , ומבואר הוא שלא שייך להזכיר צב גופי המדבריו ולא הזמנים , כי איננו רק קריאת שם הפעולה .
(תלמיד) מעמה נדבר מן **הַצְּוִי** , דהיינו לצוות לחברו לעשות הפעולה

(מיד)

פָּקַד (דענקע) הוא ליחיד וסימנו פא הפעל בשוא ועין הפעל בחולם :

פָּקְדוּ הוא לרבים ויו מלאפוס הכתובה אחריו השרש הוא לסו' רבים ,

פָּקְדֵי הוא ליחידה , היו"ד שבסוף הכתובה היא לסימן היחידה ,

פָּקְדָנָה הוא לרבות , נו"ן קמוצה עם הה"א שבסוף הכתובה הן לסימן רבות ,

(ר') דע צני , כי לא שייך צלוי רק גוף הנמצא , כי אי אפשר לצוות לנסתר אשר איננו נוכח המדבר , גם מד"צ לא שייך בלשון צווי כי לא יורה האדם לעצמו לכן צאמרך צלוי **יְחִיד** היינו נמצא , **רְבִים** היינו נמצאים , **יְחִידָה** היינו נמצאת , **רְבוֹת** היינו נמצאות ,

(ת') מעמה נדבר מן **עֲתִיד** , דהיינו הדבור בפעולה אשר יעשה העושה בזמן אשר יבוא (מהר או לימים רבים) אחריו הדבור

וסימנו שאותיות השמש כתובות לפני אותיות השרש ,

אֶפְקַד (איך ווערדע דענקען) הוא למדבר בעדו או למדברת בעדה , האל"ף הכתובה לפני אותיות השרש מורה על מלת **אני** ,

תִּפְקַד הוא לנמצא , תי"ו הכתובה לפני השרש מורה על מלת **אתה** , גם משמש **תִּפְקַד** לנסתרות , והתי"ו מורה על מלת **היא** ,

יִפְקַד הוא לנסתר , היו"ד שברא"ש הכתובה מורה על מלת **הוא** ,

תִּפְקְדֵי הוא לנמצאת , התי"ו שלפני השרש והיו"ד שאחריו השרש מורות על מלת **את** (כי לולי היו"ד שאחריו השרש הייתה המלה נקראת **תִּפְקַד** שהוא לנמצא או לנסתרת)

נִפְקַד הוא למדברים בעדם או למדברות בעדן , הנו"ן שבראש הכתובה מורה על מלת **אנחנו** :

תִּפְקְדוּ הוא לנמצאים , התי"ו שלפני השרש והיו"ד שאחריו השרש מורות על מלת **אתם** , (כי לולא היוו הימה נקראת **תִּפְקַד**

יִפְקְדוּ הוא לנסמרים : היווד שלפני השרש והויו שאחריו השרש מורוח על מלת **הם** : (כי בלו הויו היתה נקראת **יִפְקְדוּ**)

תִּפְקְדָנָה הוא לנמלאת : התויו שלפני השרש ונון הא שאחריו השרש מורוח על מלת **אתן** : גם תשמש מלת **תִּפְקְדָנָה** לנסמרות ואותיות השמוש שבה מורוח על מלת **הן** :

(ר') הנך הוזה בשורה הזאת שכוללת ששה חלקים והם **עבר** : **בינוני פועל** : **בינוני פעול** : **מקור** : **צווי** : **עתידי** :

כל אחד מאלה נקרא זמן (אף על פי שבמקור לא שייך ענין הזמן כמו שהודעתוך) : ואם תעמוד על המנין תמצא בכל אחד מן הזמנים שנים עשר מדברים : חוץ מן הצווי שלא שייך רק בגוף הגמלא : ובמקור לא שייך בו ענין הגוף כלל כמו שהתבאר :

והנה שורה שלמה כזאת נקראת אלל המדקדקים בשם **גזרה** ופירושו חלק וכן נקראת כל שורה ושורה אשר על הלוח הז' אשר לפניך כמו שימצא בע"ה : **ואחריו** שידעת כי המקור הוא השרש : לכן אם אשאלך מעמה על השרש מאיזה גזרה מן הגזרות : תהיה תשובתך המלה : אשר תורה על המקור בגזרה ההי' : והנה המקור מגזרה זו הוא (ת') **פִּקְדוּ** :

(ר') וכשצייט בכל המלות שבגזרה זו תמצא כי לא תוכל להוטיח תפיך שום אחת מהן אשר לא תצטא בשפתים שלש אותיות השרש האלה : כי בשום אחת מהן לא תחסר אות מאותיות השרש (משא"כ בשאר הגזרות שלפנינו שבהן תחסר לפעמים אות מן השרש) גם לא תנוח שום אות שרשית בגזרה זו : וענין הגחות הוא זה : דע כי אותיות **אהו"י** שהן : אלק : הא : ויו : יוד : נכתבות לפעמים בלי יקודה ואין נרגשות במצטא : כמו האלק שבמלות **תאכל מצא** :

זההא שבמלת **פִּקְדָה** : והויו במלת **פִּקְדוּ פִּקְדוֹת** : היווד במלת **פִּקְדוֹת** :

פִּקְדוֹ ודומיהם : ואלה האותיות נקראות אותיות נחות : כלומר שעומדות במקומן במנוחה ואין מוטיחין אותן במצטא : גם אם הדבר הזה ראוי לך לדעת שהאותיות המשמשות בעמיד בראש המיצה סימן **אית"ן** דהויו האלק במלת **אִפְקְדוּ** : היווד **יִפְקְדוּ** : התויו **תִּפְקְדוּ** :

תִּפְקְדוּ תִּפְקְדָנָה : הנון במלת **נִפְקְדוּ** : ובכל מקום שאזכור מעמה

אותיות אית"ן ר"ל שמוש העמיד שבראש המיצה : ויש לורך גדול לדעת נקוד האותיות המשמשות האלה המשמנה כפי שנווי

מכלת נתיב הפעלים

הגזרות וואתנס נקוד שאר האותיות המשמשות בגזרה זו יתקיים בכל שאר הגזרות אשר לפנינו . מעתה אמור בני :

(ת) הגזרה הזאת נקראת **שְׁמַיִם** . דהיינו שאותיות השרש הן בשלמותן ככל הזמנים ובכל המדברים שלא מחסר ולא תנוה שום

אות מאותיות השרש . ואותיות אית"ן מגזרה זו נקודות בחירק .

(רב) עיניך תחוינה שכל הגזרות שאותיות אית"ן שלהן נקודות בחירק תראה תמיד האלף שבמד"ב נקודה בסגול .

גורת כרת

(תלמיד) **כָּרַת** הוא לנסתר וכו' . עד **תְּכַרְתֶּנָּה**

(ר) חיונה שרש הגזרה הזאת :

(ת) **כָּרַת** (ר) המצוין נא צמלת **כָּרַת** שבעבר לנמלא :

(ת) היא חסרה תיו אחת . כי מהראוי להכתב בה שתי תיון האחת לתו הפעל . והשנית לשמוש .

(ר) כן דברת . וכן צמלת **כָּרַתִּי כָּרַתְתִּים כָּרַתְתִּין** חסרה תיו אחת

אגיד לך טעם הדבר . דע כי התיו הכמוזה צמלות האלה היא לשמוש ותיו לתו הפעל חסרה והנקודה שבתוך התיו היא נקראת בשם **דגש** והיא למשלוש תיו

למד הפעל החסרה . כי כן הוא דרך לשון הקדש . במקומות שראויות להכתב שתי

אותיות דומות רגופות מחסר הראשונה ויבוא דגש בשניה להשלי' את האות החסרה

הראויה להכתב לפנייה . אבל לעולם לא יבוא דגש באות הראשונה להשלים את

האות הראויה להכתב אחריה . ומה יתברר לך שהתיו והנכתבה צמלות הללו הוא

התיו המשמשת . וקל להבין . וממה שאמרתי לך מוכל להתבונן שאי אפשר לתו

למד הפעל להיות חסרה רק באופן המדברים שיש תיו המשמשת צסוף המצינה

באופן שיהא כה בדגש להשלים הכפל . ואתנס בשאר המדברים שבעבר שאין

שמושם תיו וכן בשאר הזמנים שאין מקום לכפל הזה . כמוצות אותיות השרש בשלמותן

כמו בגזרת **פָּקַד** . מעתה אמור בני .

(ת) הגזרה הזאת נקראת **אם** **למד הפעל תיו** : פי' אם אות שלישי

מן השרש היא תיו . מחסר בעבר באופן המדברים ששמושם (תיו) ויבוא

דגש בתיו השמוש להשלימה . וכפי הכלל שהדגש יכול להשלים אות הכפל הראויה

להכתב לפנייה . ואותיות אית"ן מגזרה זו נקודות בחירק .

(ר) עתה אשכילך צינה איך מוכל נקודה אחת שבתוך האות להשלים אות חסרה

אך המצוין נא בקריאתך מלת **כָּרַת** אם לא מוציא מפיך שתי תיון כאלו

היתה כמוזה **כָּרַתְתִּי** בשתי תיון . כי האות הדגושה נקראת בכפל כאלו

ר

תכלית באורו לקמן במסלת הנקוד נתיב א'

מסלת נתיב ב הפע

גזרת נגש

(ת)

(ר) חיזהו שרש הגזרה הזאת

(ר) הסתכל בשינוי הגזרה הזאת

(ת) בלוי גס בעמיד מחסר נון פא הפעל

(ר) אחת דברת ולכן בא בעמיד דגש בעין הפעל להש לים כון פא הפעל המסית ואמנס זהו דוקא בעמיד שאותיות השמוש כתובות לפניו שרש לבן ירשכמ בדגש

שבעין הפעל להשלים אות משא"כ בשאר הזמנים שאין סנס אמת בתגובה לפניו שרש השרש ואם מחסר מהם נון פא הפעל תהיה עין הפעל בראש המיזה להשלים אות בדגש הבא בראש המיזה להשלים אות

ומפני זה לא יבוא דגש בעין הפעל שבלוי להשלים הנון החסרה הפעל הוא בראש המיזה ואולם העטם על חסרון הנון פא הפעל בלוי הוא מה שאומר לך דע כי בהעדר אותיות אית'מן העמיד יהיה הנשאר תמיד שזה אל הלווי המשל בזה אם מחסר אותיות אית'מן **אֵשׁ תִּגְשׁ יִגֵּשׁ נִגַּשׁ**

(ת) נגש

יהיה הנשאר

(ר) והוא שזה ליחיד בלוי וכן בהעדר המיון **תִּגְשׁוּ תִגְשׁוּ תִגְשׁוּ**

(ת) גשי גשו גשנה

ישאר

(ר) שזה אל הלווי וזה נוהג בכל הגזרות כמו **אֶפְקֹד תִּפְקֹד יִפְקֹד**

נִפְקֹד בחסרון השמוש יהיה הנוסח **פִּקֹּד** וכן בכלם ומן העטם הזה מחסר נון פא הפעל בלוי מגזרה זו (אע"פ שאין כח בדגש שבראש המיזה להשלימה) כדי להשוותו אל העמיד: מעתה אמור בני

(ת) הגזרה הזאת נקראת **חסרי פא נון** פי' אם פא הפעל הוא נון

מחסר בעמיד שאותיות אית'ן כתובות לפני השרש ויבוא דגש בעין הפעל להשלימה וגם בלוי היא חסרה כדי להשוותו אל העמיד ואותיות אית'ן מגזרה זו נקודות בחירק

(ר) האמנס הגדתי לך (לעיל בגזרת **כרת**) שהדגש ישלים אות הכפל דוקא

אין זה רק בשאר האותיות אבל הנון משתלמת אפילו בלי כפל אות

גזרת אכל

(ת) אכל

(ר) חיזהו שרש הגזרה הזאת

(ס) הטע' יתבאר במסלת הניקוד נתיב ג' ואפס קנהו אזכור בנתיב שאחרי זה במלת

דלת

שברת

מסלת נתיב ב הפעלים

(ד) שזשניהם נאמר **שָׁבָה** ("ואולם הגוי" מצדיל ציניהם שזנסמרת בעבר השין שהיא פא הפעל וצוחדה צציוני הגנינה חבא הגנינה אלל

אלל הצו"ת שהיא למד הפעל **רע** כי הנקודות נקראות בשם **תנועות** כי כבר ידעת שהאות צלי נקודה נקראת **נחה** והתנועה היא הפך המנוחה והגנינה תהיה תמיד צמועה האחרונה תהמלה או צמועה שלפני

האחרונה וכאשר היא צמועה האחרונה זהו מה שנקרא אלל המדקדקים בשם האחרונה (והיא מלה ארמית מרגום מלת **מלמטה** שבעברי) ואם מצוא

מדרע הגנינה צמועה שלפני האחרונה נקרא בשם **מלעיק** (מרגום מלת **מלמעלה** ולעולם לא מצוא נגונה צאות הנקודה צשוא"ל) ואל"ל

פעול שזה אל היחיד צצווי מעתה אמור צני

(ת) הגזרה הזאת נקראת **נחי עין ויו** אם עין הפעל הוא ויו מנוח ככל הזמנים נסתר

צציוני פועל נסמרת בעבר שזה ליחידה צציוני פועל (רק שזנסמרת בעבר מצוא הגנינה מלעיל וצוחדה צציוני מלרע) היחיד צציוני פועל שזה ליחיד צצווי ואותיות איתן מגזרה זו נקודות צקמץ ופא הפעל צמלאפוס

גזרת **מצא**

(ד) שרש הגזרה הזאת הוא (ת) **מצא** למד הפעל אלף והוא נחה

(ר) אמור צני (ת) הגזרה הזאת נקראת **נחי למד אלף** כאשר תהיה למד הפעל אלף תנוה ככל הזמנים ואותיו אית"ן נקודו צחירק

(ר) עיניך הרוואות שיש גופים שלא תנוה בהם האלף והוא כשיש אות נחה בצדה כמו **מְצֵאָה מוֹצֵאִים** ודומיהם שאז נקודה האלף באחת מן

הנקודות לפי שלא מצאנה שתי אותיות נהות רעופות וכמו שאבאר לך בגזרה שאחריו זאת

גזרת **פנה**

(ר) איזהו שרש הגזרה הזאת (ת) **פנה** למד הפעל הא והוא נחה (ר) עתה אשאלך והודיעני שמות האותיות שצמלות **פְּנִיָּת**

(ת) הפא הוא פא הפעל והגון עין הפעל והווד (ר) הוא צמקום הא למד הפעל לפי שאי אפשר להיות הא נחה באמצע המיובה לכן נתחלפה ציוד וכן הוא בשאר המדברים שבעבר שמתחלף בהא ציוד

סן (" הטעם לזה תמצא במסכת הנקוד שניל מ"ט

מסלת נתיב ב' הפעלים

מן הטעם הזה , מלכד בנסמרת בעבר , שתשחנה ההא לתיו רפוייה ,
ובמלת פנה ליהודה ציונוי פועל

(ת) חסרה הא אחת : כי מהראוי להכתב שתי ההין : אחת למד
הפעל והשנית לשמוש :

(ר) הא הכתובה היא לשמוש : ולמד הפעל חסרה , ואמנם ההבדל שבין היחיד
ובין היחידה ציונוי הוא

(ת) בנקוד עין הפעל : ליחיד בסגול , וליחידה בקמץ ,
(ר) גם ציונוי פעול מתהלפה הא למד הפעל ציוד אע"פ שאין מקומה באמצע

המיצה , וזהו לפי שאי אפשר להיות שתי אותיות נחות רגופות בסוף
המיצה אם אין השנית אלף כמלת **מצוא** , מעתה אם תהיה הא למד הפעל

כמוצה ביחיד שציונוי פעול
(ת) תהיינה שתי אותיות נחות רגופות , האחת הווי

(ר) שהיא המלאפוס , שאין מלאפוס בלא ווי כמוצה כמו שידעת , והשנית
(ת) הא למד הפעל ,

(ר) לכן בהכרח מתחלק ההא ציוד שהיא מורגשת במצטא , ואמנם בשאר
המדברים שציונוי פעול היה אפשר לומר **פגוהים פגוהות** , רק

בעבור שנתהלפה ביחד תשאר הווד גם בשאר , יש לך לדעת שלפי מנהג
הלשון לא תהיינה שתי אותיות נחות רגופות באמצע המיצה אף אם תהיה
השנית אלף , מעתה אמור ,

(ת) הגורה הואת נקראת **נחי למד הא** , אם למד הפי הא
תנוה בכל הזמנים , ולפי שלא תנוה הא באמצע המיצה , לכן

בעבר שאותיות השמוש כמוכות אחריו השרש , מתחלק ההא ציוד ,
ובנסמרת בעבר מתחלק ההא בתיו רפוייה , וביחידה ציונוי פועל , תחסר

הא למד הפעל לגמרי , וההבדל שבין היחיד ובין היחידה הוא , שביחיד
נקודה עין הפעל בסגול , וביחידה בקמץ , ולפי שאי אפשר להיות שתי

אותיות נחות רגופות בסוף המיצה אם אין השנית אלף , לכן מתחלק
ההא ציוד ציונוי פעול , ואותיות אית"ן נקודות בחורק ,

(ר) בני , שיש בלצבך למען מדע שיש גופים שמתסר מהם הא למד הפעל ,
כמל' **פנו פנים פנות** וכיוצא בהם , והוא מטעם

(ת) שאי אפשר לנוח שתי אותיות רגופות *
(ר) לרופה אמרמך מאד , וממה שהתבאר לך מוכל להמבונן כי לא יתכן

בשום אופן להיות הא עם אלף נחות רגופות אפילו בסוף המיצה , וזהו
תלמיד

" עיקר הטעם לזה יתבאר להלן שכל כ"ו :

(ת)
(ר)
(ר)
(ת)
(ר)
(ה)
(ר)

ר
חמ
וצי
הפ
לומ

הפ
צו

הש

הר

(ת) שאם תהיה השניית אלף , כפי המנחי בשתי אותיות נחות רלופות בסוף התיב , או תהיה הא נחה באמצע התיבה ,
(ר) שש אנכי על אחרתך ,

גורת סב

(ר) חיזהו שרש הגורה הזאת ²
(ר) עין הפעל ולמד הפעל אותיות דומות , וכבר למדתיך (לעיל) בגורת
כרת שיש נח דגש להשלים אות הכפל , לכן יבוא בגורה זו דגש
(ת) בלמד הפעל לתשלום עין הפעל ,

(ר) וכפי זה , הבית הכתובה במלת **סבת סבתי** וכו' .

(ת) היא למד הפעל , כי הדגש לא ישלים רק אות חסרה הראויה להכמז לפניה , אבל לא אות הראויה להכמז אחריה)

(ר) אמה כוננת מישרים , וככה תחזון ומצהין בכל כיוולא צוה , ועמה דבר ,
(ת) הגורה הזאת נקראת **כפולים** , אם עין ולמד הפעל אותיות דומות , יבוא דגש

הפעל , נסתר בעבר שוה ליהוד ציונוני פועל , ונסתרת בעבר שוה ליהודה ציונוני פועל , (רק שלנסתרת בעבר הנגינה מלעיל ויהודה ציונוני מלרע) , ואותיות אית"ן נקודות בקמץ ופא הפעל בהולם ,

גורת בר

(ר) גם השרש מגורה זו הוא

(ת) **ברר** עין ולמד הפעל אותיות דומות ,
(ר) ואולם בזאת הגורה לא יבוא דגש בלמד הפעל לתשלום עין הפעל , כי הריש אינה מוכשרת לקבל דגש : וכן האלף , וההא , וההית והעין :

חמש אותיות הללו שסימנן **אחהער** אינן מוכשרות לקבל דגש : ולכן בעבר ציונוני פועל מגורה זו :

שראויה פא הפעל להנקד בפחה ודגש בלמד הפעל לתשלום עין הפעל דומה למלת **סבת סבתי** וכו' : וכן היה ראוי לומר **ברת ברתתי** וכו' הבית בפחה :

רק בעצור הריש שאינ' מקבלת דגש : נפלה נקודת הדגש הראויה לבוא בלמד הפעל : ומלטרף עם נקודת הפחה שפא הפעל ומשמנה הפחה לקמץ : ולרבות צווי ונמלאות בעתיד נאמר **ברינה תברינה** פא הפעל בהולם במקום

השורק שבמלת **סבינה תסבינה** " : כי כן הוא מנהג הלשון : שהשורק

הראויה להנקד באות שלפני אחהער"ר שמשפטה להדגש : משמנה להולם . מעתה אמור בני :

" " ע"ן מה שכתנתי במרנפת אנניס אכן ה' .
מלמוד

(ת) הגזרה הזאת נקראת כפולים אההע"ר , אם עין ולמד הפעל
אומיות דומות מאומיות אההע"ר שאין מקבלות דגש , אזי ילמד
הדגש הראוי להיות בלמד הפעל , עם הפתח הראויה להגקד בפא הפעל
שבעבר וציוני פועל , ותשמך הפתח לקמץ , ולרבות צווי ונמלאות בעמיד
חשמה השורק לחולם , נסמר בעבר שזה וכו' (כמו בגזרת סב)
גזרת נתן

עשה
פקד

הפקידה
מן ראוי
פעולת
בשאר
הפעולה
הפעולה
ידעת
מן לפני

(ך) חזוהו שרש הגזרה הזאת .
(ך) פא הפעל נון וגם למד הפעל , ובצר ידעת שהדגש יכול להשלים נון
לכן בעבר מחסר
(ך) ויצוא דגש באות השמוש להשלמה , ובעמיד .
(ת) יצוא דגש בעין הפעל למשלוס נון פא הפעל .
(ך) כמו בגזרת נגיש , וצווי
(ת) חסרה כמו כן נון פא הפעל , להשוותו אל העמיד .
(ך) פא הפעל ולמד הפעל נקראות קצוות , כי האחת מקלה מזה והאחת
תקלה מזה לאומיות השרש , מעמה אמור בני .

נת

ועינו

ר

ת

ר

להיות
מהציר
צווי

שזה

הפועל

ראובן
אז

(ת) הגזרה הזאת נקראת חסרי הקצוות : אם הפא וגם הלמ'
הפעל הן כוין , אזי בעבר מחסר נון למד הפעל ויצוא דגש
באות השמוש להשלמה , ובעמיד מחסר נון פא הפעל ויצוא דגש בעין
הפעל להשלמה , ומחסר גם צווי כדי להשוותו אל העמיד , ואומיות אית'
נקודות בחורק .

(ך) בני , פקח סיניך וראה והתבונן במלת התנה , שרבות צווי , וכן במלת
התנה לנמלאו בשמידה צאלה תהסר , גם נון למד הפעל , כמנהג
הדגש להשלים אות הכפל .

עד הגה עזרני ה' ולמדתיך חלק אחד מלוח הצנינים אשר כל חלק ממו
נקרא בשם בנין וכל אחד מן הצנינים יכונה בשמו המיוחד לו , כמו
שחדע במקומם , ושם הצנין הזה נקרא בנין הקל , וטעם לקריאת השם
הזה אודיעך אי"ה להלן (צנין פקד) . אך עתה אומר לך שענין הצנין הזה
הוא עשיית הפעולה .
המשל באמרך ראובן פקד היינו
שעשה פעולת הפקידה בזמן עבר וכן יפקד היינו שיעשה הפעולה
לעמיד , וכמה כן באמרך אבל כוונתך לומר : שעשה פעולת האכילה בזמן
עבר : יאכל : ענינו שיעשה פעולת האכילה לעמיד : וככה שאר
הזמנים [חוץ מציוני פעול] ענינם עשיית הפעולה :
עשה

" עיין מה שכתבתי בדקדוק ממלות האלה על גליון לו" הצניני' אשר סדרתי

בנין נפעל

עֵתָה אשכילך ואורך בנין אחד הנקרא בשם **בנין נפעל** : ועניו קבלת הפעולה מן העושה אותה . וכבר

פָּקַד [ענין קבלת הפעול' והנה כשחמור ראובן פָּקַד את שמעון כוונתך להודיע : שראובן עשה פעולת הפקידה לשמעון בזמן עבר ושבעת ההוא קבל שמעון פעולת הפקידה מן ראובן . וכן באמרך **אָכַל את הֶלֶם** . תודיע שראובן עשה פעולת האכיל' בזמן עבר . ושבעת קבל הֶלֶם פעולת ראובן . וכיוצא באלה בשאר הפעולות ובשאר הזמנים . והנה כשחמור לדבר על ראובן העושה את הפעולה . משמש בבנין הקל חן כראותך לדבר על שמעון או על הֶלֶם המקבלים הפעולה . משמש בבנין נפעל : ונקרא הבנין הזה בשם **נפעל** . כי כבר ידעת שהמדקדקי' שמו שרש **פעל** סימן לאותיות השרש . ובבנין הזה נוספת נן לפני השרש כאשר עיניך תהוינה מישרים . ומפני זה נקרא בשם : **נפעל** .

גזרת נפקד

נָתַן [ער איזט געדאכט ווארדען] . הוא לנסתר וכו' : עד הנה דברנו מן **עבר** : מעתה נדבר מן בנינו **נפעל** . ועניו הדבור בקבלת הפעולה בעת הדבור . **נפקד** [איינר ווירט געדאכט] . הוא ליחיד וכו' :

ר' [ר] גם בנינוי הזה צריך אמה להוסיף המלות המורות על המדברים : כמו שהודעתך בבנינוים מצנין הקל [לעיל בגזרת **פָּקַד**] . וכבר הגדתי לך [שס] שזה נוהג בכל הבנינוים :

נתי' [נ] מעתה נדבר מן המקור . **הפקד** [געדאכט ווערדען] . וסמה נדבר מן הצווי . **הפקד** [דענקע דייך זעלבשט] וכו' :

ר' [ר] הנה כפי הוראת על הענין הזה . דהיינו לצוות לאר' שיקבל הפעולה להיות כמו כן הוראת הצווי על הענין הזה . והיינו לצוות לאר' שיקבל הפעולה מהצירו [ווערדע גדאכט] : אך דע נא שההוראה הזאת אין לה מציאות כלל בלשון צווי . לפי שלא יכול האדם לצוות להצרו שיקבל איזה פעולה מאיש אחר : בעבור שזה אינו בכחו לקבל הפעולה אם לא יפעול צו הפועל : והבחירה תלויה ברצון הפועל לעשות הפעולה ההיא : אבל לא נוכל לצוות לשמעון שיהיה נרדף מן ראובן : שהרי אין זה תלוי בבחירת שמעון : כי אם לא ירצה ראובן לרדוף אותו אי אפשר לשמעון להיות נרדף ממנו : לכן אי אפשר לצוות על קבלת הפעול' : וולת

זולת אם יפעול הפועל הפעולה ההיא בעלמו : באופן שהוא הפועל וגם המקבל
[ת'] מעתה נדבר מן עמיד : **אפקד** [איך ווערדע געדאכט ווערדען] וס'
[ר'] הגד רואה שגזרה זו נוספת וון לפני השרש בעבר וציונוני
וכן הוא בכל הגזרות מזה הצנין : ואולם במקור וצווי : :

[ת'] נכחזה הא לפני השרש :
[ר'] וגם יצוא דגש צפא הפעל : להשלים הגון הנוספת לסיומן הצנין

שמעטת להכחצ בכל הזמנים : ולולא שנכחזה הא לפני השרש : לא היה

אפשר לצוא דגש צפא הפעל שבראש התיבה להשלים אות [כמ"ס לעיל בגזרות

נניש] : ואם תאמר לא לכחוצ ההא כלל ותהיה הגון כחוצה זה לא יתקן
צווי שרריך להיות שזה אל העמיד : ובעמיד הסרה הגון לפי שאותיות

אית"ן כחוצות לפני השרש ויצוא דגש צפא הפעל להשלים הגון כמנהג הלשון
[ת'] אצל רואה אנכי שעכ"ז לא ישוה הצווי אל העמיד בזה הצנין :

[ר'] נעמת לי מאד בדבר שפתומך מישרים : האמנם יחברך לך עוד [להלן

שביל כ"ה] שגם צנין הזה נוהג המדמות הצווי אל העמיד : ולא עת
האסף לך עתה באור הענין הזה : הגון הנוספת לסיומן הצנין הזה אקרא אנכי

בשם **נון נפעל** : השרש מן הגזרה הזאת הוא **פקד** שהוא המקור מצנין

הקל מיסוד מן שלש אוקיות השרש צלי נוספת אות : וכה יהיה מנהגך בכל
הגזרות מכל הצנינים : שאם תר"ל להזכיר שרש גזרה מן הגזרות : מעלה על

שפתך המקור מצנין הקל מן הגזרה ההיא : והנה גם צנין הזה תבאנה אותיות
השרש מגזרה זו בשלמות : מעתה אמור צני :

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **שלמים** וכו' [כמו בגזרת **פקד**] " וסיומן
הצנין הזה הוא וון לפני השרש והוא כתוב : **צער** וציונוני

ובמקור וצווי כחוצה הא לפני השרש וכן בעמיד שאותיות אית"ן לפני השרש :
יצוא דגש צפא הפעל להשלים וון נפעל : נסתר בעבר עין הפעל בשפת **נפקד**

ויחיד ציונוני **נפקד** בקמץ : נסמרת בעבר **נפקדה** עין הפעל
צווא : ויהידיה ציונוני **נפקדה** בקמץ המקור ויהידי צווי דומים ואותיות

אית"ן נקודות בחירק ופא הפעל בקמץ :

[ר'] זכור מזכור נקודת וון נפעל שהיא בגזרה זו בחירק : כי היא משמנה
לפעמים : כמו שתרצה בשאר הגזרות שלפנינו : גם את זה מדע שנקודת

הא שצמקור וצווי : היא שזה תמיד לנקודת אותיות אית"ן שבעמיד : ובכל
הגזרות מכל הצנינים אשר לפנינו מעתה : ישוה המקור אל היחיד צווי : עתה

צני נשים לבנו להקור על אודות מספר הזמנים שצנין הזה : : :
[ת'] אין צו אלא ציוני אחד :

נר
נר
נר
הענין
שהפון
יקבל
כבר
החלון
מקבל
משא
ענינו
יד ה
במון
למל
משל
פעול
עכש
נפע
ואול
צנוי
נר
נר
נר
נון
על
נר
הו

[ר'] כי ענין ציונוי פועל הוא :

[ת'] עשית הפעולה

[ר'] ולא יתכן היותו בזה הצנין המורה על קבלת הפעולה :

[יוראוי] לך לדעת ההבדל שבין הוראת ציונוי פעול מצנין הקל : שענינו קבלת הפעולה צעת הדבור : וצין ציונוי נפעל שגם הוא יורה על

הענין הזה : והוא זה שענין הוראת ציונוי נפעל הוא : על קבלת הפעולה צעת שהפועל עוסק בעשית הפעולה ההיא. ואולם הוראת ציונוי פעול הוא : שהמקבל

יקבל עתה הפעולה אשר כבר התחיל לקבל קודם שעת הדבור : וצעת הדבור כבר נסתלקה יד הפועל מן הפעולה ההיא ועדין היא קימת 'המשל בזה כשתאמר

החלון נפתח [שהוא ליחיד ציונוי נפעל דומ' למלת נפקד] ענינו : שעכשו מקבל החלון פעולת הפתיחה מן הפותח: והיה סגור מקודם לכן :

מש"כ באמרך החלון פתוח [שהוא ליחיד ציונוי פעול דומה למלת פקיד] ענינו : שעדין מקבל החלון פעולת הפתיחה: וכבר נסתלקה ממנו

יד הפותח : ואף אם לא היה סגור מיום אחת מול עד הנה : מאמר עליו שהוא פתוח : אכן אם מאמר החלון נפתח [שהוא לנסתר בעבר מצנין נפעל דומה

למלת נפקד] יהיה ענינו שכבר היה פתוח ועתה הוא סגור : עוד משל אחר אם יאמר האומר הצית בניי [שהוא ליחיד ציונוי

פעול דומה למלת פניי הרצון זו : שהצית כבר קבל פעולת הצנין ועודינו עכשו עומד בצנינו: אבל האומר הצית נבנה [שהוא ליחיד ציונוי

נפעל] ענינו : שעכשו מקבל הצית פעולת הצנין והצונה: ועודנו עוסק בצנינו: ואולם כשיאמר הצית נבנה [שהוא לעבר מצנין נפעל] ענינו שכבר היה

צניו ועכשו הוא נהרס ונשחת צנינו : ומאלה הקש על השאר :

גזרת נגש

[ת'] נגש :

[ר'] איוהו שרש הגזרה הזאת "

[ת'] בעבר וציונוי :

[ר'] נון פא הפעל חסרה

[ר'] וזהו לפי שבזמנים האלה כחוצה נון נפעל לפני השרש. ויזוא דגש צעין

הפעל להשלים נון פא הפעל : ואולם במקור ונוי ועתידי : שכבר נשמטה

נון נפעל. לא יתכן שתהיה גם נון פא הפעל חסרה. לפי שאין דגש אחד מורה

על שתי אותיות : וגם לא יזואו שני דגשין באות אחת : מעתה אמור בני :

[ת] הגזרה הזאת נקראת חסרי פא נון : כאשר תהיה פא הפעל

נון מחסר בעבר וציונוי. ויזוא דגש צעין הפעל להשלימה : ובשאר

הזמנים : כחוצה נון פא הפעל : כמו בגזרת השלמים : נסתר בעבר עין

הפעל צפתח וכו' [כמו בגזרת נפקד] :

[ר'] ראוי שחשים בזכרון . שהגסטר צעבר מגזרה זו שזה למד"ב שצעתו
תבנין הקל . כי צעניהם נאמר **נָשַׁע** :

גזרת **נָאֵכַל**

[ר'] חיזהו שרש הגזרה הואת : [ת'] **אָכַל** :

[ר'] הנה נא ידעת שצבנין הקל נקראת הגזרה הואת בשם **נח' פא אלק**
צעבור שמוח האלק צעמיד . מה שלא ימכן לקרומה צעס זה בזה הצבנין
כי עיניך הרואות שלא מנוח האלק צעוס מקום . אכן נשחנה נקודת נון נפעל
שבגזרה זו היא נקודה . . . [ת'] צסגול :

[ר'] ואלף פא הפעל נקודה צעבר וצינוני . . .
[ת'] צשוא וצסגול :

[ר'] דע כי הנקודה הואת ר"ל שוא עם סגול : נקראת **חטף סגול** : ויש ענין

נקודות אחרות שדרכן להצטרף עם השוא : והן פתח . וקמץ : ונקראות
צעס **חטף פתח** : **חטף קמץ** . ושלשת החטפין האלה שהן : חטן

סגול . חטף פתח חטף קמץ : לא יבואו רק באותיות אחה"ע : כי אי אפשר
לצוא שוא לצד אחת אחת מאותיות האלה : אם לא צהצטרף עמו אחת מ
החטופות הנזכרות . והאות המשמשת שלפני אות אחה"ע המנוקדת באחד מ
החטפין . היא נקוד' תמיד צמוע' שהיא ממין החטפין : דהיינו האות המשמשת
שלפני חטף פתח . נקודה צפתח : ושלפני חטף קמץ . נקוד' צקמץ . ושלפני
חטף סגול : היא צסגול . וצעבור זה נקודה נון
נפעל מגזרה זו צסגול : עוד נשחנה הגזרה הואת משאר

הגזרות שצבנין זה . שצכלן נקודה ההא שצמקור וצווי ואותיות אית"ץ : בחירק
וצגזרה זו הן צצירי . וזהו לפי שפא הפעל היא מאותיות אחה"ע"ר שאינן מקבלות
דגש הראוי להיות צפא הפעל לחלוט נון נפעל : לכן נפל הדגש ונצטרף עם
החירק . והיא נשחנה לצירי : מעתה אמור צני .

[ת'] הגזרה הואת נקראת **אם פא הפעל אחה"ע"ר** : פירוט
כאשר תהיה פא הפעל אחת מאותיות אחה"ע"ר : חוי נקודה נון
נפעל צסגול . לפי שהפא הפעל נקודה צחטף סגול : וההא שצמקום
וצווי ואותיות אית"ץ : נקודות צצירי . צמקום הדגש הראוי להיות
צפא הפעל לחלוט נון נפעל : נסתר צעבר נקודה עין הפעל צפתח
זכו' [כמו בגזרת **נפקד**] :

[ר']

[ר] יתבאר על נכון צמסלת הנקוד שציל כ' ח :

[ר'] יש לך לדעת שענין החטפין אינו נוהג רק בארבע אותיות אה"ע .
ואין הריש בכלל הזה . אבל בענין הדגשות גם הריש בכלל : שגם היא
אינה מקבלת דגש :

גזרת נודע

[ת'] ידע

[ר'] איזהו שרש הגזרה הזאת :

[ר'] פא הפעל יוד . והיא חשונה ליוו בכל הזמנים : ובעבר ובינוני היא נחה
ולא כן בשאר הזמנים שבהם צריך להיות דגש בפא הפעל למשלוס נון
נפעל : ולא יתכן לבוא דגש באות הנחה לפני שהדגשות והנחות עינים הפכים
המה שהרי האות הנחה אינה מורגשת כלל והאות הדגושה נקראת בכלל אות
[כמו שהמבאר לעיל בגזרת כרת] מעתה אמור בני

[ת'] הגזרה הזאת נקראת נתיב פא יוד . שכאשר תהיה פא
הפעל יוד . תנוח בעבר ובינוני : ובכל הגזרה חשונה היוד
ליוו . ונון נפעל נקודה בחולם . נסתר בעבר נקודה עין הפעל
צפתח וכו' : [כמו בגזרות הקודמות]

גזרת נשב

[ת'] שוב

[ר'] שרש הגזרה הזאת הוא

[ר'] כבר ידעת עיניה . לכן אמור :

[ת'] הגזרה הזאת נקראת נתיב עין וין . כאשר תהיה עין הפעל ויו :
תנוח בכל הזמנים : נון נפעל נקודה בקמץ . נסתר בעבר דומה
ליחיד בינוני : נסתר בעבר נקוד' נון נפעל בקמץ . נשבה
ולחידה בינוני בשוא : נשבה . ואותיות איתן בחירק ופא
הפעל בחולם

[ר'] שיש בלבד השמות נקוד הנון : שרוב המדברים חנקד בשוא :
ולריך שמדע נקודתה בכל אחד מהם :

גזרת נמצא

[ר'] שרש הגזרה הזאת ומנהגה . כבר יודע לך : ואמור .
[ת'] הגזרה הזאת נקראת נתיב למד אלה : כאשר תהיה למד
הפעל חלק . תנוח בכל הזמנים . נסתר בעבר שזה ליחיד בינוני :
נסתר בעבר עין הפעל בשוא וכו' [כמו בגזרת נפקד] :

[ר']

[" במסלת הנקוד [סוף נתיב ט'] יתפרש זה בטוב טעם :

מסלת   נתיב ב   הפעלים

[ר'] זכר נא שמלת **נמצא** משמשת גם למד"ב שבעתיד מצנין הקל : ויש
א"כ למלה זו שלש הוראות :

גזרת **נפנה**

[ר'] הגה נא ידעת שרש הגזרה הזאת ומנהגה . ממה שלמדתיך מצנין הקל .
וכן הוא מצנין הזה . מלמד סימני הצנין הנודעים לך כמו כן : ואמור בני :

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **נחי למד הא** וכו' . [כמו שכחוצ לעול
בגזרת : **פנה**] . וביחידה מציוני מחסר וכו' . [כמו שס] :

* נסתר בעבר **נפנה** שזה ליחידה מציוני **נפנה** : ואותיות אית"ן
בחירק ופא הפעל בקמץ .
[ר'] מלת **נפנה** המשמשת ליחיד מציוני : משמשת גם למד"ב שבעתיד :
מצנין הקל : כמו שידעת :

גזרת **נסב**

[ר'] איזהו שרש הגזרה הזאת .
[ר'] גם מצנין הזה נוהגת הגזרה הזאת : מנהגה אשר הוריתיך מצנין הקל .
מלמד סימני הצנין . כמו שידעת . ואמור :

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **כפולים** וכו' . [כמו בגזרת **סב**]
נון נפעל נקודה בקמץ . נסתר בעבר דומה ליחיד
מציוני . נסתר בעבר וכו' . [כמו בגזרת **נשב**] :

[ר'] בזה נשלם צנין נפעל . ושאר הגזרות שאין כחוצות על הלוח אשר לפניך .
קל לך לדעת מדעתך . אחרי שידעת דרכם ומנהגם מצנין הקל : ומוסיף
עליה סימני הצנין הזה . ואמור מן **כרת** מצנין נפעל . **נכרת נכרתי**
וכו'

בחסרון מיו למד הפעל . באותן המדברים שמושש מיו צטוף המיזה . וכמו
שהחצאר בגזרה זו מצנין הקל . ובגזרת כפולים אהע"ר מאמר . **נכרת**
נכרתי וכו' : פא הפעל בקמץ תמורת הפתח שבמלת **נסבת**
וכו' . ולטעם שהחצאר בגזרת **כר** . וכמו כן מדע

מנהג גזרת חסרי הקלות שהיא נוהגת מנהג גזרת חסרי פא נון . שחסר
נון פא הפעל בעבר . ולפעמים גם למד הפעל . כדרך גזרת **נתן** [וכמ"ס
סס] . ואמור מצנין זה **נתן נתתי נתנו** : בדגש עין הפעל

למשלם נון פא הפעל : ודגש באות השמוש . במקום נון למד הפעל . וכן
מציוניים . מחסר נון פא הפעל : ושאר הזמנים : כדרך השלמים . ולטעם
אחמתי לך בגזרת **נש** : **יש** לך לדעת שיבואו עוד לפנינו ציוניים המורים
עשיית הפעול' וציוניים אחרים שהוראתם קבלת הפעולה . ולכל צנין
המורה

המורה על עשית הפעולה . קראו המדקדקים **צסס אב** . וכל בנין המורה
 על קבלת הפעולה : קראו **אוחו תולדה** כי כמו שהאז קודם לכן הבא
 מכחו . כן יש משפט הקדומה
 הפועלים הבאים מכח הפועלים . והנה לכל בנין שהוא **אב** . מיוחד בנין
 אחד שהוא תולדתו . ותולדת בנין הקל הוא : בנין נפעל :

בנין פקד

[ר'] הבנין הזה , ענינו ג"כ עשית הפעולה: רק שהוא יורה על חוזק הפעולה
 והפלטת עשייתה [ער נטע ווערקן] : אם הפלטת הרצוי : או הפלטת
 ההתמדה וההתאמנות בפעולה מן הפעולות , או הפלטת המהירות והזריזות :
 וכיוצא באלה , משא"כ הוראת ענין בנין הקל שהוא על קלות ורפיון עשית הפעול'
 ובעבור זה נקרא צסס , בנין הקל , גם נקרא כן מפני שאין לו סימן , משא"כ בשאר
 הבנינים שיש לכל אחד מהם סימן מיוחד בתוספת אות או דגש , כמו שיתבאר :

גזרת פקד

[ת'] **פקד** הוא לנסתר וכו' :

הגזרה הזאת נקראת **שלמים** וכו' , וסימן הבנין הזה הוא , דגש
 בעין הפעל , ובעבר נקודה פא הפעל בחירק , ובבנינו פועל . מס
 נקודה בשוא לפני השרש ופא הפעל בפתח . ובבנינו פעול : מס נקודה
 בשוא ופא הפעל בשורק . במקור ולווי : פא הפעל בפתח : ואותיות
 אית"ן בשוא ופא הפעל בפתח :

[ר'] הגך רואה שגם בבנין זה שוים הם המקור והיחיד שצלווי . וכבר הגדתי
 לך [לעיל בגזרת **נפקד**] שכן הוא בכל הבנינים חוץ מבנין הקל " :
 והנה קראו המדקדקים הבנין הזה צסס : **פקד** . ולא קראוהו
פעל מפני הדגש שלא יתכן להיות בעין שצשרש
 מאותיות אההע"ר :

גזרת ברך

[ר'] הנה נא ידעת שסימן הבנין הזה הוא . דגש בעין הפעל : לכן בגזרה זו
 שיען הפעל היא מאותיות אההע"ר שאינן מקבלות דגש . תשתנה נקודת
 פא הפעל : כפי המשפט אשר הוריתך . דהיינו שהחירק תשתנה ללירי והפתח
 לקמץ : והשורק לחולם : מעתה אמור בני :

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **אם עין הפעל אההע"ר** : כאשר תהי'
 עין הפעל אחת מאותיות
 אההע"ר . שאינן
 מקבלות

["] לפי מה שיתבאר להלן [נתיב ד'] בשנוי משקלי המקור מבנין הקל . יחברר
 שגם בבנין הזה הם שוים לפעמים :

מקבלות דגש הראוי להיות צעין הפעל לסימן הצנין . אוי תשחנה חירק
פא הפעל שצער : לצירו . וציונוי פועל : מקור : צווי : ועמיד : תשחנה
פחח פא הפעל לקמץ . וציונוי פעול . תשחנה השורק לחולם : ואותיות
אית"ן נקודות בשוא ופא הפעל צקמץ :

גורת שׁוֹבֵב

[ר'] שרש הגורה הזאת הוא שׁוֹבֵב : עין הפעל ויו נחה : ולמד הפעל
כפולה : כי לא יתכן להיות צנין זה גורת נחי עין ויו : דהיינו
שחנח עין הפעל . אחרי שסימן הצנין הזה הוא . דגש צעין הפעל : ולא יבוא
דגש באות הנחה [כמו שהתבאר לעיל בגורת נוֹדֵע] . גם גורת כפולים אין
לה תליאות צנין זה שסימנו דגש צעין הפעל . שהרי בגורת הכפולים מחסר עין
הפעל לבמרי . כנודע מעיני הגורה הזאת . אין נשחמש בגורות האלה [ר"ל נחי
עין וכפולים] צנין זה : על זה האופן . שמהיה עין הפעל ויו נחה : ולמד הפעל :
כפולה ""] ונאמר מן שׁוֹבֵב צוה הצנין שׁוֹבֵב שׁוֹבֵבָת וכו' מן סבב

נאמר: סׁוֹבֵב סׁוֹבֵבָת וכו' : והגורה הזאת נקראת בשם בנין מרובע

לפי שיש בה ארבע אותיות השרש : מעמה אמור צני .
[ת] הגורה הזאת נקראת בנין מרובע : פי' שאותיות השרש הן ארבע:
וצתנאוי שמהיה עין הפעל ויו נחה : ולמד הפעל
כפולה . לפי שצנין זה שסימנו דגש צעין הפעל . אין מקום לגורת
נחי עין . ולא לגורת הכפולים . שהרי לא יתכן בהן דגשות עין הפעל :
לכן כשנראה לסשחמש באחת מן הגורות האלה צוה הצנין . נבנה אותן
צוה האופן . שמהיה עין הפעל ויו נחה . ולמד הפעל כפולה . ובכל הגורה
נקודה פא הפעל בחולם . נסמר צער שוה למקור ויחיד צווי . וצעתיד אותיות
אית"ן בשוא ופא הפעל בחולם ולמד הפעל צצירו :

[ר'] עיניך מחוינה . שביחיד צציונוי פועל נקודה למד הפעל צצירו . וצשאר
המדברים בשוא . וצציונוי פעול היא נקודה צקמץ . שמרס צלצבך
ולא תשגה בהם :

גורת מִצֵּא

[ת'] הגורה הזאת נקראת נחי למר אלה וכו' . וסימני הצנין
כמו בשלמים .

גורת פִּנָּה

[ת'] הגורה הזאת נקראת נחי למר הא וכו' . [כמו צציוני

הקודמים

[במסלת הגקוד נסב ה' יתבאר עעס הכפל הזה באר היטב :

הקודמים] . וזיחודה ציונוים מחסר וכו' . [כמו שס]

וסימני הצנין כמו בשלמים . אונן נוהגות מנהגן צוה הצנין . דהיינו שלא
[ר'] גזרת נחי פא . וחסרי פא . ואם הוא נון לא מחסר . רק נוהגות
מנוה פא הפעל אם הוא חלק או יוד . **נָגַשׁ נְגִישָׁתָּהּ נְגִישָׁתִי**
מנהג השלמי . ונאמר מן **נָגַשׁ** . בעבר מצנין זה .

וכו' . דומה לעבר מצנין נפעל בגזרה זו . והגון הכחוצה צנין נפעל . הוא לסימן
הצנין . והדגש שבעין הפעל לחסלוס נון פא הפעל . אבל צוה הצנין . הגון הוא פא
הפעל . ודגש שבעין הפעל לסימן הצנין . והציונוים **מְנַגֵּשׁ** וכו' . **מְנַגֵּשׁ**

וכו' . וכן בעתיד **אֲנַגֵּשׁ הַנְּגִישׁ** וכו' : ופשוט הוא שלא יתכן להיות נון פא

הפעל חסרה ויבוא דגש בעין הפעל להשלמה . אחריו שבלא"ה צריך להיות דגש
בעין הפעל לסימן הצנין . ואין דגש אחד מורה שתי הוראות : גם לא יבוא
שני דגשין צאות אחת : [כמש"ל בגזרת **נָגַשׁ**] : וכמו כן נאמר מן **אָכַל**

צוה הצנין **אָכַל אֲכַלְתָּ** וכו' . **מָאָכַל** וכו' : **מָאָכַל** וכו' . **אָאָכַל**

הָאָכַל וכו' . ומן **יָדַע יִדְעָתָּהּ** וכו' . **מִידַע** וכו' . **מִידַע**
וכו' . **אִידַע תִּידַע** וכו' . בלי נחות פא הפעל . לפי שאי אפשר לבוא דגש

אחריו אות נחה .

נִשְׁלַם צנין **פִּקְדָה** שהוראתו עשית הפעולה בהפלגה . כמו שהודעתך וגם
הוא נקרא **אָב** [כמש"ל סוף צנין נפעל]

צנין **פִּקְדָה**

[ר'] הוראת הצנין הזה הוא על קבלת הפעולה בהפלגה . והוא חולדת צנין
פִּקְדָה ונמשך ממנו : כדרך שנמשך הנפעל מן הקל . כי כמו שאם תאמר

צנין הקל **רְאוּבֵן פִּקְדָה אֶת שְׁמֵעוֹן** נמשך ממנו . **שְׁמֵעוֹן**

נִפְקְדָה מִן רְאוּבֵן כמו כן באמרך **רְאוּבֵן פִּקְדָה אֶת שְׁמֵעוֹן** נמשך

ממנו **שְׁמֵעוֹן פִּקְדָה מִן רְאוּבֵן** : וגם סימן הצנין הזה הוא דגש בעין הפעל

גורם

„ [ודבר זה יתבאר עוד במסלת הנקוד סוף נתיב ו' .

גורם פקד

[ת'] פקד הוא לסתור וכו' מעתה נדבר מן ציוני פקד וכו'

הגזרה הזאת נקראת שלמים וכו'. וסימן הצנין הזה הוא
צעין הפעל ופא הפעל נקודה צעורק נסתר צעבר עין הפעל
צפתח ויחיד צציוני צקמץ נסחרת צעבר עין הפעל צשוא ויחיד
צציוני צקמץ ואותיות אית"ן צשוא ופא הפעל צעורק

[ר'] אין צצנין זה לא ציוני פועל לטעם שהגדתי לך צצנין נפעל [צצנין]
נפקד] גם אין צווי כלל בזה הצנין כי לא יתכן לצוות על קצב

הפעולה כמו שהודעתוך [לעיל טס] ואם נפשך לומר שיהיה צו צווי ומתחיל
הוראתו כהוראת הצווי מצנין נפעל דהיינו עשית הפעולה בעלם הפועל וכהוראת
הצנין הזה על חוזק הפעולה ע"ז אשיב לך עתה [שעל ההוראה הזאת
מיוחד צנין אחר הנקרא בשם התפעל כמו שמדע במקומו אי"ה

גורם בך

[ת'] הגזרה הזאת נקראת אם עין הפעל אההער שכאשר

מחיה עין הפעל אחת מאותיות הללו שאינן מקבלות דגש
הראוי להיות צעין הפעל לסימן הצנין אז משמנה שורק פא הפעל
לחולם נסתר צעבר עין הפעל צפתח וכו' [כמו בשלמים] וצעתיד אותיות
אית"ן צשוא ופא הפעל בחולם

גורם שובב

[ר'] גם צצנין זה שסימנו דגש צעין הפעל נוהגת גזרת צנין מרובע לטעם
שאחרתי לך בגזרה זו מצנין פקד ולכן אמור צני

[ת'] הגזרה זאת נקראת בנין מרובע פי' שאותיות השרש הן ארבע
וצמנאי וכו' [כמו לעיל צצנין פקד] נסתר צעבר נקודה למד
הפעל צפתח וכו' וצעתיד אותיות אית"ן צשוא ופא הפעל בחולם
ולמד הפעל צפתח

[ר'] עיניך הרואות שקלצת חלקי הגזרה הזאת נבדלים צנקודתם מנקוד גזרה
זו צצנין פקד ואמנם רובם שויים הם צשני הצנינים

גורם

[במסלת הכנויים [נחיצ יוד] יתברר לך עיקר הטעם

גזרת מציא

[ת'] הגזרה הזאת נקראת נחי למד אלה וכו' . נסתר בעבר שזה ליחיד ציונוני : נסתר בעבר עין הפעל בשוא וכו' . [כמו בשלמי'] :

גזרת פנה

[ת] הגזרה הזאת נקראת נחי למד הא וכו' : [כמו צנינים הקודמים] . נסתר בעבר שזה ליחידה ציונוני . וסימני הצנין ואותיות אית"ן כמו בשלמים :
[ר'] גזרת נחי פא והסרי פא . אינן נוהגות מנהגן צה הצנין . מפני הדגש שצריך להיות בעין הפעל לסימן הצנין . וכמו שהגדתי לך בצנין פקיד :

בנין הפעיל

[ר'] אחרי שבאת עד הלום . וידעת דרכי הצנינים הקודמים . וקל עליך מעתה למוד שאר הצנינים אשר לפנינו . אך צריך אני להודיעך הוראת ענין כל אחד מהם . ואתה ההזק בתמתך ושים עיניך ולבך על דרכיהם . ומשגיח על סימניהם ופרטי חלופי גזרותיהם : והנה הצנין הזה נקרא בשם בנין הפעיל . על שם האותיות הנוספות בו על אותיות השרש כמו שתראה וענינו הוא . עשית הפעולה ע"י אמלעי . המשל בזה ראובן נתן לשמעון לחם לאכול : הנה שמעון האוכל את הלחם : הוא הפועל : והלחם : הוא הפעול : וכאשר נראה לדבר מן ראובן שהוא גורם פעולת האכילה ההיא : נשתמש בצנין זה : וכן הוא בשאר הפעולות כיוצא בזה :

גזרת הפקיד

[ת'] הפקיד [ער האט דענקן מאכען] הוא לנסתר וכו' : מעתה נדבר מן ציונוני מפעיל . שענינו : הדבור בעשית הפעול על ידי אמלעי בשעת הדבור . וענינו הדבור בקבלת הפעולה ע"י אמלעי בשעת הדבור : מפקיד הוא ליחיד וכו' :

[ר'] מן המשל שהזכרתי מוכל להתבונן . שכאשר נדבר מן הלחם הנזכר במשל ההוא : הוא ענין קבלת הפעולה שבצנין הזה : סימני הצנין הזה גלויים הם לנו עיניך : מעתה אמור צני :
[ת'] הגזרה הזאת נקראת שלמים וכו' . וסימן הצנין הזה הוא בעבר . כתובה הא נקודה בחירק לפני השרש : וגם יוד צן העין והלמד ואו

והלמד הפעל • וצניוני **מפעיל** • מס נקודה צפתח לפני השרש •
וגם יוד צין העין והלמ' הפעל • וצניוני **מפעל** • מס
צקמץ לפני השרש • ואין צו יוד צין העין והלמד הפעל • וצמקור
ולווי • הא צפתה לפני השרש • וכן צעמיד אומיות אימ"ן צפתח • ויוד
צין העין והלמד הפעל :

[ר'] המקור והיחיד שצווי שויס הס גם צוה הצנין כי אין הצדל צין **הפקיד**
צירי שהיא מושכת יוד • כמו שידעת • וצין **הפקיד**
צחירק והיוד כמוצה • ונוכל להשתמש בצנייהם למקור וכן לווי
והנה גם צוה הצנין ידמה לך שלא ישוה הצווי אל העמיד • וכדרך שעוררם
על זה צצנין נפעל [לעיל בגורת **נפקד**] : אפס צצואך אל המקום
אשר תראנו משם • ימצרר לך השמומס בכל הצנינים :

גורת הניש

[ר'] איזהו שרש הגורה הזאת : [ת'] **נגש** :

[ר'] נון פא הפעל חסרה בכל חלקי הגורה : לפי שצין הפעל כמוצה צאמלע
התיצה • צאופן שיס כח צדגש שצה להשליס הגון : מעתה אמור צני •
[ת'] הגורה הזאת נקראת **חסרי פא נון** • כאשר תהיה פא הפעל
נון : מהסר בכל הזמנים • ויצוא דגש צצין הפעל להורות
עליה • וסימני הצנין הס כמו בשלמים : רק שהמס שצניוני **מפעל**
נקודה צשורק :

גורת האביל

[ר'] ההא שצעבר מגורה זו נקודה צסגול • לפי • • •
[ת'] שהפא הפעל היא מאומיות אחה"ע ונקודה צחטף סגול :
[ר'] ואולם נקוד סימני הצנין צשאר הזמנים : הוא כמו בשלמים : ואמור :
[ת'] הגורה הזאת נקראת **אם פא הפעל אחה"ע** : שאז
נקודה ההא שצעבר • צסגול • מפני פא הפעל שהיא צחטף סגול :
והשאר כמו בגורת השלמים :

גורת הודיע

[ר'] הגה נח ידעת ששרש הגורה הזאת הוא **ידע** ונתחלפה יוד פא
הפעל צווי נחה בכל הזמני • וכדרך • החלפה גם בצנין •
נפעל • כמו שידעת • ואמור •
[ת'] הגורה הזאת נקראת **נחי פא יוד** • שאשר תהיה פא הפעל
יוד מחלף צווי : והיא נחה בכל חלקי הגורה • וההא שצעבר •
(מקור)

מסלת נתיב הפעלים

ומקור. ולווי. ומס שביוני **מפעיל** : ואומיות : **אית"ן מפעל**
נקודות כלן בחולם. והמס : שביוני

גזרת השיב

[ר'] עיניך תחזינה מישרים. שהגזרה הזאת כתובה לפניך על שני אופנים:
האחד. שההא שבזכר נקודה תמיד צירי ופא הפעל בפתח והשני
שבאיזה מדברים שבזכר. תשחנה צירו ההא לחטף פתח. ואז תנקד פא הפעל
בהירק. גם לשון רבות שביוני ומלאות צעמיד. הן על שני אופנים : כתצם
על לוח לבך ויכונו יחד על שפתך : והנה כבר ידעת ששורש הגזרה הזאת הוא
שוב. עין הפעל ווי נחה. מעתה אמור :

[ת] הגזרה הזאת נקראת **נחי עיין** ווי. כאשר תהיה עין הפעל
ווי. תנוה בכל הזמנים. וההא שבזכר. ומס שביוני **מפעיל**
נקודות צירי. והמס שביוני **מפעל**. היא במלאפוס
והא שבמקור ולווי ואומיות **אית"ן** נקודות בקמץ ופא הפעל
בהירק

[ר'] המס שביוני **מפעיל** ליחיד. הוא המנוקדת צירי. ובשאר המדברים
תשחנה לשוא. כאשר עיניך רואות נקודס בלוח אשר לפניך.
גזרת המציא

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **נחי למד אלה** וכו'. וסימני הבנין
כמו בגזרת השלמים :

גזרת הפנה

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **נחי למד הא** וכו'. [כמו שביוניס
הקודמים] : נקוד סימני הבנין כמו בגזרת השלמים.
[ר'] לא תמלא בגזרה זו. היוד שדרכה להיות בין העין והלמד הפעל לסומן
זה הבנין. והעטס הוא
[ת'] לפי שבלא"ה נחה הא למד הפעל. ולא יתכן להיות שתי אומיות
נחות רצופות :
[ר'] היעצם להתצונן בני :

גזרת הסב

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **כפולים** וכו'. [כמו בגזרת סב] :
וההא שבזכר. ומס שביוני **מפעיל** : נקודות צירי : ומס
שביוני **מפעל**. היא במלאפוס : וההא שבמקור ולווי : ואומיות
אית"ן : הן בקמץ ופא הפעל צירי :

[ר']

מסלת נתיב ב הפעלים

[ר'] נקוד האירי של ההא בעבר : ומס הציוני : תשמנה גם בגזרה :
כהשמותה בגזרת השיב :

בנין הפעל

[ר'] אחת הראיות לדעת הוראח ענין בנין הפעיל שהוא הפועל ע"י אחר :
והבנין הזה הוא מולדמו : והוראחו על קבלת הפעולה ההיא : וכמו
המבאר שם [בגזרת הפקיד] :

גזרת הפקיד

[ת'] הפקיד הוא לנסתר וכו' : מעתה נדבר מן ציוני הפעל הפקיד

הוא ליחיד וכו' :

הגזרה הזאת נקראת שלמים וכו' : וסימן הבנין הזה הוא : הא
לפני השרש : וההא גם ואותיות אית"ן נקודות בגזרה זו בקמץ :
נסתר בעבר עין הפעל צפתח : ויחיד ציוני בקמץ : נסתר בעבר
עין הפעל בשוא : ויחידה ציוני בקמץ :

[ר'] אין צנין זה לא ציוני פועל ולא צווי : כמו שאינה צנין פקד : וכמו
שידעת : והשתכל בכל הגזרות מצנין זה : ומלא כי שיה נקוד
ההא ונקוד ואותיות אית"ן שבכל אחת מהן : אל נקוד המס שבציוני
מפעל מגזרה ההיא צנין הפעיל :

גזרת הנש

[ת'] הגזרה הזאת נקראת חסרי פא נון : כאשר תהיה פא
הפעל נון : תחסר בכל הזמנים : ודגש שבעין הפעל יורה
עליה : והא הצנין ואותיות אית"ן נקודות בשורק : נסתר בעבר
עין הפעל צפתח וכו' : [כמו בגזרת השלמים] :

גזרת האכל

[ת'] הגזרה הזאת נקראת אם פא הפעל אה"ע : ואי נקוד
פא הפעל בחטף קמץ : וההא ואותיות אית"ן בקמץ וכו' : [כמו בשלמים] :

גזרת הודע

[ת'] הגזרה הזאת נקראת נחי פא יוד : כאשר תהיה פא הפעל
יוד : תתחלף צווי והיא נחה בכל הזמנים : וההא ואותיות
אית"ן במלואם : נסת' בעבר עין הפעל צפתח וכו' : [כמו בשלמים] :
גזרת

גזרת הוֹשֵׁב

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **נְחִי עֵינַי וְיִי וְכו'** : והיא ואומיות
 אית"ן נקודות במלחפוס : נסתר בעבר פא הפעל צפתח וכו' .
 נסמרת בעבר פא הפעל צשוא וכו' :
[ר] נקוד הגזרה הזאת שזה ממש אל נקוד גזרת הוֹדֵעַ : רק שנקוד עין
 הפעל שס . הוא נקוד פא הפעל בגזרה זו :

גזרה הַמְצִיא

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **נְחִי לַמֶּד אֱלֶּה וְכו'** : נסתר בעבר
 שזה ליחיד צציוני . נסמרת בעבר עין הפעל צשוא וכו' :

גזרת הַפְנֵה

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **נְחִי לַמֶּד הָא וְכו'** : [כמו צציוניס
 הקודמים] . נסתר בעבר שזה ליחידה צציוני :

גזרת הוֹסֵב

[ת'] הגזרה הזאת נקראת **כְּפֹלִים וְכו'** : והיא ואומיות אית"ן
 נקודות במלחפוס : נסתר בעבר פא הפעל צפתח : ויחיד
 צציוני צקמץ : נסמרת בעבר שזה ליחידה צציוני [רק שלנסמרת בעבר
 הנגינה מלעיל . וליחידה צציוני מלרע] :

בנין התפעל

[ר'] הוראת הבנין הזה היא על עשיות הפעולה צגוף הפועל : באופן
 שהעושה הפעולה הוא בעלמו המקבל אותה . ולא תלא פעולתו אל
 גוף אחר זולתו . ולכן אין לבנין זה תולדה . כי הוא האב והוא התולדה :

גזרת הַתְּפַקֵּד

[ת'] הַתְּפַקֵּד הוא לנסתר וכו' . מעשה נדבר מן ציוני מחפעל
 מַתְּפַקֵּד הוא ליחיד וכו' :

הגזרה הזאת נקראת **שְׁלֵמִים וְכו'** . וסימן הבנין הזה הוא : דגש
 בעין הפעל ופא הפעל צפתח בכל חלקי הגזרה . ובעבר ומקור ולווי :
 כמונה הא צחורק ומיו לפני השרש : וצציוני : מס צחורק ומיו לפני
 השרש : ובעמיד ואומיות אית"ן צחורק ומיו לפני השרש : נסתר
 בעבר . ומקור . ויחיד צלווי . שויס הס . גם לשון נסמרים שבעבר
 שזה לרצו' צלווי :

[ר']

[ר'] נקוד אומיות אית"ן ושאר סימני הצנין : לא ישמנה בכל שאר הגורות : כמו שקראה צמה שלפניך :

גורם התברך

[ת'] הגורה הזאת נקראת **אם עין הפעל אההע"ר** אוי שמנה פתח פא הפעל לקמץ לחשלוס הדגש כמנהג

גורם השתזכב

[ר'] אחרי שסימן הצנין הזה הוא דגש צעין הפעל : נוכגת צו גורם צנין המרובע : כמו שהודעתוך כבר בצנין **פקד** ושם המצאר צאר היטב : ושם הגורה הזאת הוא **שזכב**

[ת'] הגורה הזאת נקראת **בנין מרובע** פ' שאומיות השרש הן ארבע וצמנאי וכו' [כמו בצנין **פקד** :

[ר'] הנה נא ידעת שאחד מסימני הצנין הזה הוא : תיו לפני אומיות השרש : ועיניך הרואות שבגורה זו כמזבה המיו אחרי הפא הפעל והיה זה מפני שפא הפעל הוא אומת שין : ולטעם שאומר לך : דע כי בכל השרשים שמהיה פא הפעל שלהם שין או סמך כמזבה תמיד המיו אחרי הפא הפעל צין שיהיה השרש ההוא מגורת השלמים : או שיהיה מאחת משאר הגורות ונאמר משרש **שמר** בזה הצנין **השתמר** ומן **שבת** **ישתבח** : ומן כל כיוצא בהם : וטעם

ההתחלפות הזה הוא : לפי שראוי לכל משכיל להזהר בדבורו לבעא כל אומת צאר היטב ולשמור מוצא שפתיו שלא תהיה אומת אחת נבלעת צהברתה והנה מצטא תיו רפויה קרוצ להמבלע צמצטא השין עד שלא תהיה המיו נשמעת צמצטא : וצחון נא ומנסה צהוציחך מפיד מלת **התשובה**

[צלי מח ריוח צין המיו והשין מה שלא יתכן לתת ריוח כל כך צין האומיות שבמלה אחת] לא תהיה המיו רפויה מורגשת כלל בדבורך משא"כ בהיות המיו כמזבה אחרי השין שאז תהיה המיו דגושה [ושז איננה נבלעת צמצטא השין : אצל היא מורגשת די צאר וכן הוא מנהג הלשון כאשר תהיו פא הפעל סמך שמקדם גם היא למיו המפעל : ונאמר משרש **סתר** בצנין המפעל **מסתתר** [תהלים כ"ד] ומן **סולל** נאמר **מסתולל**

[שמות ט'] וכן כל הדומים להם וגם זה הוא מפני שהסמך ומיו רפויה קרוצות

קרובות
אות
כמו
המפעל
כמזבה
האמנה
המפעל
[ת]
[ר]
לעול
ציו
נה
א
הז
אש
הר
מן
וד

קרוצות הן צמצום עד ששניהן נשמעות כאחת : [„ וכאשר תהיה פה הפעל
 אום ל"י . משמנה מיו המפעל לטו"מ . והוא גם הוא כמזבה אחרי פה הפעל :
 כמו **נצמדק** [צראשית ת"ד] שרשו צדק : והטיות היא במקום מיו
 המפעל : ואם פה הפעל זי"ן . משמנה מיו המפעל לדלת . והיא
 כמזבה כמו כן אחרי פה הפעל . ונאמר משרש זמן בלשון המפעל **הזדמן** :
 האמנם לא נמצא בכל המקרא שרש שפא הפעל שלו זין שיצ' צבנין
 המפעל : מ"מ נשפוט שכן הוא משפטו : ממה שנהג כן בלשון הארמי
 הקרוצה מאד אל העברית „] :

גורת התמצא

[ת'] הגורה הזאת נקראת **נחי למד אלף וכו'** : וסימני הצנין
 כמו בגורת השלמים :

גורת התפנה

[ת'] הגורה הזאת נקראת **נחי למד הא וכו'** : [כמו בשאר
 הצנינים] . וסימני הצנין כמו בשלמים .
 [ר'] גם בזה הצנין שסימנו דגש צעין הפעל . אינו נוהג צו מנהג גורת
 חסרו פה ונחי פ"א . רק מצוואנה על דרך השלמים . [וכמו שהמזכיר
 לעול סוף צנין **פקד** . ודע שכאשר תהיה פה הפעל יוד : מתחלק לפעמים
 צויו ומאמר **התודע** וכו' : ופעמים מתקיים היוד על מכוונה :
 ומאמר **התידע** וכו' :

נתיב ג' להורות דרך נתוח הפעלים : וסדר למוד הכללים
 המבוארים ביתר הנתיבות : ולבאר דרכי הפעלים
 המורכבים משתי גורות :

אמר המחבר עמה אפתח פתוחי האזן השנית אשר במרצפת הצניס
 להורות דרך נחוח הפעלים הנמצאים במקרא קדש . ואכלול צנתיצ
 הזה סדר למוד הכללים אשר ימצאו צנתיצות שאחרי כן . ואשמר דרכי
 אשר דרכתי צנתיצ הקודם לזה לערוך מערכה לקראת מערכה בשאלות
 הרב ומשובות המלמיד הרב שזאל בענין . והמלמיד משיב כהלכה . ואינו
 מן האורך לכפול פה הדברים הנאמרים במרצפת הצניס [אזן א' . ואזן ב']
 ודרשם הדורש משם . ואמה עמה צרוך ה' קורא אהוב . ממני תראה וכן
 תעשה

[צאור הדבר הזה ימצרר לך במסלת הנקוד [נתיב ד']

מעשה בחר לך אחד מספרי המקרא ולך לך צורך אשר אורה לפי ותצליח את דרכיך

הפעלים הנוכרים בשביל א הלא המה כתובים בתחלת ס תהלי

א [ר] בני המצוק נח בפעל הלך להשוותו אל אחת מהתיבות הנזכרות בלוח הצנינים אשר למדריך עד עתה

ת' הוא שיה למלת פקד ר' ויהיה א"כ שרש הפעל הזה

ת' הלך

ר] והוא לנסתר בעבר מצנין הקל ובחנת ומדע שהוא מגורת השלמים לפי שפא הפעל שלו איננה יוד ולא חלף ולא נון גם אין עין הפעל

שלו ויו ולא למד הפעל חלף ולא הא ואין העין והלמד הפעל אומיות דומות ואלו היה אחד מכל אלה בפעל הזה או לא היה מן השלמים

מאחת משאר הגזרות אשר ידמה אליה ועל דרך זה תהיה בחינתך בל הפעלים אשר תמצא ומכונן מחשבותיך ומשים לבך אל כל פעל מן הפעלים

למען מדע איזה אות שבו היא שרשית ואיזה היא שמושית ומה היא משמשת אם לסימן הגוף או לסימן הצנין וכיוצא בהם ודרשת והקרת

היטב עד אשר תשקלהו במאזני דרך עם אחת מהתיבות הנמצאות בסדר לוח הצנינים וכאשר תשאלך בפעל מן הפעלי תהיה תשובתך בתחלה שרש

הפעל ההוא כך וכך ואז תידיעני מאיזה גזרה הוא ומאיזה צנין וזמן וגוף המשל במלת שתול תאמר שרשה שתל יחיד צנינוני פעול מגורת השלמים בצנין הקל דומה למלת פקוד

ועד"ז בכל שאר הפעלים

ועתה

צני שמע בקולי איעלך ויהי אלהים עמך כל פעל אשר תנחה אומות לנחמו תהיה ראשית מלאכתך להמצוק בן אם הוא עבר או עתיד

או מאחד משאר הזמנים ואח"כ תשמכל בסימן הצנין אשר בו למען דעת מאיזה צנין הוא ואז תבוא עד מכוננו כמב לך את הדברים האלה על

לוח לבך ושמרם לעת הצורך ואם תלך צורך הזה לא תכשל בחנהו ונסהו ואדע כי לא אבוש מעלתי

ואחרי

הודיעי אותך את כל זה העה לך לתבונה והכן רעיוניך להמצוק בפעלים אשר אשים לפניך למען תנחה אומת כראוי כפי הכללים אשר הודעתיך ואשר אודיעך עוד והגני שואל מאתך להגיד לי נמות מלת

רנשו

ת' שרשו רנש לנסתרו או לנסתרות בעבר מצנין הקל מגזר השלמים

ר' יושב

ת'

[ת'] שרשו **ישב** . ליחיד ציונוי פועל מגזרת נחי פא יוד צנין הקל
 [ר'] ואין י' הכדל במלה זו וכיוצא בה, צין אס היא כמזבה צווי או זולתה
 כי החולם מושכת ויו וכו' [כמחוצ להלן במחלת שביל ל"א] :

יִלְעַג :

[ת'] שרשו **לעג** . לנסתר בעמיד מגזרת השלמים צנין הקל .
 [ר'] מושרים י' משפוט, כי אין לטעות כלל במלה כזאת שהיא צמ ארבע
 אותיות ולא תמלט מהיות אחת מהן לשמוש ואין זאת כי אס הווד
 שהיא לשמוש הנסתר בעמיד, כי שאר האותיות שבמלה הזאת : לא יתכן היומן
 משמשות כמו שידעת . אכן מה שנקודה עין הפעל שבמלה זו צפתח . והיא
 נקודה בחולם במלת **יפקד** אשר אליה תדמה המלה הזאת בלי ספק, ראוי
 לך לדעת [מה שמחוצ להלן שביל ו'] :

יִדְבַר :

[ת'] שרשו **דבר** . לנסתר בעמיד מגזרת השלמים צנין **פקד**

[ר'] וצמה יודע אפוא כי הוא מזה הצנין
 [ת'] צנקוד אותיות אית"ן שהן בשוא ופא הפעל צפתח .
 [ר'] נִסְכַּתִּי :

[ת'] שרשו **נסך** למד"צ בעבר מגזרת הסרי פא כון צנין הקל
 [ר'] אָמַר :

[ת'] שרשו **אמר** . והוא לנסתר בעבר מגזרת נחי פא אלף צנין הקל .
 [ר'] והפעל הזה תבנה בלשון עמיד
 [ת'] אָמַר תֹּאמַר יֹאמַר וכו' :

[ר'] שֶׁאֵל " [ת'] שרשו **שאל** . ליחיד נצווי מגזרת השלמים
 צנין הקל : [עין מה שכתבתי לעיל במלת **ילעג**
 [ר'] הִשְׁכִּילוּ " [ת'] שרשו **שכל** . לרבים :

צווי מגזרת שלמים צנין הפעול . דומה למלת **הפקידו** :
 [ר'] הוֹסֵרוּ :

[ת'] שרשו **יסר** . מגזרת נחי פא יוד צנין נפעל . דומה למלת **הודיעו** :
 [ר'] והווי היא תמורת יוד פא הפעל : כמו שידעת . ואין לטעות ולחשוב
 שמהיה זיין

שמהיה הויו פא הפעל . ולהיות שרשו **וְסָר** צויו . כי לא נמצא צל
הקדש פעל שמהיה פא הפעל שלו ויו . אם לא ^ת שמהיה במקום יוד
גם לא נמצא פעל שמהיה למד הפעל שלו ויו או יוד [רק בהיותן תמוז
הא כמ"ש לקמץ שביל ל"ה] . וזכור זה .

עָבְדוּ " [ת] שרשו **עָבַד** : לרבים צווי מגזרת שלח

צבנין הקל . דומה למלת **פָּקְדוּ** :

[ר'] ואלו היתה הבית דגושה

[ת] היתה המלה מצנין **פָּקַד** לנסמרים בעבר :

[ר] **נִשְׁקוּ** " [ת'] שרשו **נִשַּׁק** . לרבים צווי מצנין **פָּקַד** בגזרת השלמים :

[ר'] ומאמר ^ת בלשון עמיד צבנין הקל מן השרש הזה

[ת'] **אִשְׁקֵה הַיָּשָׁק יִשְׁקֵה** וכו' בחסרון ון פא הפעל : מה של

יתכן להיות הנון חסרה צבנין **פָּקַד** [לטעם שהתבאר לעיל נקו

צ' סוף צנין **פָּקַד** :

[ר'] **יֵאָנֵף** . המיב' הזאת מצוררת שהיא לנסמר בעמיד ואין לטעות בה כלל
[כמ"ש לעיל צמלת **יִלְעָנָה**] אכן מה שנקודה היווד בסגול

צריך אני להודיעך כי אותן הגזרו' מצנין הקל וכו' [ככתוב לקמן שביל כ"ח]
רָבּוּ " [ת'] שרשו **רָבַב** לנסמרים בעבר מגזרת כפולים צבנין
הקל : דומה למלת **סָבּוּ** :

[ר'] גם אפשר להיות שרשו

[ת'] **רָבָה** לרבים צווי מנחי למד הא צבנין **פָּקַד** דומ' למלת **פָּנּוּ**
[ההכרעה מצוורת לקמן שביל מ"א] :

[ר'] **רָבִים** " [ת'] שזה למלת **סָבִים**

[ר'] **אָמְרִים** " [ת'] דומה למלת **אֲבָלִים**

[ר'] **אָקְרָא** " [ת'] דומה למלת **אֲמָצִיא**

[ר'] **שָׁכַכְתִּי** " [ת'] דומה למלת **פָּקַדְתִּי**

[ר'] **הִקִּינִי** " [ת'] שרשו קוץ למד צ' בעבר מצנין

הפעול מנחי עין ויו דומה למלת **הִשִּׁיבְתִּי**

[ר'] ואין הבדל בין נקוד ההא בחטף פחה ובין נקודה בחטף סגול . כי כל
ההטפין משפט אחד להם לבוא באותיות אהה"ע במקום שוא שבשאר
האותיות

האומיות : כמו שהוריתוך כבר [לעיל נתיב 3' בגורת **נאכל**]:

שְׁבֵרָה " **שְׁבֵרָה** "

[ת] שרשו **שְׁבֵר** : מבנין **פָּקַד** לנמלא בעבר מגורת השלמים :

[ר] **הסכת** ושמע בני את אשר אומר אליך : דהנה עיניך הרואות במלת **שְׁבֵרָה** שהצית שהיא עין הפעל דגושה . להורות על סימן

הצנין . וגם המיו . היא דגושה . ואמנם אין הדגש הזה מורה על שום הוראה רק לחוק על ידו קריאת המיו . כי כבר ידעת שיש הבדל בין קריאת המיו רפויה ובין קריאתה בדגש וכן הצית . והכף . והפא . ובכללן אומיות בג"ד כפ"ת . ויש צורך גדול להכיר ולהבדיל בין הדגש המורה על חסרון אות או אחת משאר הוראותיו . ובין הדגש שאינו רק לחוק קריאת האות : אכן לא הגעת עד הנה אל המקום אשר הכינתי לבאר לך פרטיו משפטיו הדגש והרפוי : לכן אמסור לך פה כלל אחד אשר יספיק לך עתה להאיר לפניך דרכך למען תדע להבדיל בין שני מיני דגשין האלה . וקה צידך זה הכלל . כל דגש הבא בראש המיצה או באמצע המיצה אחרי אות הנקודה בשוא . כדגש הפה והמיו שבמלת **פָּקַדְתָּ פָּקַדְתִּי פָּקַדְתֶּם** ודומיהם : הדגש הזה איננו מורה

על שום הוראה מהוראות הדגש . רק הוא בא לחוק קריאת האות ההיא ואם מבחון ומנסה קריאת האומיות הדגושות האלה . יתברר לך כי לא מוכל לבטא אותן בכפל אות כמצטא שאר האומיות הדגושות אשר הודעתוך [לעיל נתיב 3' גורת **כרת**] . וכל דגש הבא באחת משאר האומיות שבאמצע המיב' ואין לפניה שוא . תמיד יורה הדגש ההוא על אחת מן ההוראות המיוחדות אל הדגש : שתר לך את הכלל הזה כי הוא יצילך מן המכשול בנחות הפעלים אשר יבוא דגש באחת מאומיותיהם [ובמסלת הנקוד יתבאר כל זה בטוב טעם ודעת] :

הִרְחַבְתָּ " **הִרְחַבְתָּ** "

[ת] שרשו **רָחַב** לנמלא בעבר מבנין הפעיל לגורת השלמים :

[ר] **הִפְקָה** " **הִפְקָה** "

[ת] שרשו **פָּקַד** : נסתר בעבר מנחי למד הא בצנין הפעיל

[ר] **וְדָמוּ** " **וְדָמוּ** "

[ת] שרשו **דָּמַם** לרבים צווי מגורת כפולים בצנין הקל :

[ר] והווי המנוקדת בשוא הכתובה בראש המיצה וכו' [ככתוב

לקמן שביל מ"3] :

שנאת [ת'] המיזה הזאת מזנרת שהיא לשון נמלא בעבר
מזנין הקל לגזרת נחי למד חלף שרשה **שנא** . ואמנס הגון
שהוא עין הפעל נקודה צלירו : לפי שהעבר מזנין הקל נמלא כן
צמקרא וכו' : [ככתוב להלן שביל ד' : ה'] :

[ר'] * **תאבד** :

[ת'] שרשו **אבד** לנמלא או לנסחר בעמיד. מזנין **פקד** לגזר השלמי' :

[ר'] ובזנין הקל הלך ילך השרש הזה על דרך גזרת

[ת'] **אכל** שמוח החלף בעמיד :

[ר'] * **יתעב** : [ת'] שרשו **תעב** לנסחר בעמיד מגזרת

חס עין הפעל אחיע"ר בזנין **פקד** . דומה למלת **יכרד** :

[ר'] * **נכונה** :

[ת'] שרשו **כזן** . וליחידה בזיונו נפעל מנחי עין ויו

[ר'] **אכל** לנסחרת בעבר מאמר . [ת'] **נכונה** בקמץ הגון :

[ר'] כמו והממלכה **נכונה** [מ"א ז']

* **פתוח** :

[ת'] שרשו **פתח** יחיד בזיונו פעול מגזרת שלמים בזנין הקל :

[ר'] והגה אגיד לך טעם פתוחות החיות . דע כי אומיות אחה"ע נקל להן
להתצלע במצטא . לטעם שמדע צבויטך חל המקוס אשר תראה משם

פרטי משפטי הנקוד [במחלת מסלת הנקוד] . ולכן יש להן סגלה מיוחדת

זענין ההרחבה . דהיינו שבהרבה מקומות משמות נקודות האומיות הללו

או נקודת האות שלפניהן : כדי להרחיב מצטא האומיות האלה עד שהן

מורגשת היטב ולא תהיינה נבלעות במצטא : ועל הרוב תהיה הרחבתן ע"י

נקודת הפתח : כמו **יזע** . **יזיע** . **הזיע** . **אזיע** . וכן

פתוח . כי **ברח** [בראשית ל"א] **שלה** **תשלה** את האס

[דברים כג] והדומי' להם : וגם צריש נוהג לפעמי' משפט ההרחבה

כמו שאזכור במקומות הרבה במה שיבוא אי"ה :

* **יפלו** : [ת']

[ת'] שרשו **נפל** . נסמרים צעמיד מגורם חסרו פא נון צבנין הקל :

[ר'] * **מרו** : [ת'] שרשו **מרה** . נסמרים צעבר נחוי למד
הא צבנין הקל דומה למלת **פנו** :

[ר'] ואפשר ג"כ להיות : :

[ת'] משרש **מור** נחוי עין ו' צבנין הקל לנסמרי' צעבר דומ' למלת **שבו**
גם יכול להיות שרשו

[ת'] **מרר** . גזרת כפולים אחהע"ר מצנין הקל . שזה למלת **ברו** :
[ר'] עוד אפשר לומר : :

[ת'] להיותו לרבים צווי צבנין **פקד** משרש **מרה** . ומהיה המס
ראוי להנקד בפתח כמו מלת **פנו** לולא שהריש אינה

תקבלת דגש . ונשמנה הפתח לקמץ כמנהג :

[ר'] ודומה לזה מלת **ערו ערו** [מהלים קל"ז] . שהם לשון רבים צווי
מגזרת נחוי למד הא צבנין **פקד** :

[כל זה וכיוצא בו : יחזרר ע"פ הבחינות המבוארות לקמן נתיב ח' :

[ר'] * **עששה** : [ת'] שרשו **עשש** מגזרת כפולים . . .

[ר'] והיה ראוי להיות בחסרון עין הפעל **עשה** . כמו **סבה** . רק שבאה
על דרך השלמי' : [יחזאר לקמן " שביל ל"ז :

פעלים המורכבים משתי גזרות

ב * [ר'] **יצא יצא** [בראשית כ"ז] :

[ת'] הראשון מקור . והשני נסמר צעבר : :

[ר'] מגזרת נחוי פא יוד ונחוי למד חלף . גם תמצא שרשים שמהיה פא הפעל
שלהם יוד פא חלף : ולמד הפעל הא . וכל אלה נקראים בשם **נתיב**

הקצוות . ויחזארו עוד לפנינו שאר מיני ההרכבות :

[ר'] **הוצאתי** [שמות י"ז] :

[ת'] הוא צנין הפעיל מן השרש הנזכר :

[ר'] ומאמר צביוני **מוציא וכו'** . והעמיד **אוציא תוציא וכו'** .

סומני הצנין בחולם . כמנהג גזרת נחוי פא יוד . וגם למד הפעל נחה :

וכלל אומר לך : שכל פעל המורכב : נוהג מקרה שתי הגזרות אשר
הורכב מהן . וקל לדעתם :

[ר'] * **אביתם** [דברים א']

[ת'] שרשו **אבה** . נמצאו צעבר לגזרת נחוי פא חלף ונחוי למד הא
צבנין הקל :

[ר']

מסלת נתיב ג הפעלים

[ר'] * תאכז [ישעי א']

[ת'] הוא לנמלאים צעמיד מן הפעל הנזכר :

[ר'] * יזרו [דברים ל"ג] :

[ת'] שרשו ירה : לנסתרים צעמיד מצנין הפעול לגזרת נחי פא יוד ונחי למד הא :

[ר'] ומסבול צורת הפעל הזה להיומו

[ת'] משרש הנזכר לנסתרים צעבר מצנין פקד . ומתיה היוד שהיא פא הפעל ראוויה להנקד בשורק כמלת

צמקומה : מפני הריש שאינו מקבלת דגש או שיהיה פנו וצאה החולם

ולרבים בצווי מצנין הקל . דומה למלת ברו שרשו ירר :

[ר'] * באתם [בראשית מ"ב]

[ת'] שרשו בוא : לנמלאים צעבר מצנין הקל לגזרת נחי עין ויו ולמד חלף :

[ר'] * ישא [שם מ']

[ת'] הוא משרש נשא . נסתר צעמיד מגזרת חסרו פא נון ונחי למד חלף בצנין הקל :

[ר'] * תטה [שמות כ"ג]

[ת'] שרשו נטה . לנמלא או לנסתר צעמי מצנין הפעול לגזרת חסרו פא ונחי למד הא :

[ר'] ומצנה העבר והציוני מזה השרש בזה הצנין :

ת הטה הטיה הטה וכו' . מטה ממים מטה וכו' מטה וכו' :

ר * שתי [מהלים ע"ג] "

[ת'] מד"ב צעבר מצנין הקל לגזרת נחי עין ויו וגזרת אס למד הפעל חיו : שרשו שות . וראוי בחשלומו שתי . כמו שבת

ויצוא דגש בחיו השמוש לחסלו חיו למד הפעל כמנהג

[ר'] * מתתי [שמואל ב' א'] "

[ת'] מד"ב צעבר מצנין פקד לגזרת צנין מרוצע : שרשו מותת : והיה ראוי בחשלומו מותתתי כמו שזבבתתי . וצא

דגש בחיו המשמש למשלוס חיו החסרה :

[ר'] * האזנה [ברשית ד'] *

[ת'] שרשו **אזן** : לרבות צלוי מצנין הפעיל : ודגש הוון המשמש יורה על וון למד הפעל החסרה . כי משפטו במשלמו **האזנה** :

[ר'] * תשכנה [יחזקאל י"ז]

[ת'] הוא לנמלכות או לכסרות בעמיד מצנין הקל משרש **שכן** ודגש שצנון המשמש הוא להורות על וון למד הפעל :

[ר'] **הכנו** [ד"ה ז' כ"ט]

[ת'] שרשו **כזן** . מד"ז בעבר מצנין הפעיל . ודגש שצנון המשמש יורה על וון למד הפעל . וראוי במשלמו **הכנו** כמו **השכנו** :

[ר'] והוא על דרך דקדוק מלת **ולנו** בגזעה [סופטים י"ט] שהוא משרש

לון למד"ז בעבר מצנין הקל וראוי במשלמו **לנו** כמו **שבנו** : וזא הדגש תמורת וון למד הפעל :

עד הגה משפט וסדר הלמוד : אשר כתבתי להורות את נערי בני ישראל ישמע חכם ויוסף לקח : ומעתה אשים את פני לסדר שאר פללי דקדוק הלשון איש איש על מכונו : ככל אשר יעדתי במרצפת אבנים מאבן שלישי והלאה : וה' יסעדני :

נתיב ד הנרצה אצל המדקדקים בהשתמשם במלת משקל :
וסדר חלופי משקלי הפעלים : ובאיוה אופן שגשמתו לפעמים אותיות אהוי מהמכתב :

ג הנה נא ידעת ששמו המדקדקים שרש **פעל** סימן לאותיות השרש : ושקראו לאות הראשונה שצכל שרש **פא**

הפעל . ולאות השנית מכל שרש קראו **עין הפעל** . ולאות השלישית מכל שרש קראו צסס **למד הפעל** . והמה נוהגים כמו

כן להזכיר כל תיבה הצנויה מאיוה שרש משרשי הלשון . על שם תיבה כדמותה וכללמה המחוזרת משרש פעל . וזה מה שקראו צסס **משקל** :

ואמרו שמלת **פקד** שהפא בקמץ והקוף צפתח . הוא משקל **פעל** שהפא בקמץ והעין צפתח . לפי ששתי המלות האלה דומות זו לזו במה

שהן מחוזרות מג' אותיות השרש שהראשונה בקמץ והשניה צפתח . כאלו נשקלה במאזנים . ומלת **פקד** שהפא בחולם והקוף צלוי . משקלה **פעל** וכן

וכן פקוד הוא משקל פעול פקדת המחבר מן שלש אותיות

השרט ומיו קמולה בסוף : הוא משקל פעלת אפקד הוא משקל

אפעל תפקדנה משקלו תפעלנה : וכן שאר הפעלים

משקלים על הדרך הזה :

ד העבר מצנין הקל נמצא במקרא על שלשה משקלים : האחד פעל הפא

בקמץ והעין בפסח : כמו וה' פקד את שרה [צראשית כ"א]

והשני פעל הפא בקמץ והעין בצירי : כמו כי חפץ בציו יעקב [שם

ל"ד] כי זקן ילחך [שם כ"ז] השלישי פעל הפא בקמץ והעין

בחולם כמו ולא יכל יוסף [שם מ"ה] : והדומים להם ונמצאים שלשת

המשקלי האלה : בפסוק אחד ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן

עליו העין וכבוד ה' מלא את המזכן [שמות מ'] ובגזר נח

עין חשונה נקודת פא הפעל : ונאמר במשקל פעל שהעין

צירי : מת מתה מתו פא הפעל צירי : וגזרם פעול

שהעין בחולם נאמר הבקר אור [צראשית מ"ד] : מה טבו אהליך [במדב'

כ"ד] בשנוי מאד [ירמיו' ט'] פא הפעל בחולם כי קן הוא דרך גזרת נח

עין ויו : שהנקוד' הראוי' להיות בעין הפעל מגזרת השלמים : מצוא בגזרה זו

צפא הפעל : כמו פקדת פקדתי פקדתם שהעין הפעל הוא בפתיחה

נאמר בגזרה זו שבת שבת שבתם פא הפעל צפחה : וכן בציונו

פעול מגזרת השלמים נאמר פקוד פקודים וכו' עין הפעל

במלחפוס והיא נקודת פא הפעל שבגזרה זו : ונאמר שוב שובים

וכו' : וכמו כן בגזרת כפולים : על משקל פעול בחולם תהיה פא הפעל

נקודה בחולם כמו וימררהו וירבו [צראשית מ"ט] רמו

מעט [איוב כ"ד] ודומיה :

ה ואלם לנמצאים ולמד' צ שבגזר : אין הבדל בין משקל פעל שהעין

צפחה ובין משקל פעל צירי העין : כי כמו שאמר מן פקד

צגופים האלה פקדת פקדתי פקדתם פקדנו

קן מן חפץ נאמר חפצת חפצתי וכו' עין הפעל צפחה : מלבד

בגזרת נח למד חלף שחמקים הצירי גם בגופו הנמצאים והמד' צ ונאמר

מלאת מלאתי וכו' שנאת שנאתי וכו' : אבל במשקל

פעל

פִּעוּל בחולם העין מחקים החולם גם צשאר המדברים ונחמר
יִכְלֶתְךָ יִכְלֶתִי יִכְלֶנּוּ בחולם עין הפעל : וזה יתבאר
 עוד במסלח הנקוד [שזיל ס"ה] :

ו המקור מגזרת השלמים בצנין הקל יצוא על משקל **פִּעוּל** הפא
 צקמץ והעין בחולם . **פִּקֵּד** יפקד אחכס [צראשימ ל']
הִלּוּךְ הלכת [סס ל"א וזולת'] ויצוא גם על משקל **פִּעוּל** הפא
 צשוא והעין בחולם הנה **שָׁמוּעַ** מוצה טוּב [ס"ח : ט"ו] גם
עָנַשׁ לצדיק [משלי ו"ז] ודומיה' : ולפעמי' על משקל **פִּעַל** הפא
 צשוא והעין צפתה . אחרי **שָׁבַב** המלך [מ"צ ו"ד] **שָׁלַח** אלצבע
 [ישעי' נ"ח] והדומים להם :

ו העמיד מצנין הקל יצא על שני משקלי' . משקל **אִפְעוּל** העין
 בחולם . **אִשְׁמוֹר יִזְכֹּר תִּמְכַּר** . ועל משקל **אִפְעַל**
 צפתה העין . **יִשְׁבַּב יִקְרַב יִצְדַּק** וכיוצא בהם : וכאשר תהיה
 עין או למד הפעל אחת מאותיות אהה"ע : אוי יצוא העמיד לעולם על
 משקל **אִפְעַל** צפתה **אִשְׁמַח יִשְׁלַח יִשְׁמַע יִבְחַר יִשְׁחַמַּ**
יִגְעַר יִנְאֵף והדומים להם . ומאשר ידעת שבהעדר אותיות אית"ן

מן העמיד הוא שזה אל האווי לכן יצא גם האווי על שני
 המשקלים האלה . ר"ל משקל **פִּעוּל** בחולם העין כמו **זְכוּר**
שְׁמוֹר פִּקֵּד : ומשקל **פִּעַל** צפתה כמו **שָׁבַב קָרַב שָׁמַע**
צִלַּח רָכַב וזולתם . ודרך המשקלים האלה נוהג גם צשאר הגזרות

שאין מן השלמים . כמו מי צעל דברים **יִגֵּשׁ** אליהם [שמוח כ"ד]
 וכי **יִגַּח** שור [סס כ"א עין הפעל צפתה] וכי **יִגֹּף** שור [סס]
 לא **יִגוּשׁ** את רעהו [דברים ט"ו] עין הפעל . בחולם וכלם
 מגזרת חסרי פא נון . וכן למען **הִדַּע** [שמתח] צפתה .
 צואח **נִאוֹת** [צראשימ ל"ד] בחולם . והוא מגזרת נהו פא יוד
 שרשו יאח . ורבים כמותם :

מכלת נתיב ד הבעלים

ח כאשר תהיה למד הפעל אחת מאומיות הח"ע חנקד צפתח
לנמלאת בעבר והתיו המשמשת תהיה לעולם דגושה . כמו אשר לא

יִדְעֶתָ [רות 3] הלא **שָׁמַעְתָּ** [שם] נשך ומרצית **לְקַחְתָּ**

[יחזקאל כ"3] **הִשְׁבַּעְתָּ** עמים רבים [שם כו] ודומיה . וכמו
כן ליחיד צביונים תהיה למד הפעל צפתח אם הוא

מאומיות הח"ע **יִדְעֶתָ פֶּתַח מִשְׁלַח מִפֶּתַח מוֹדִיעַ מִשְׁמִיעַ**

מִנְבִּיָּה וזולתם . ולפעמים חנקד עין הפעל צפתח כמו **רַקַּע**

הארץ [ישעיה מ"3] **רַגַּע** הים [שם כ"א] **וְיִשְׁמַע** שסע

[ויקרא י"א] **הִנֵּה נִמְעַ** און [מהלים זר] והדומים להם . וזה
נוכח גם צפחה המשקלים כמו **יִדְעֶתָ** דרכיו למשה [שם ק"ג]

אח ישראל לא **אֲשַׁלַּח** [שמות ז'] **יִשְׁמִיעַ** כל מהלמו

[מהלים ק"ו] ומעקש דרכיו **יִדְעֶתָ** [משליו] למד הפעל צפתח .
וְיִדְעֶתָ ה' [צמדנר י"ו] **אֲשַׁלַּח** גדי עזי' [צראשית ל"ח] אל

תִּשְׁמַע קולך [שופטים י"ח] ולא **יִדְעֶתָ** השבע [צראשית מ"א]

עין הפעל צפתח . ורבים כיוצא בהם . [ועיין מה שכתבתי לעיל שציל
א' במלח פתוח]

פ ואם תהיה עין הפעל אחת מאומיות אחה"ע . אזי חנקד פא
הפעל צפתח או צבגול צלשון יחודה או רבים צלווי מצנין הקל

כמו **בִּהְרֹן** לכס היום [יהושע כ"ד] **שָׁאֲרֵי** אחי [מ"א ז']

וְסַעְדוּ לבכס [צראשית י"ה] **אֶהְבֶּנּוּ** אח ה' [מהלים ל"א] ודומיהם :

כבר ידעת שההא שצסוף המיצה השמש לנסחרת בעבר . ולפעמים
תהיה תיו רפויה משמשת חמורמה והאות שלפניה צפתח . כמו כי

אֵלֶּת יד [דברים ל"3] **וְנִשְׁכַּחַת** צור [ישעי' כג] **וְיִשְׁכַּחַת**

לנשיא [יחזקאל מ"ו] וזולתם : ואם למד הפעל אלף . תהיה קמץ
לפני התיו כמו **וְקָרְאתָ** אחכס [דברים ל"א] אשר **הוֹבֵאתָ**

לך [צראשית ל"ג] ודומיהם : וכן צגורח נחי למד הא **וְיַעֲשֶׂתָ** אח
דתבואה

המצוה [ויקרא כ"ה] המיו הוא לשמוש הנסמרת
והא למד הפעל הסרה * וכמוהו **וַיִּהְיֶה** [שם כ"ו]

ודרך שמוש המיו הוא נהג הרבה בלשון המשנה כמו שאמרו אם
באת רשות העני [פאה פ"ו מ"ט] מעשה שמעך ולא **יצאת** [בכורות
פ"ו מ"ט] ורבים כמוהם :

יא המקור מגזרת הסרי פא נון וגזרת נחי פא יוד בצנון הקל : יבוא על
שני משקלים : האחד **נָשַׁךְ יָדָע** : נָקַם ינקס [שמות כ"א]

יד ירדנו [בראשית מ"ג] ודומיהם שכמוצות שלש אומיות השרט כדרך
השלמים : והשני **נָשַׁךְ יָדָע** : מהסר פא הפעל ומצוא מיו

בסוף המיובה : כמו **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** [במדבר ת'] עד **רָדַת**
חומותיך [דברים כ"ה] רצלכס **שָׁכַת** [שם א'] שרשם נגש :

ירד : ישב : וכן כל כיוצא בהם כלם בשמי בגולין : מלבד
כשתהיה למד הפעל חית או עין : שאז הן בשמי פתחין : עת **לִטַּעַת**

[קהל' ג'] **בִּנְעַת** [יחזקאל י"ז] למען **רַעַת** [מ"א ח']

ודומיהם שרשם נטע : נגע : ידע : וכשתהיה למד הפעל אלף היא
נחה ועין הפעל נקודה בצירי : כמו **לִשְׂאֵת** [שמות כ"ה]
לעת **צִאָת** השואצות [בראשית כ"ד] שרשם נשא : ולא :

והמקור מגזרת הסרי הקלוות יבוא בהסרון שמי הגונין ציוס
הִת ה' [יהושע י'] וחציריו :

יב המקור מגזרת נחי עין ויו בצנון הקל פא הפעל בחולם : **שָׁבַח** אשכ
אלוף [בראשית י"ח] : או במלואפוס לא יאמין **שָׁבַח** מני חשך
(אויב ע"ו) דחו ולא יכלו **קוּם** [תהלים לו] ודומיהם :

יג המקור מגזרת נחי למד הא בצנון הקל הוא **פָּנָה** הפא בקמץ
והעין בחול' : או **פָּנָה** פא הפעל בשוא ועין : הפעל בהונס
ומיו בסוף המיובה כמו : ציוס **עִשָׂת** [בראשית ז'] **נָוַת** אל
המנחה [מלאכי ז'] אין קול : **עִנָּוַת** [שמות : ל"ז] בלא
רָאוּת [במדבר ל"ה] ודומיהם : וכן הוא מניג המקור מגזרת
זו בכל שאר הצנינים שיבוא לפעמי' צמיו בסופו : ונאמר **צָנַן**
נָפַעַל

נפעל הפנה או הפנות : וצנין פקד פנה או פנות : וכן

פקד פנה או פנות : וכמו כן צנין הפעיל הפנה או הפנות

ו צנין הפעל הפנה או הפנות ו צנין המפעל :

התפנה או התפנות : וכן צנחי הקלוי על הזרות : והלל

[ד"ה א' כ"ה] הוא מקור צנין הפעיל משרש ירה : ומן נכה

לצנתי הכות אוחו [צראשית ד'] והדומים להם :

יד גם המקו מגורת נחי ל' אלף יבוא לפעמי צחוס חיו צסוף על דרך גזרת נחי למד הא : מלאת ימו עהרה [ויקרא י"ג] לצנתי קראת לנו [שופטים ח'] שנאת רע [משלי ח'] ודומיהם

טו המקור מגורת כפולי צנין הקל הוא סבב כדרך השלמים : או סב צהסרון עין הפעל : וכדרך גזרה זו לבוא צהסרון עין הפעל : כמו רצלכס סב את ההר הזה [דברים ז'] עד תסכל הדור [שם] ודומיהם :

טז החיו המשמש בלשון נמלא שצבצר היא גזרת ממלת אתה : כמו שירעת : ולפעמים מחזבר גם ההא ממלת אחת לשמש עם החיו :

כמו האשה אשר נתתה עמדי [צראשית ג'] הארץ אשר גרתה זה

[שם כ"א] נכספתה [שם ל"א] מאסתה את דבר ה'

[ש"א ע"ו] הרעתה לעם הזה [שמות ה'] יתה זאת עשו [צראשית מ"ה] והדומים להם :

יז אחת ידעת שלרבות צנווי ונמלאות בעתיד משמשות נון הא צסוף התצה ולפעמים מחסר ההא והנון נקוד בקמץ כמנהגה : כמו

תהיין לראש יוסף [צראשית מ"ט] ויתגשן השפחות [שם ל"ג]

ויתחייין את הילדים [שמו א'] ויתראין המילדות [שם]

קראין ל מרא [רות א] ודומיהם : וכלי קמץ רנון לרבות צנווי שמעון קולי [צראשית ד'] קראין לו [שמות ז'] וולחם :

העתיד

יח ה
או ת
ונמלא
והגבעו
יט כ
המיצה
הצנין
הפעל
גלח
ש"א
צשאר
נדמה
נגלו
והשני
מצנין
הפעל
אלהינו
הראב"ט
הרשב"ט
כלל מג
לסימן ה
כ כא
וכן
שמות
השם

יח העמיד לני לאות וגמחרות מגזרת נחי עין ויו צננין הקל **תשונה**
החיו בקמץ ופא הפעל בחולם ולמד הפעל צשוא
או **תשונה** החיו צשוא ופא הפעל במלאפו ולמד הפעל צסגול
וגמלאו שני המשקלים צפסוק ואלהוסיך סדס וצנחיה וגו' [יהזקאל י ו
נ"ה] . וכן **תתארתנה** עיניו [ש"א י"ד]

והגבעות **תמוינה** [ישעי' כ"ד] מי אלה כעצ **תעופינה**

[שס ס'] ודומיהם :

ימ כצר המצאר [לעיל נח"צ צ' צגזרת **נפקד**] צצמקור מצנין
נפעל כחובה הא לפני השרש כדי שתהיה פא הפעל צאלמע
התיבה ותהיה מוכשרת לקבל דגש המורה על חסרון הנון שהיא לסימן
הצנין : ואולם לפעמים נכחזה הנון גם צמקור ואז נשמעה ההא ועין
הפעל נקודה בחולם . כי **נכסף** נכספת' [צראשית ל"א] האם
נרחם נלחם צס [שופטים י"א] **נשאל** נשאל דוד

[ש"א כ'] **וינשלה** ספרים [אסתר ג'] וזולתם : וזה נורה גם
צשאר הגזרות' כמו **הנגלה** נגליתי [ש"א צ] **נדמה**
נדמה מלך ישראל [הושעי'] **כידהגלות**

נגלות [ש"צ ו'] שניהם לשון מקור מגזרת נחי למד הא
צצנין נפעל צמוספת חיו צסוף : האחד צהא צראש המיבה :
והשני צנון לסימן הצנין . אך **נגוף** נגף הוא [שופטים כ'] הוא למקור
מצנין נפעל . והנון הכחובה היא לסימן הצנין . וכדגש צעין
הפעל מורה על נון פא הפעל החסרה . וככה מלת **ונסוף** מאחר
אלהינו [ישעי' כ"ט] הוא למקור מנחי עין ויו צצנין נפעל לפי דעת
הראב"ע צפירושו שס . ובאה עס הנון לסימן הצנין . ולפי מה שפירש
הרשב"ס צפסוק נבל מצל וגו' [שמות י"ח] . יהיה שרש המלות האלה
צלל מגזרת הכפולים צצנין נפל . ומלת **נבל** יהיה מקור צמוספת נון
לסימן הצנין . עיין שס . ובחנת ומדע כי כן הוא כוננו צדקדוק המלה
הזאת לפי פירושו :

כ כאשר תהיה פא הפעל אחת מאותיות אהה"ע : מנהד נון נפעל
וכן ההא שצער מצנין הפעיל צסגול : כמו **וינאכל** גדיש
[שמות כ"צ] מלך לשדס **נעבד** [קהלת ה'] : ואת

השם **העביר** [צראשית מ"ז] כי **ההריש** לה [צמדבר ל']

וזולתם

וּוּלְחַס : וּפְעָמוּס תְּהוּינָה מְנוּקָדוּחַ צִפְתַּח כְּמוֹ מֵאֵל **נְעִלִית**
[מְהֵלִיס ל"ד] וְהֵעֵלִית אֵחַ נְרַמְיָה [שְׁמוֹת מ']
וְהֵאֲבִילִיתִי אֵחַ מוֹנִיךְ [יִשְׁעֵי מ"ט] וְהִדּוּמִיס לֵהֵס

כֵּא הַעֲמִיד מְגוּרַת הַכְּפוּלִיס צְבִינָן נִפְעַל אוֹתוּיֹת אֵיחָן צְחִירָק וּשְׁחָר הַ
הַפְעַל צְחוּלַס [כְּמַש"ל נְתִיב צ' בְּגוּרַת נִסְב] : וּלְפַעְמוּס
תְּהִיָּה פֵּא הַפְעַל מְנוּקָדַת צִפְתַּח : כְּמוֹ לֹא יִסְבּוּ צִלְכַּתָּן [יַחְזֻקְאָל
א'] יִתְמָוּ הַעֲאִוִּס [מְהֵלִיס ק"ד] - אֲשֶׁר לֹא יִמְדּוּ וְלֹא יִסְפְּרוּ

[הוֹשַׁע צ'] אֵס יִמְדּוּן שְׁמִוּס [יִרְמִי' ל"א] אֲכַבָּה לֹאֲלֵהוּ מְרוּס
[מִיכָה ו'] וְרַצִּיס כֵּן וּמִזֵּה אֵל יִרְדּוּ : לְצַבֵּכ' [דְּצָרִיס כ']
שָׂרְשׁוּ רֶכֶךְ . וְהוּא לַעֲמִיד מְצִינָן נִפְעַל וּמִפְעִי הַרִישׁ שְׁאִיכָה
מִקְבֻלַּת דְּגַשׁ נִקּוּדָה הַיּוֹד צְלִירִי : וְכֵן הַדִּין צְלוּוִי מְגוּרָה וּוּ צְבִינָן
נִפְעַל שְׁתַּהִיָּה פֵּא הַפְעַל נִקּוּדָה צְחוּלַס אוֹ צִפְתַּח : וּבְגוּרַת כְּפוּלִיס
אֲחַהֲע"ר תְּשַׁמְנ' הַפְתַּח לִקְמָךְ כְּמִנְהַג . הַבְּרִינָן נוֹשְׂאֵי כְּלֵי ה' [יִשְׁעֵי
ל"צ] וְהַעֲלָמוּת יִתְרִינָן [יַחְזֻקְאֵל כ"ד] וּוּלְחַס :

כֵּב הַהֵא שְׂבַעַצ' מְגוּרַת נְהוּ עֵין וּוּי וּבְגוּרַת הַכְּפוּלִיס צְבִינָן הַפְעִי
הַמְנוּקָדַת צְהֻטָף פְּתַח כְּמוֹ הַשִּׁיבוֹתִי הַסְּבַתִּי : מְנוּקָד צִפְתַּח

נִשְׁתַּהִיָּה פֵּא הַפְעַל אֲחַת מֵאוֹתוּיֹת אֲחַהֲע"ע . כְּמוֹ הַעֲיִדִיתִי צַכֵּס
הַיּוֹס [דְּצָרִיס ד'] הַעֲיִדִיתִי מֵאִפְּוֹן [יִשְׁעֵי מ"א] אֲחַת הַחֲלֵלָה
[דְּצָרִיס ג'] כְּמ"ס הַרְשַׁצ"ס צְפִירוּשׁוֹ שֵׁס . וְכֵן כָּל כּוּלָּא צְהֵס

כֵּג יָדַע מַדַּע כִּי לִשׁוֹן יַחֲיִידָה שְׂבַצִּינּוּסִיס יִצּוּא עַל שְׁנֵי דְרָכִיס :
הָאֶחָד פְּקָדָה צְהֵא צְסוּף לְסִימָן הַיַּחֲיִידָה : וְהַשְּׁנִי פְּקָדַת

תּוּי רַפּוּיָה צְסוּף הַמִּיִּצָּה לְסִימָן הַנִּקְבָּה וּלְפִנֵּיהַ שְׁתֵּי סְגוּלָן : וְכֵן
נוֹהֵב צְכַל הַצְּבִינּוּסִיס מְכַל הַצְּבִינּוּסִיס חוּץ מְצִינּוּי פְּעוּל צְבִינָן הַקָּל :
וְנֹאֲמַר לַיהוּדָה צְבִינּוּי נִפְעַל נְפַקְדָה אוֹ נְפַקְדוֹת . וּצְבִינָן פְּקָד

מְפַקְדָה אוֹ **מְפַקְדַת** . וּצְבִינּוּי פְּעוּל **מְפַקְדָה** אוֹ **מְפַקְדַת**
וְכֵן צְבִינָן **פְּקָד** : **פְּקָדָה** אוֹ **פְּקָדַת** . וּצְבִינָן הַפְעִיל **מְפַקְדָה**

אוֹ **מְפַקְדַת** : **מְפַקְדָה** אוֹ **מְפַקְדַת** . וּצְבִינָן הַפְעִיל הַפְּקָדָה אוֹ
הַפְּקָדַת

הַפְּקָדָה

הַפְּקָדָה
צְשָׂאָר הַ
הַכְּפוּלִיס
צְבִינּוּסִיס
שְׁתֵּי פְּתַח
אֲנִכִּי
לְמַד
רְבִיקָה
כְּד
הַקְּמָךְ לְ
מְפַקְדָה
וְרַצִּיס כ'
הַרְבָּה
כְּה
וְאוֹלַס
וּמִשְׁפַּע
וּצְבִינּוּי
צְשׂוּרָק
וְכו'
הַעֲמִיד

מכלת נתיב ד הפעלים

הַפְקִידָה וְזֶה מַפְעֵל מִתְּפַקְדָה אוּ מִתְּפַקְדָת : ועל דרך זה

בשאר הגזרות • מלכד גזרת נחיו עין ויו ונחיו למד הא וגזרת הכפולים : שבשלש הגזרות האלה לא משמש החיו לסימן היהודה בציונונים : וכאשר תהיה למד הפעל אחת מאותיות הה"ע תבאנה שתי פתחיו במקום שתי סגוליו לפני החיו • כמו מפני שרי גזרתי אנכי **בְּרַחַת** [בראשית י"ז] ורבקה **שָׁמַעַת** [שם כ"ו]

וכל אשה **יָדַעַת** איש [במדבר ל"א] משנה **נִצַּחַת** [ירמיה' ה'] ואם **הִנְדַּחַת** אשיב [יהוהאל ל"ד] ודומיהם : ואם

למד הפעל אלקי • הוא נחה ועין הפעל מנוקדת בצירי : כמו והנה רבקה **יָצֵאתָ** [בראשית כ"ד] אסתר **נִשְׂאָתָהּ** חן [אסתר ב']

וּזְלַמְס :

כֹּד בכל הגזרות שדרך ההא ואותיות אית"ן שלהן מצנין הפעל והמס שבציונוני **מַפְעֵל** להיות מנוקדות בקמץ ותחלק

הקמץ לפעמים עם השורק • כמו **הִמְפַקְדִים** בית ה' [מ"ב י"ג]

מִקְדָר ומגש לשמו [מלאכי א'] לארץ **הַשְּׁלֵכָה** [יהוהאל י"ט] **וְהַשְּׁלֵכִי** אל פני השדה [שם יו] והמלה לא **הַמְלַחַת** [שם]

ורבים כמוהם : כי כן הוא מנהג הקמץ והשורק לבא זו תמור' זו במקומות הרבה : ויתבאר עוד לקמן [מסלת הנקוד שזול ט'] ואולם השורק הנהג בגזרת חסרי פא נון מזה הצנין • לא משמנה לעולם :

כֹּה אחת הראית לדעת שהאח משמש לסימן צנין הפעיל ושהוא כמוצה תמיד בעצרו ומקור וזווי אצל לא בציונונים ועמיד :

ואולם ראוי שמדע שכמו כן היה משפט ההא להכחצ בשאר הזמנים • ומשפט ציונוני מפעל להיותו **מִהַפְקִיד** המס בשוא והאח צפתח

ובציונוני מפעל **מִהַפְקִיד** בשוא המס והאח בקמץ • או **מִהַפְקִיד**

בשורק ההא וכן בעמיד היה ראוי להיות **אֶהַפְקִיד** **תִּהַפְקִיד**

וכו' • אותיות אית"ן בשוא והאח צפתח • וכמו כן הוא משפט העמיד מצנין הפעל **אֶהַפְקִיד** **תִּהַפְקִיד** וכו' : אותיות אית"ן בשוא

וההא

והוא בקמץ • או **אֶהְפֹּקֵד** צשורק ההא • ועל דרך זה צהא שהיא
לסי' צנין המשעל היתה ראויה להכחצ בכל הזמנים

ומשפט הבינוני **מִהִתְפַּקֵּד** וכו' • והעמיד **אֶהְתְּפַקֵּד** **תִּהְתְּפַקֵּד**

וכו' • וגם העמיד מצנין נפעל משפטו להיות צהא שזה אל הלוח
אֶהְפֹּקֵד **תִּהְפֹּקֵד** וכו' : רק להקל על הלשון נשמטה ההא מ

הבינונים והעמידים ונפלה תנועת ההא על המס או על אומיות
אית"ן שלפניה הראויות להגקד צשוא • [וצעמיד מצנין נפעל בלא

ניחא : שאין לורך להא הכחובה צליו • אחרי שאומיות אית"ן כתובות
לפני השרש עד שיש מקום לדגש לצוא צפא הפעל משלום נון נפעל

כמו שיד. ח.] ואמנם לפעמים נכתבה ההא צבינונים ועמידים
כמו לארבעת **מִהִקְצָעוֹת** [יחזקאל מ"ו] ללומי ולי **יְהוֹשִׁיעַ**

[תהלים קיו] **יְהוֹדָה** למעלה [נהמי' י"א] והדומים להם : ומתה
שאמרתי לך בזה • יחזקאל מ"ו והעמיד שוים הם

בכל הבינונים
כו וראיתי להעיר לצנך ולהודיעך פה דרך אחד מדרכי אומיות אהו'
הנוכה הרצה בלשון • דע כי האומיות האלה דרן להשמט לפעמים

מן המכחצ ונעמקה תנועתן אל האות שלפניהן הראויה להגקד צשוא
וכמו שהוריתוך צשציל הקודם לזה תחזקון ההא שהיא לסימן הצנין

וכן צמלם **פָּנּוּ יַפְנּוּ תִפְנּוּ** ודומיהן : נשמטה הא למד הפעל
ונפלה תנועת' אל עין הפעל הראויה להגקד צשוא • כי משפטן

פָּנּוּ יַפְנּוּ תִפְנּוּ על משקל **פָּקְדוּ יִפְקְדוּ תִפְקְדוּ** •
ורבים מאד כיוצא באלה • ויחזקאל עוד מהם לקמן נתיב י' ובשאר

מקומות : ועל דרך זה גם צשאר אומיות אהו' כמו **מָלּוּ** מוכך חמס
[יחזקאל כ"ה] ואח צניהם **כִּרְיָ צְבִית** [ש"א ו'] משפטים

מָלְאוּ : **כָּלְאוּ** : כי הם משרש **מָלָא כָלָא** : אלא
נשמטה מהם האלף ונפלה חנועמה אל הלמד הראוים להגקד

צשוא : וכן **וַיִּירָפוּ** המים [מ"ב צ'] **וַיִּירָפוּ** אח שצר
צח עמי [ירמי' ח'] משפטם **וַיִּירָפְאוּ וַיִּירָפְאוּ** כי הם

מגורת נחי למד אלף שרשם רפא והענין רפואה • [**וַתִּזְרְנִי**
חיל [ש"ב כ"ב] משפטו **וַתִּזְרְנִי** כמו שהוא כתוב בתהלים

סימן

צ
וא
ודומ
דינו
יוד
צ
לי
גוע'
צ
המש
מ"
המל
עין
מנוע
שמוש
ואולכ
ועוד
צכמו
המד
הוא
מס
סנהד
ואסחי
כמו
פסו'
מיוחד
דרך

[סו' ו"ה] **וְאֶבְדָּהּ** כרוז הסוכך [יחזקאל כ"ה] במקום
וְאֶבְדָּהּ יתן ה' את **שְׁלֹתָהּ** [ש"א א'] שהוא כמו **שְׁאֵלָתָהּ** [
ודומיהם רבים . וככה בהסרון היווד מהמכתב **וַיִּיחַל** עוד (בראשי' ח')

דינו **וַיִּיחַל** בשני יודין הראשונ' בשוא והשנית בקמץ : כמנהג
העתיד מגורת אס עין הפעל אההע"ר בצנון פקד ומחסר
יוד פא הפעל ונפל' מנועמה אל היווד המשמשת הראוי' להנקד בשוא
[ויחצאר עוד דקדוק המלה הזאת לקמן במסלת הנקוד [שביל ל"ו] =
לי שמעו **וַיִּיחַלּוּ** [איוב כט] דינו **וַיִּיחַלּוּ** בשוא הויו וחירק היווד :

בוע' ציס **וַיִּבְשְׁהוּ** [נחום א'] משפטו **וַיִּבְשְׁהוּ** כי הוא משרש

יצט בצנון **פָּקַד** . ונשמטה יוד פא הפעל ונעמקה מנועמה אל היווד
המשמשת הראויה להנקד בשוא צמות מלכיס **בִּיקְרוֹתֶיהָ** [מהל']

מ"ה [במקום **בִּיקְרוֹתֶיהָ** "] ורציס כמוה' : ואמנס בזיו לא יתכן

המלא הדרך הזה בפעלים . כי אי אפשר לה להיות שרשימ רק כשמהיה
עין הפעל [כמס"ל שביל א' במלת **רוֹסְרִי**] . ואז היא גחה בלא
מנועה . וגם בזיו שמושימ אין מקום למנהג הזה . ולכשתדקדק בדרך
שמושי הויו אשר ידעת ואשר אודיעך עוד להלן . ימצרר לך זה בנקל .
ואולם בלכתך במסלת השמות ממלא במקומות זה המנהג גם באות ויו :
ועוד אראך סגלה אחרת דומה לזו ומיוחדת ג"כ לאותיות אהו"י . והיא
בכתובים לקמן במסלת הנקוד [שביל ל"ו] : ולא אחדל מהגיד לך עשות
המדקדקים המיוחדים הענין הזה לאותיות אהה"ע . ממה שמלאו כי כן
הוא מנהג לשון הארמי הקרובה במהלכותי' אל העברית כמו
מסותא שענינו מרחץ וצא בהסרון החית . כמ"ש רש"י ז"ל במס'
סנהדרין [דף ס"ג ע"ב] וז"ל מסותא . כמו מסותא . וירחך מתרגמין
ואסתי עכ"ל . וכן בעין עבר **במברא** [חולין דף ל"ד ע"א] שהוא
כמו במעברא : **דַּיָן** זה מידי : במקום דעך [עיין בפירש"י צפ' וילא
בסו' וילג את המקלו' וגו'] . ואמנס אנהנו חקרטהו כן הוא הדרך הזה
מיוחד לאותיות אה"וי בלשון עברית . ולא אחד מלאנו בכל המקרא על
דרך זה לא בהית ולא בעין . כתב לך את הכלל הזה על לוח לצד כי הוא
עיקר ויסוד גדול . ואצני זכר אזכרנו עוד בהרבה מקומות :

המיו הית

כז החיו המשמשת לסיומן בנין התפעל מחסר לפעמים מהמכתב ויצוא תמורתה דגש צפא הפעל כמו אל **תִּשְׁמָאוּ** בכל אלה

[ויקרא י"ח] שהוא כמו **תִּשְׁמָאוּ** [וקן וְהִטְהַרוּ] והחליפו

שמלתיכ' [בראשי' ל"ה] מצנה וְתִכְוֶנֶן [צמדצר כא] וְתִנְשְׂא

מלכותו [שס כ"ד] משפעס במשלומס . ורהתטהרו . ותתכוונ .
והתנשא . ודומיהס רביס . ועיין מ"ס הרשב"ס צפירושו לפסוק עודך
מסתולל וגו' (שמות ט') :

כה אומן הגזרות מצנין הקל שדרך אומיות אית"ן שלהן להגקד בחורק
מהינה מנוקדות לפעמים צפתה או צסגול כאשר תהיה פא הפעל

אחת מאומיות אחה"ע . ואז לא מנוח האלף שהיא פא הפעל כמו **יֵאָרֵב**
במסתר [מהלי' י'] **יֵאָסֶף** אומתו מרעתו [מ"צ ה'] אח אשר **יֵאָהֵב**

ה' [משלי ג'] לא **יִהְיֶיךָ** כלב לשונו [שמו' י"א] **יֵעָרֵב** עליו שיחי [מהל' ק"ד]

תִּהְרַם קמיד [שמו' ט"ו] **יֵעָרֵךְ** אומתו [שס כ"ז] לא **תִּהְרַשׁ**

[דברי' כ"ג] **יַעֲשֶׂה** פרעה [בראשית מ"א] ודומיהס . ועל הרוב הן

נקודות צסגול באומן הפעלים הבאים על משקל **אפעל** צפתה העין .
ואשר הם על משקל **אפעול** בחול' העין : מהינה אומיו'

אית"ן שלהם על הרוב . צפתה רק בהיות פא הפעל אלף אין הבדל
בזה בין שני המשקלים האלה . ויצואו כלס צסגול אומיות אית"ן : בין

שהיו על משקל **אפעל** צפתה ובין שהיו על משקל **אפעול** בחולס :
וכמו שתרצה באומן . שהצאתו לך לראיה : ומצואר הוא

שכל הפעלים הבאים צפתה אומיות אית"ן בצנין הקל . מצדיל נקודת עין
הפעל בין צנין הקל ובין צנין הפעיל . שהרי בצנין הקל תהיה עין הפעל

מנוקדת בחולס : מה שלא יתכן לעולם להיות כן בצנין הפעיל . וכאשר
ידעת . ואולם בגזרת נהי למד הא שנקוד עין הפעל שלה צלשון עמיד שזה

ככל הבנינים : אין שום הבדל צנקוד בין העמיד מצנין הפעיל ובין העמיד
מצנין הקל הבא צפתה אומיות אית"ן מפני אחה"ע . כי צשניהס נאמר

תַּעֲרָה יַעֲרָה נַעֲרָה תַּעֲרֹו יַעֲרֹו : וכן כל הדומים

להם : ואמנס יש דרך ישר להצדיל ציניהס מצד אחר . ואומתו לא אוכל
להגיד לך עד אשר מצוא לשלום במסלת הכנויס [נתיב י"ג] כי שס

יתמצאו לך דרכי הבחינה צפעלים האלה וכיולא צהס :
אומיות

כפ אומיות אית"ן מגזרת נחי פא יוד צננין הקל דרכן להיות מנוקדות
 צלירו שהיא מושכת יוד. וכאשר ידעת. ולפעמים הן נקודות בחירק
 ואז צריך להיות יוד פא הפעל כתובה אחריהן והוא נחה. כמו לא
יירש בן האמה [צראשית כ"א] **ייטב** לי צעצורד [ססי"ב] אולי **יישר**
 צעוני האלהים. [צמדצ"כ"ג] **תיקר** נפשו צעינד
 [מ"ב ח'] אח ה' אלהיך **תירא** [דברים ו'] אל **תיראו** אח
 עס הארץ [צמדבר י"ד] ודומיהם

ק וראוי שמדע בו כן הוא ברוב המקומות שאין הכדל בין הצירי צלו
 יוד כתובה אחריה וצין החירק עס יוד כתובה אחריה. ומצאנה זו שמורת
 זו. כמו אשר **צויתי** אמכה [שמות כ"ט] **הרבית** חילוך [יחזקאל
 כ"ח] אשר **העלית** [שמות ל"ג] ודומיה' עין הפעל
 בחירק כאשר **צויתי** לאמר [ויקרא ח'] וכסף **הרביתי**
 לה [הוש' ב'] אשר **העלית** [שמות ל"ב] והדומים להם

עין הפעל צלירו [ופיין מה שכתבתי לעיל נתיב צ' סוף גזרת
הפקיד]. וכן מצאנו לפעמים לשון יחיד מציוני פועל צננין הקל שעין
 הפעל נקודה בחירק עס יוד נחה אחריה במקום הצירי כמו אחת **תומיד**
 גורלי [מהלים י"ו] הגני **יוסף** על ימיד [ישעי' ל"ח] וזולת מעט'
 ועל דרך זה **מוציא** רוח מאורומיו [תהלי' קל"ה] הצלירו ומשפט'
מוציא בחירק כי המלה משרש **יצא** וליחיד צננין מבנין הפעול

ומלד הענין מוכל להכיר הפעלים האלה ולהדיל ציוניהם וצין פעלים
 אחריו השוים להם בתמונתם. ודבר זה יתבאר להלן [נתיב ח'] :
רא כמו שהצירי מושכת יוד בקריאה חף אס איננה כתובה אחריה
 כן החולם מושכת ויו והוא נחה תמיד צמבעא החולם ונמשכת ממנה
 בקריאה אע"פ שאינה כתובה אחריה. ומעתה יתברר לך עעס על נקוד'
 החולם שבנון נפעל לגזרת נחי פא יוד. וכן חולם ההא. ומס הציוני

ואומיות אית"ן מגזרה זו צננין הפעיל. כי צעצור שנתחנפה יוד פא הפעל
 צויו לכן הן נקודות בחולם שהויו נמשכת ממנה. ואחננס לפעמים תמקיס
 יוד פא הפעל ולא תמהלף צויו. ואז הן מנוקדות צלירו: כמו **הנחמים**
 צאליס [ישעי' נ"ז] שרשו **חם** לרבים מציוני נפעל וצרוצ
 כתובה היוד פא הפעל אחרי הצירי שבצננין הפעיל: כמו **היטיב**
 עמך [צראשית ל"ב] גמלים **מיניקות** [סס] **היניקה**

צני' [סס כ"א] המה **מישיבים** אח לצס [שופטים י"ט] והדומים
 להם וצואת הגזרה תמקיס צירי המס גס צלסון יחידה
 רבים ורבות שבציוני מצננין הפעיל משא"כ בגזרת נחי עין ויו שמשנה
 צירי המס לשוא כמו שהראיתך [לעיל נתיב צ' בגזרת **היטיב**]
 ודע

לב

ודע כי השרשים מנחו פא יוד שדרך אותיות אית'ן שלהם להנקד בצירי
צצנין הקל . המה יבואו צרוצ צצנין הפעיל בחולם . כמו מן

ילד

ירד

נאמר צצנין הקל האף אמנם **אלד** [בראשית ו"ג] **יצא** : עמוד הענן (שמות ל"ג) **יצא** להפשי (שם כ"ח) אותיות אית'ן

צצנין הפעיל . נאמר מהם כי **תוליד** צניס (דבריו ד')

יורידן

אומן הלויס (צמדבר א') וישן מפני חדש **תוציאן** (ויקרא כ"ו) בחולם . ואשר יבואו צצנין הקל צחירק אומיו אית'ן . כשיבואו

תינקו

צצנין הפעיל הם צרוצ צצנין . כמו מן ינק . יעצ . נאמר צצנין הקל למען

ושבעתס (ישעיהו ס"ו) למען **ימב** לי בעבורך (בראשית ו"ג) צחירק . צצנין הפעיל יבואו צצנין . כמו שמראה באומס שזכרנו (בשציל הקודם לזה) . והציריהס כיוצא בהם :

נתיב ה' בחסרים ונחים הבאים על דרך השלמים :

לב

כבר בארנו דרך אותיות אההע"ר שאינן מוכשרות לקבל דגש . ושכאשר

ראוי לבוא דגש באחת מהן יצטרף הדגש עם נקודת האות שלפניה :

באופן שתשמנה נקוד' האות ההיא מפחה לקמץ . והחירק תשמנה לצירי :

והשורק לחולם . וחולם בגורת חסרי פא נון שדרכה לבוא דגש צעין הפעל

להורות על נון פא הפעל . אין המשפט הזה נוהג בה . ר"ל שלא נשלם הדגש

ע"י תנועת האות שלפניה אם תהיה עין הפעל אחת מאותיות אההע"ר :

רק הגון פא הפעל לריכה להוות כסובה כדרך השלמים : כמו אשר **ינאף**

אח אשת אית' [ויקרא כ'] אויל **ינאץ** מוסר אציו [משליו ע"ו] כן **ינהג** מלך אשר [ישעיהו כ'] ולא **ינהרף** אליו (ירמיהו נ"ח)

ינהלן

לכס אח הארץ (צמדבר ל"ד) ודעת לנפשו **ינעם** (משליו צ')

גנערתתי

צצנין נפעל כארצת (תהלים ק"ט) . צצנין הפעיל והפעל והוא

ינהל

אח עמי (ירמיהו י"ג) **מנהיל** אחכס (דבריוס י"ג) כן **הנהלתתי**

הנהלתתי

לי ירחי שוא (איוב ז') . כל אלה וכיוצא בהם שהעין הפעל

הוא מאותיות אההע"ר . יבואו על דרך השלמים ולא

מחסר נון פא הפעל : וכל זה הוא . לפי שאי אפשר להיות הגון חסרה

ולהצטרף הדגש עם האות המשמשת שלפניה . כי אז תצטעל תמונת הגורה

הואת ומדמה אל גורה אחרת . שהרי כשתשמנה החירק שבאותיות אית'ן

מצנין הקל ומתהוה תמנה צירי . לא יהיה הצדל צין העמיד מגורה זו

וצין העמיד מגזרת נחי פא יוד בצנין הקל . וכן צעמיד מצנין הפעיל : אם
 וצטרף הדגש עם הפתח שבאותיות אית"ן ומשמנה הפתח לקמץ . לא
 והיה הדלל צין גזרה זו וצין גזרת נחי עין ויו מצנין הפעיל : המשל צטרש
 נחל"אם מחסר הנון צעמיד מצנין הפעיל ויצטרף הדגש עם הפתח שבאותיות
 אית"ן לומר **אָחִיל תָּחִיל יָחִיל** וכו' יש לטעות ולהשוז שהם
 משרש **חָוֵל** מנחי עין . ויו . וכן צעבר מצנין הפעיל
 צטרש הזה . אם מחסר הנון ומשמנה חירק . ההא לצירי לומר **הָחִיל**
הַחֲלִיתָ וכו' . יש לטעות בהן כמו כן לדמומן למלת **הַשִּׁיב**
הַשֶּׁבֶת וכו' : וגם בצנין **הַפְעֵל** לא יתכן שמהסר הנון
 שורק ההא ואותיות **הַשֶּׁבֶת** אית"ן לחולם ולומר **הוּחַל**
הוּחַלְתָּ וכו' **אוּחַל תוּחַל** וכו' : כי אז תהיה הגזרה הזאת דומה

לגזרת נחי פא יוד מצנין הפעיל . כי גם בצנין הפעיל נשמטה לפעמים
 הווד שבין העין והלמד הפעל ונאמר **אוֹדַע תוֹדַע** וכו' צמקוס
אוֹדִיעַ תוֹדִיעַ וכו' . וצעבור כל זה לא היה אפשר
 למניח הלשון להניח הגזרה הזאת על מחכונתה בהיות עין
 הפעל אחת מאותיות אההע"ר . אבל היא באה על דרך השלמים :

לד יש פעלים שנמד הפעל שלהם הא ואיננה נחה : רק הוא מורגשת
 צמצטא כדרך השלמים . וארבעה שרשים יבואו על דרך זה : והם
גבה : **כמה** : **נגה** : **תמה** . כמו כן **גבדו** דרכי (ישעי' נה) לא
יגבדו צקומתס (יחזקאל ל"א) **יגבדו** עוף (איוז ה') **ויתמהו**
 האנשים (בראשית מ"ג) אל **תתמה** על החפץ
 (קהלת ה') אור **נגה** עליהם (ישעי' ע') **יגיה** חשכי (ש"צ כב)
במה לך צטרי (מהל' סג) אין ההא נחה צמלו' האלה רק
 היא צמפיק (פי' **מפיק** כל הא דגושה שצסוף המיצה היא מורגשת צמצט'
 ואינה נחה ולכן נקראת צטס' **מפיק הא** : על שם שמוציאין אותה צמצטא :
 כי ענין מלת **מפיק** צלשון ארמי . הוא כמלת **מוציא** צלשון עברי) :
 וכן נמצא לפעמים צמקרא חיכות מן הפעלים שפא הפעל שלהם יוד
 ואיננה נחה . רק היא מורגשת צמצטא כדרך השלמים . כמו **היציא** אמן
 (בראשית ה) **הישר** לפני דרכך (מהל'ס ה') וזולתם מעט' :

לה לפעמי' מתחלף הא למד הפעל צווד מורגשת צמצטא . כמו . צד **הסיה**
 נפשי (מהל' נ"ז) אור **הסיו** צו , דברי' ל"ב) אשתך כגפן **פריה**
 מהל'ס

תהיה (מהליס קכ"ה) שלמה אהיה כ"עוטיה (ש"ה א"י) ובקרך ולאך
ירביון (דבריו ח') יריון מדשן צימך (מהלי' ל"ו) ודומיה'
גם מחלף לפעמי' ההא למד הפעל בזיו מורגש' במצטא'
כמו לא שלותי (איוצג') שרשו שלה והויו היא ממורת הא' כי הויו לא
תהיה למד הפעל לעולם (כמש"ל שביל א' במלת הוסרו) וס'
המסיו אח' לצ' העם (יהושע י"ד) צא על משקל הפקיד : והויו היא
ממורת הא' למד הפעל כי שרשו מסה :

לו ויש שרשים שעין הפעל שלהם היא ויו ויצואו על דרך השלמים
דהיינו שאין הויו נהה אצל היא מורגשת במצטא' : כמו כי גוע אהרן
(במדב' כ') הן גוענו (שס י"ו) ויריה לשאלו (ש"א י"ו) וזולת' : ואס'
למד הפעל ה"א לא מנוח לעולם הויו עין הפעל . כי לא
יחכן להיות שתי אומיות נחות רצופות הויו עם ההא : כמו לזה רשע
(מהלי' ל"ו) ואמה לא תלוה (דברים כ"ח) אס כסף תלוה (שמות כג)
לכה נרוה דודים (משלי ז') הרוה אח' הארץ (ישעי'
נ"ה) ודומיהם : ומה המין נמלאו : גם בצנינים הדגושים

שעין הפעל מורגשת במצטא' ודגושה לסימן הצנין כמשפט . כמו כאשר ציה
אומו (בראשית ז') ואמה תצוה (שמות כ"ז) אח' כל אשר יצוה
(שס לד) לישועתן קייתתי (בראשית ט"ט) קוה אל ה'
(מהלי' כ"ו) נקוה לאור (ישעי' נ"ט) כי רותה בשמים
(שס ל"ד) והדומים להם :

ק"ז וכמו כן הוא מנהג הכפולים . שפלעמי' תהיה גם עין הפעל כחובה
בהם על דרך השלמים : כמו סבב אל רוח הים (יחזקאל ט"ז) סבבו
אח' העיר (יהושע ו') מי צרר מים (משלי ז') ויגללו אח'
האזן (בראשית כ"ט) וישקל שלה ויבזו : בזה (יחזקאל כט)
הרנינו גוים (דבריו ל"ג) ודומיהם : והמה יצואו

כמו כן בצנינים הדגושים כמנהג השלמים בדגש עין הפעל . כמו
כל הנשמה תהלל (מהלי' ק"ט) או חלקלת (בראשית ט"ט) לא ירנן ולא
ירעע (ישעי' י"ו) התפלל אל ה' (במדבר כ"א) ודומיהם : וכן עם
גבור תמים תתמם (ש"ס כ"ג) שרשו תמם : והמיו הראשונה
היא לשמוש הנמלא צעמיד . והשנית פא הפעל והדגש שבה תורה
על מיו ההתפעל החסרה . ודגש המס לסימן הצנין : ומשפטו במשלומו
מתמם

תתתמם : ומה שנקודה המס בקמץ יתבאר כך מדברינו במסלת הנקוד
(נתיב ח') וצבואך שמה מדענו :

לה בגזרת אס עין הפעל אחהע"ר שבנינים הדגושים : יחסר לפעמים
לגמרי הדגש הראוי להיות בעין הפעל להורות על סימן הצנין . ולא
נשלם ע"י השתנות תנועת האות שלפניה . רק תבוא צנקודתה כנקודת גזרת
השלמים . כמו **נחמת** (בראשי' ו') **מהר** שלש סאים (שס י"ח) **נחש**
ינחש (שס מ"ד) לא **תפאר** אחריו (דברים כ"ד) אשר צך **ירחם** יחוס
(הושע י"ד) : **התנער** מעפר (ישעי' ל"ג) : ורבים
מאלד דומיהם שאין עין הפעל שלהם מוכשרת לקבל דגש : ועכ"ז
לא נשמנה תנועת פא הפעל :

למ וראוי שמדע שלפעמים נשמט הדגש לגמרי גם משאר האומיות שאין
מאומיות אחהע"ר . וזה נוהג הרבה במקרא אס תהיה האות
הראוי' להדגש מנוקדת צבוא : כמו כי לא **מלאו** אחריו (צמדבר ל"ג)
הלמד רפוייה וראויה הוא להדגש כי המלה **מזנין פקד** : וכן
יירבאו צו אהיו (בראשית ל"ז) הנון רפוייה : **יירסעו** בני ישראל
מרעמסס (שמות י"ג) הסמך רפוייה ומשפטה להדגש
למשלום נון פא הפעל כי המלה משרש נסע : וכ"כ שס הראצ"ע וז"ל
היה הסמך ראוי להדגש בהצלע הנון כמו **יירשעו יירתנו** חולי צא
כן להקל על הלשון עכ"ל . ורבי' מאלד דומיה' ואזכור
עוד מזה להלן (שביל ע"ד) : ואמנם אין זה נוהג באומיות צג"ר כפ"ת :
שלעולם לא יחסר הדגש הראוי לצבוא באומיות האלה . לפי שבהן נכר ונרגש
הדגשות והרפיון יומר מבשאר האומיות שאין בהן הצדל כל כך במבטא
צין הדגשות והרפיון : ודבר זה יתבאר היטב אי"ה במסלת הנקוד
(שביל ע"ז) :

נתיב ו' בהבדל שיש בין משקל מלת **שבו** ובין **פנו** : וכן
בין **סבו** ובין **פנו** :

מ לשון נסמרים שבעבר מגזרת נחי עין ויו צבנין הקל שזה באומיותיו
ונקודותיו אל לשון נסמרים שבעבר מגזרת נחי למד הא צוה הצנין .
ואין

ואין הצדל ציוולא **שָׁתַן** איש עדיו [שמות ל"ג] כי **שָׁבַן** מדרכס [יונה ג']
 שהס מגזרת נחי ^ד העין שרשס שות . שוב . ^ד וצין ולא **שָׁתַן** עד
 היום הזה (ירמו' ל"ה) **שָׁבַן** ויבזו (בראשית ל"ד) שהס מגזרת ^ד נחי למד
 הא שרשס שמה . שבה ^ד . ואולס הנגינה מצדיל ציניה' שבאותן שהן
 מנחי העין תבוא הנגינה מלעיל צפא הפעל . ואשר הן מנחי למד הא מצבוא
 הגינה מלרע בעין הפעל . וזהו מה שכמז רש"י צפ"ו ושלח (שס) וז"ל **שָׁבַן**
 לשון שביה לפיכך טעמו מלרע עכ"ל . ר"ל שלא תטעה להשוב היותו משרש
שָׁבַב ומעין תשובה . שזה אינו . דא"כ היתה הנגינה ראויה להיות מלעיל
 צפון : רק הוא מענין שביה ושרשו שבה מגזרת נחי למד הא לפיכך טעמו
 למטה אלל הבית (הנגינה נקראת **בַּעַם** : לפי שנומנת עוצ טעם צביאור
 הפסוקים והמשך התאמרו : כמו שיתבאר היטב אי"ה במסלת הנקוד(שביל
 מ"ב] מראנו מטס) : וכמז הרא"צ בע צפירושו למלת **וְסָרַן** הצפרדעיס
 (שמות ה') וז"ל צאה זו המלה מלרע הפך המשפט וכמוהו ^ד כי **שָׁמַן**
 אותי צבור (בראשית מ') עכ"ל . צא להודיע צוה שהמלות האלה
 יולאזת ממנהגן : כי הן מגזרת נחי העין שרשס שור . שום . וראויה הנגינה
 להיות בהן מלעיל : וצאו מלרע שלא כמשפט : ונמלאו עוד מלות במקרא
 שנשתנה מקום הנגינה שבהן הפך המשפט . ע"פ המסרת :

מא וכמו כן מצדיל הנגינה צין לשון נסתרים שבעבר מגזרת הכפולים
 צבנין הקל וצין לשון רבים צוויי מגזרת נחי למד הא צבנין פקד הדגוש
 שהס שויס באותיותיהם ונקודותיהם . אלא שבגזרת הכפולים תהיה הנגינה
 מלעיל צפא הפעל : וצנחי למד הא תבוא הנגינה מלרע בעין הפעל . ומזה
 מדע שמלת כי **קָרַן** המיס (בראשית ח') כאשר **תָּמַן** (דברי צ') וזולתם
 שהנגינה מלעיל ^ד הם מגזרת כפולים צבנין ^ד הקל : אבל **כָּרַן**
 מעשיכס (שמות ה') שהנגינה מלרע . הוא לשון רבים צוויי מגזרת
 נחי למד הא צבנין פקד הדגוש : וכן הוא משפט כל כיוולא צהס . אבל
 יבואו מהס במקרא הפך המשפט ע"פ המסרת : והדברים הנזכרים צנמיצ
 הזה . יתבארו עוד צמקומס (מסלת הנקוד נתיב ט') . ואמנס ראיתי
 לזכרס פה . כדי להסיר הספק מלצ המתחילים צראוחס זכרון המלות
 האלה צלוה הצנינ' מצלי דעת להצדיל ציניהס . ולמען ידעו וישכילו
 לשקול צמאזני צדק כל הפעלים הצאזיס על צמונות המלות הכתובות צלוה
 ההוא . ערס צואס אל המסלה הנזכרת :

נתיב
מב
החב
כחנת
שס
מב
גס הו
פחח
ואס
בגזרת
וראה
מד
אחרי
הזאת
דור
ארלה
מה
צאחמ
יצחק

נתיב ז בהוראות הויו המשמשת בראש התיבה : וסדר נקודה : ודרך השתנות קצת משקלי הפעלים בהתחברותה עמהם

מב ויו נקודה בשוא הכמוזה בראש התיבה הוראתה לחצר ענין התיב' ההיא או ענין המאמר אל מה שלפניו : ולכן היא נקראת בשם ויין **החבור** : כמו דו **ונפתלי** גד **ואשר** (שמות א') **ועשה** לו כחנת פסים (בראשי' : ל"ז) **יעשה** : פרעה **ויפקד** : פקידו' (שם מ"א) **והורידו** לאיש מנחה (שם מ"ג) **וקימו** שובו אל האיש (שם) ורבי' מאל דומיהם :

מג וכאשר תהיה אחרי הויו אחת מאותיות אה"ע המנוקדת באחד מן החטפין שהם : חטף פתח וחטף סגול או חטף קמץ : אזי מנקד גם הויו בתנועה ממין החטף שאחריה . דהיינו כאשר יהיה אחריה חטף פתח תהיה הויו צפתח : ואם יהיה אחריה חטף סגול תהיה הויו בסגול : ואם אחריה חטף קמץ מנקד הויו בקמץ . וכמשפט המצואר לעיל מתיב צ' בגזרת **נאכל** כמו הסד **ואמת** (שם כ"ד) חוק **ואמץ** (דברים ל"א) וראה **ועשה** (שמות כ"ה) עבדו **ואמתו** שורו **והמרו** (שם כ') **ואני** עשה (מ"א ט') ודומיהם .

מד ודע כי לא יתכן בשום אופן להיות שני שואין רגופים בראש התיבה (לטעם שימצאך במסלת הנקוד שציל י"ז) : ולכן כאשר תהיה אחרי הויו אות המנוקדת בשוא משמנה שוא הויו למלאפוס : והויו הזאת נקראת בקריאת אלף **או** : כן קבלנו קריאתה מאבותינו דור אחד דור : כמו זכר **ונקבה** (בראשית א') פרו **ורבו** (שם ח') **ולכו** באו ארצה כנען **וקרו** את אביכם : (שם מ"ה) **ורצו** כמוהם :

מה ואם תהיה אחרי הויו אחת מאותיות במ"פ . אזי מנקד הויו לעולם במלאפוס אע"פ שלא תהיה האות שאחרי' מנוקדת בשוא רק באחת משאר הנקודות . כמו כוש **ומצרים** ופוט' [שם י'] **ופחד** יצחק [שם ל"א] **ומלאו** את המים [שם א'] זבולן **ובנימן** [שמות א'] וקדשקס היום **ומחר** [שם י"ט] והדומים להם .

מ פית

מו וכאשר מצוא אחרי הווד יוד הראויה להגקד צשוא : מנוח הווד והוין מנוקדת בחירק כמלת **יברך** צבוא עליה ויו החזור נאמר **ויברך** אחס (דברים א') וכן **ויסלף** דברי דיוקי' (שם י"ו) לוי **ויהודה** (שמו' א') וכן כל כיוצא בהם (ובמסלת הגקוד שביל מ"ו יתבאר עוד אחד משנויי נקוד הוין) :

מז ויש עוד הוראה אחרת מיוחדת לויו המשמשת צראש המיצה והיא : כשמצוא לשמש צראש העבר מהפך לפעמי' את העבר להיותו לשון עמיד : כמו **ואמרת** לעבדך ליעקב (צראשית ל"ב) הוא לשון עמיד באשר יורה על זה ענין המאמר . וכבר ידעת שבהעדר הויו היתה הוראתו לשון עבר . והויו הזאת נקראת צשם **ויו ההיפוך** וכן **והקימותי** את צריתי אחד **ובאת** אל הצנה [שם ו'] **ופרקת** עלו [שם כ"ו] **ושמרת** ועשית את החקים [דברים י"ו] **ומכרו** את השור (שמות כ"א) **ולקחתם** לכם [ויקרא כ"ג] **וירשתם** אותה **וישבתם** זה [דברים י"א] כל אלה ודומיהם הם לשון עמיד ע"י ויו ההפוך : ואין שום הבדל בין נקוד הויו הזאת המהפכת העבר לעמיד ובין נקוד ויו החזור : ובהנחת ומדע מענין המאמר את' הוא להוראת ההפוך ואיזה היא להוראת החזור :

מח אכן אם יקדם צמאמר ההוא פעל עבר אחר צלי ויו צראשיתו : א יתברר לך שגם הפעל הצא אחריו בלשון עבר עם ויו צראשיתו הוא לשון עבר והויו תורה על החזור : כמו וישראל **אהב** את יוסף ממ בניו וגו' **ועשה** לו כחנת פסים [צראשית ל"ו] מי **פעל ועשה** [ישעי' מ"א] מלת **אהב** וכן מלת **פעל** שבמאמרם האלה הן הוראה צרורה על מלת **ועשה** שאחריון שהיו לשון עבר והויו שבה תורה על החזור : וכן וירא עשו כי **ברך** יצחק את יעקב **ושלח** אותו פדנה ארס [צראשית כח] מלת **ושלח** הוא לשון עבר כאשר תורה עליה מלת **ברך** שלפניה [ועיין צפירש"י שם ד"ה וישמע יעקב וגו'] :

ממ גם צעמיד נורג מנהג ויו ההפוך והוא מהפכת העמיד להיותו ל' עבר ונקודתה פתח ודגש צאות שאחריה : כמו **ויפקד** משה [צמדבר ד'] **והתאבלגה** הפרוח [צראשית מ"א] **וישלח** פרעה

ויקרא

וַיִּקְרָא את יוסף [שס] **וַיִּימָט** הדבר [שס] **וַיִּכְיֶנּוּ** את המנחה [שס]

מ"ג] כל אלה וכיוצא בהם לשון עבר הם ע"י ויו ההפוך שבראשם וכאשר
תשמש ויו ההפוך בעמיד למדבר בעדו שהאות המשמשת היא אלף שאינה
תקבלת דגש תהיה הויו מנוקדת בקמץ לחשלו' הדגש כמנהג כמו
וְאָכַל מכל [שס כ"ו] **וְאֶשְׁלַח** מלאכים [דברים ז'] **וְאֶתְּפֹשֵׁ**

בשני הלוחות [שס ט'] **וְאֶתְּפִלֵּל וְאֶשְׁרֹף** : **וְאֶשְׁלִיךְ** את

עפרו [שס] וכל הדומי' להם : מעשה מוכל להחזוק שצלשון עמיד לא
ישנה לעולם נקוד ויו ההפוך אל נקוד ויו החזור שהרי כאשר תהיה
ויו החזור שבעמיד מנוקדת בפחה דהיינו צבוא אחריה אלף נקודה בחטף
פחה כמו **וְאֶקְוֶה** שמך [מהליס נ"ב] **וְאֶדְבַר** אומך [יחזקאל ד']
ודומיהם הלא אז יהיה משפט ויו המהפכת להנקד
בקמץ כמו **וְאֶקְוֶה** לטוד [מהליס טע] **וְאֶדְבַר** אליכם [דברים א']
והדומים להם :

ב וראוי לך לדעת שהויו המהפכת לא מצא תכלל החזור לגמרי : אבל
היא מורה צרוב על שני הענינים כאחד דהיינו שעם היומה מורה
על ההפוך משתתף בה לפעמים גם ענין החזור להמשיך ענין המאמר אל
מה שלפניו כמו וירשמה וישבת בה [דברים כ"ו] וענית ואמרת [שס]
ומצאנה ומדלינה [שמות ז] ויאכל וישת ויקס וילך ויבז עשו את הצברה
[בראשית כ"ה] ורבים כמוהם : וצוה תבין דברי רש"י לך לך פסוק
אל תקום המזבח וגו' [שס י"ג] ובסוף פ' תולדות פסוק וישמע יעקב
וגומר [שס כ"ח] ע"ש

נא כאשר תשמש ויו ההפוך צלשון נמצא או נסחר או לרבים מר"ב
שבעמיד מגזרת נחי עין ויו צבנין הקל : מנקד פא הפעל בקמץ :
כמו **וְתָשַׁב** אליו אל המיצה [בראשית ח'] **וְתָרַם** מעל הארץ
[שס ז'] **וַיֵּשֶׁב** אברהם אל נערו [שס כ"ב] **וַיִּקַּם** השדה
[שס כ"ג] **וַיֵּשֶׁב** כלנו אל החמה [נחמי ד'] וזולתם
וצבנין הפעיל מגזרה זו תהיה פא הפעל צבגול בעמיד עם ויו
ההפוך : כמו **וַיֵּשֶׁב** את כל הרכוש [בראשית י"ד] **וַיֵּשֶׁב** אומן בידו
[שס מ"ג] **וַיִּקַּם** את החצר [שמות מ'] ודומיה' : ואם
פא או למד הפע' אחת מאותיות ההע"ר תהיה פא הפעל מנוקד'
צפחה

צפתח צננין הקל גם צננין הפעיל . כמו **והתנח** המיצה [צראשית ה']
וינע לצבו (ישעו' ז') **ויסר** חליה (שופטו' ד') **ויעת** העס (ש"ח
 ו"ד) **ויעד** מלאך ה' (זכרו' ג') והדומי' להם **וזה** הגיעך אל
 נתיב ו"ג מסלת הכנויים מדע להבדיל באלה וכיוצא בהם צין צנין
 הקל ובין צנין הפעיל :

נב וכן הוא מנהג גזרת הכפולים עם ויו ההפוך: שצעתיד מצנין הקל
 מנקד ע"ה הפעל בקמץ. כמו **ויהם** את מחנה מצרים (שמות י"ד)
ויהם בשר הילד (מ"ב ד') **והעז** ידו (שופטים ג') **ונסב** את
 הר שעיר (דברו' ב') ודומיהם וצננין הפעיל **צסגו**
ויגל את האבן (צרא' כ"ט) **ויסך** על ארון העדות (שמות ת') **ויהק**
 נח (צראשית ט') וזולתם וטעם השתנו' המנועו' בעתיד **ויהק**
 מגזרת האלה עם ויו ההפוך : יחצאר אי"ה במקומו (מסלת הנקו'
 שציל ס"ג) :

נב הפעלים מגזרת נחי למד הא' כשחכנס עליהם ויו ההפוך צעמי' מצנין
 הקל . מחסר הא' למד הפעל ונעמק' סגול עין הפעל אל פ"ה הפעל :
 כמו **ויפן** ויצא (שמות י') **ויבן** נח (צראשית ח') **ויקן** את חלק' השדה
 (שם ל"ג) **והבז** לו בלצה (ש"ב ו') ודומיהם
 ולפעמים מהיינה **אומיות** אימ"ן מגזרה זו מנוקדות צעירי כשחצו
 צהסרון הא' למד הפעל . כמו **ואפן** וארד מן ההר (דברים ט') **ונפן**
 ונסע המדברה (שם צ') **והרא** כי הרמה (צראש' ו') **והכל**
 כל עבוד' המשכן [שמות ל"ט] וזולתם ויש מהם שהפ"ה והעין
 הפעל נקודות בשוא : כמו **וישב** ממנו שבו [צמדבר כ"ח] **וישת** מן
 היין [צראשית ט'] וישא עשו קולו **ויבך** [שם כ"ו]
 ודומיה' . ואם פ"ה או עין הפעל מאותו' חה"ע מהיה פ"ה הפעל
 צפתח כמו **וישע** ה' [שם ד'] **וימח** את כל היקוס [שם ו'] **ויחר** לקון
 (שם ד') **ויהז** את פני העיר (שם ל"ג) ומלך
והתע (שם כ"ח) ודומיהם ועל הרוב מהיינה גם אומיות אימן
 מורהצות צפתח כאשר מהיה פ"ה הפעל מאומיות אה"ע . כמו
ויעש משמה (שם כ"ט) **וההר** עוד (שם) **ויהז** את העס (שם לב)
והעז רחל (שם לא) והדומים להם ומעטים
 נמצאים במקר' בהתקיס הא' למד הפעל בלשון עמיד עם ויו ההפוך
 ויבנה

וַיִּבְנֶה את האצנים (מ"א יה) **וַיַּעֲלֶה** אחאז (שס) ויאכל **וַיִּשְׁתֶּה**
(שס ו"ט) וזולתם :

נָדַד ודבר זה מהסרון הא למד הפעל בלשון עמיד עם ויו ההפוך . נוהג
בכל הצנינים כמו **וַיִּקַּד** אלהים אל בלעם (במדבר כ"ג) **וַאֲדָא**

אל אברהם (שמות ו') **וַיִּרְא** אליו ה' (בראשית י"ח) **וַיִּתְגַּל**
וַתִּבְכֶם בלעוף (שסל"ה) **וַיִּצֹן** גם את והשני (שס ל"ג) **וַיִּתְגַּל**
בחוך אהלה (שס : ט) ומק' הלעיף **וַתִּתְכַּסְּם** (שס כד)

והדומים להם . ובנין הפעול תהינה אומיות . אית"ן וגם פא
הפעל בסגול : כמו **וַיִּפְּן** ונב אלזנב (שופט' ט"ו) **וַיִּרְב** צנת יהודה

(איכה ז') **וַיִּפַּר** את עמו (מהל' ק"ה) וזולת' ואם עין הפעל
חה"ע תהיה : פא הפעל בפתח : כמו **וַיִּתַּע** מנשה [ד"ה ז' ל"ג] :

ואם פא הפע' אהה"ע כלו פתוח כמו **וַיַּעַל** עולות (בראש' ח)
וַיִּדָּר עלי אשו (איוב י"ט) וזולת' ויש שמתקי' פתח אומיו' אית"ן

הנוהג בזה הצנין גם בלי אהה"ע אבל תהיה פא הפעל ועין הפעל
בשוא : כמו **וַיִּשְׁק** את לאן לבן (בראש' כ"ט) **וַתִּשְׁק** את הנער (שס

כ"א) ודומיהם :

נָהַה ולפעמים מחסר הא למד הפעל בעמיד אע"פ שלא תכנס עליו ויו
ההפוך ויבוא על כל הדרכים הנזכרים כמו והעוף **יָרַב** בארץ

[בראש' א'] אל **הַפְּזָאֵל** מנחמס [במדבר י"ו] ועמה **יָרָא** פרעה
[בראש' מ"א] ואל **יָדָר** אפק [שס מ"ד] והנער **יַעַל** עס אחיו

[שס] אל **יִשְׁתָּה** אל דרכיה [משלי ז'] **הַתְּגַל** ערוחק [ישעי' מו]
יִצֹן ה' אחק [דברי' כח] **יִפַּת** אלהים ליפת [בראשית

ט'] מעשי ידיך אל **הַתְּרַף** [מהלים קל"ח] והדומים להם :
ובעבור שהלוי ישוה תמיד : אל העמיד : לכן יבוא גם לשון יחיד שכלווי

לפעמים בחסרון הא למד הפעל : כמו **צָן** את בני ישראל [במדבר כ"ה]
גַּל עיני ואביעה [מהל' קי"ט] **הַדְּרַף** ממני [דברי' ט'] **הַעַל** את

העם הזה [שמות ל"ג] **וַהֲתַגֵּר** בו מלחמה
[דברים ז'] ואחרים כמוהם :

נָוַו ומנהג העמיד עם ויו ההפוך צנין הקל בפעלים שלמדויהם הא מגזרת
נחו הקלוות : כמו **וַיִּיָּף** בגדלו [יחזקאל ל"א] שרשו יפה' ובנין
הפעול

הפעיל ירה **יִירֶה** [מ"צ ו"ג] שרשו ירה . ואם פא הפעל נון ולמד הפעל
 הא **יִירֶה** - מדמה [שס ט'] צחירק היוד **יִירֶה** משה ית ידו [שמו' י']
יִירֶה - האתון [צמדבר כ"ב] צירוי וצלו' וי"ו ההפוך צחסרון ההא'
 חל **יִירֶה** מאמרו פי [משלי ד'] : וצננין הפעיל **יִירֶה** ממנו (ויקרא ח')
יִירֶה פלינו חסד [עזרא ט'] : וצלא ויו ההפוך חל **יִירֶה** צאף
 עבדך [מהלכ כ"ז] וצווי **יִירֶה** חזניך לי [שס י"ג] ודומיהם .

נתיב ח סדר הבחינות בפעלים הסתדמים בתמונה ומתחלפים
 בהוראה

כבר הודעתוך צמה שעבר ועוד אראך צמה שיצוא פעלים שהם צתמונה
 אחת והם נגזרו משרשו נדלוי' : ויש מהם היוצאי משרש אחד וצלל הם
 מצנינים או מומנים מתחלפים . לכן לריך אחת לדעת הצחינה צהן :

נן הצחינה הראשונה בפעלים מתדומים צמשקל והם משרשו מתחלפים :
 מהיה הצחינה ע"פ הוראות ענין השרשים ההם . וצאופן זה :
 המשל צמה שהתצאר לעיל (שצול כ"א . נ"ב) שהעמיד עם ויו ההפוך מגורת
 הכפולים שזה לגורת נחי עין ויו ע"ש . והנה כאשר נראה להוציא השרש מן
יִירֶה את האצן (צראשית כ"ט) נציע אל הוראת ענין המלה שהוא ענין
 הסצוב והגלגול . ואח"כ נחפש ענין המלה הזאת צמקוס אחר צמקרא
 עד אשר נמצא מלה שאין לספק צה . ואז נציוא רחיה מן המלה המצוררת
 אל המלה המסופקת : וממה שמצאנו צענין הזה צעצמו **יִירֶה** את האצן
 (שס) . וכן היום **יִירֶה** את הרפת מצרים [יהושע ה'] : שהם צלו
 ספק מגורת הכפולים : מזה נדע כי **יִירֶה** את האצן שהוא
 מענינס . הוא ג"כ מגורתם ושרשו גלל : וצל שמה לצו **יִירֶה** כצודו מהלוי'
 וי"ו שהוא מענין . שמחה וחדוה . הוא מגור' נחי עין ושרשו גול :
 וידענו זה ממה שנמצא מן השרש הזה על הענין הזה **יִירֶה** צירושלם
 [ישעי' ס"ה] ונפשי **יִירֶה** צה' [מהלוי' ל"ה] שהם צלא
 ספק מגורת נחי העין : ועל דרך זה מצחין ומצדיל מלת **יִירֶה**
 שמה (צראשי' מ"ב) שהוא מגורת נחי פא יוד לרצו' צווי צננין
 הקל ומענין ורידה : וצין **יִירֶה** צדגת הים [שס א'] שהוא משרשרדה
 לגורת נחי למד הא ומענין : ממלה : או צין **יִירֶה** נא אלי [שס מה]
 שהוא מגורת חסרי פא נון : כי המלות האלה שלשתן שוות הם
 צתמונתן ועכ"ז אינן יוצאות מגורה אחת . אכן כאשר נחקור על ענין כל
 אחת

אחת מהן וזה"כ מפש אחר שאר חלקי הגזרה הנמצאים במקרא על הענין ההוא . אז יחזרר לנו האמת : וזה כי מענין **רדן** שמהנאמר **רד ירדנו** במחלה (שס מ"ג) והעמיד אל **הרד** מלרימה (שס כ"ו) אומיות אית"ן בצירי : וא"כ הוא מנחי פא יוד . ומענין **ירדן** בדגת היס נאמ' שס **ירדן** בדגת היס : לא **תרדה** צו צפרד (ויקרא כ"ה) שהס מגזרת נחי : למד הא ומענין **גשו** נאמר מי בעל דברים **יש** אלוהס (שמות כ"ד) אומיות אית"ן בחירק ודגש בעין הפעל וא"כ שרשו נגש : והקש על השאר :

נח הבחינה השנית . בפעלים הדומים במשקל ויוצאים משרש אחד : והס מצנינים או תומני מתחלפו . והיא תהיה ע"פ הוראת ענין המחמר אשר נמצא צו אחד מן הפעלי האלה : כמו אשר **נמצא** הגביע צידו (צראשית ת"ד) הוא לשון נסתר בעבר מצנין נפעל באשר יורה על זה ענין המחמר שהוא לשון עבר : שהרי קודם הדבור הזה כבר היה נמצא הגביע : כמו שנאמר שס מקוד לכן **וימצא** הגביע : אבל ויאמר הנה **נמצא** צידו רבע שקל כסף (ש"א ט') הוא ליחיד צנינוני נפעל . ואולי אולי **נמצא** חזיר ונחיה סוס ופרד (מ"א ו"ח) הוא לרבי' מד"צ בעמיד מצנין הקל (ועיון צפירש"י והראצ"ע צפ' מקד פסוק ויאמ' פרעה אל עבדיו הנמצא כזה וגו') : וזהו מה שכחב רש"י על מלת **פרקו** נומי הזהב (שמות ל"ב) וז"ל פרקו : לשון צווי מגזרת **פרק** כמו **ברכו** מגזרת **ברך** עכ"ל . ואמר זה לפי שימכן היומו כמו כן לפי משקלו לשון נסתר צעבר מצנין הקל כמו **פקדו** לולא שיורה ענין המחמר על היומו לשון צווי וככה מצהוון ומדע כי מלת **נתקו** כפות רגלי הכהני' (יהושע ד') זמותי **נתקו** מורשי לצבי (איוב י"ו) שענין קבלת הפעולה לפי ענין המחמר . מצנין נפעל והגון הכתובה היא לסימן הצנין ודגש המיו יורה על גון פא הפעל החסרה . אבל **נתקו** מוסרות [ירמי' ה'] שענינו עשית הפעולה . הא מצנין פקד הדגש והגון היא פא הפעל ודגש המיו הוא להורות על סימן הצנין . וע"פ הבחינה הזאת כתב הראצ"ע בפירושו למלת **ונצלתם** אח' צרי' [שמות ג'] וז"ל ונללמס . כמו **ודברתם** כי ימכן להיות משקלה כמו **ונגפתם** [ויקרא כ"ו] עכ"ל . ר"ל שמלת ונללמס היא מצנין פקד הדגש והגון היא פא הפעל . ואיננה כמו ונגפתס שהגון הוא לסימן צנין נפעל . ופירש כן מפני ענין נושא המחמר המורה

מסלת נתיב ח ט הפעלים

המורה על עשיית הפעולה . וכן מעשה ומצחין בכל כיוולא באלה . ויש עוד
בהינה אחרת להבדיל בין הפעלו' השוים במשקל בצנינים מתהלפים :
והיא כתובה לקמן במסלת הכנויים [נתיב י"ג] כי שם מקומה
לפי דרכו " :

נתיב ט בהוראות אותיות בכל"ם המשמשות **בראש**
התיבה : וסדר נקודן :

נ היות משמש בראש התיבה במקום מלת **עם** כמו הרק אך
במשה [במדבר י"ז] פי' עם משה : ומשמש במקום מלת
תוך : ויוסף היה **במצרים** (שמות א') : משמש במקום מלת
בעבור : כמו התשהית **בתמשה** (בראשית י"ה) פי' בעבור

המשה ומורה על הזמן **בהנחל** עליון גויס [דברים ל"ז] ר"ל בעת
הנחל : ורצו כמזהם :

ס הכף משמש בראש התיבה להורית על דמיון דבר אל דבר והוא
נקראת בשם **כף הרמיון** : ולא קם נצוה עוד בישראל **במשה**

[דברים ל"ד] אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי [בראשית מ"ח]
וולתם הרבה : וכאשר יבואו שני כפי הדמיון זה אחר זה . מהיה הוראת'
על שני לדדי הדמיון : כמו כעס ככה [ישעי' כ"ד] כאלו אמר העם
בכהן והכהן כעס : וכן כעזד כארנו כשפה' כגברת' וגו' (שם) כחוך כפרע'
(בראשית מ"ו) כמ"ש הראצ"ע שם . ומורה לפעמי' על הזמן **בשמע** (שם
כ"ו) ויהי **כמשיב** ידו (שם ל"ח) ודמיהם :

סא הלמד משמש בראש התיבה במקום מלת **אל** ויאמר משה לפרעה (שמות
ה') כמו אל פרעה . ומשמש במקו' מלת על : וזולן לחוף ימים
ישכן (בראשית מ"ט) פי' על חוף : ובמקום מלת בעבור : וישאל אנשו
המקום לאשמו (שם כ"ו) ומשמש כעס מלת עם : כל הנפש הבאה
ליעקב מרומה [שם מ"ו] : ואחרים כמזהם .

ט זהו אחד מן המקימות אשר רמזנו עליהם במרפפת אנניס אבן ז' ופס'
המקום הראוי למסור לקצת התלמידים כל הכתוב בנהיב א' ממסלת
הכנויי' ואז לבנס יבין אפס קהו מן הדרך הראשון מהבחינה המבוארת למסלה
הנזכרת (נתיב י"ג) . והבומר יבאר עח כנוס שאר חלקי הבחינה ההיא ערס
בואו אל מכון ענהה : ודי בהערה זו לאורח דרך בכל כיוולא בזה .

סב משפט האותיות האלה [ר"ל אותיות זכ"ל] להגקד צשוא : **לְהַבְדִּיק** צין היום [שס"א] **בְּמִשִּׁיב** ידו (שס"ה) **בְּהַנְחִיל**

עליון גויס [דברי' ל"ז] ודומיה' : וכאשר תהיה אהריהן אות נקוד' צשוא תהיינ' אותיו' זכ"ל מנוקדו' בחירק כדי שלא יתחזרו שני שואין צראש המיב' (כמש"ל שבול מ"ד) : כמו **לְשַׁמֵּר** את דרך עץ החיים (צראשית ג') **בְּשִׁמְעַ** עשו (שס"ו) **בְּשִׁמְעַ** ה' את מל' תיכ' [שמו' י"ו]

וזולמס : ואם תהיה אהריהן אות מאותיות אהה"ע הנקוד' באחד מן החטפין : תהיינה אותיות זכ"ל צמוע' ממין הקטף ההוא וכדרך שהחזאר לעיל [שבול מ"ג] : כמו וישב העם **לְאָכַל** . [שמות ל"ז] **בְּאָמַר** ה' אלי [דברי' ד'] **בְּאָסַף** קליר קמה (ישעי' י"ז)

בְּאָכַל האש [צמדבר כ"ו] **לְעֵבֶר** את האדמה : [צראשית ז'] והשיבך ה' מלרים **בְּאֲנִיּוֹת** דברי' כ"ח] ודומיהם : וצמלח **לְאָמַר**

נחה האלף ממיד ומשפטה בחטף סגול והלמד בסגול **לְאָמַר** על משקל **לְאָכַל** : וכן כל **וְאֱלֹהִים בְּאֱלֹהִים** **לְאֱלֹהִים**

מנוח האלף ואותיות זכ"ל צלירי : אם מצוא אהריהן יוד הראויה להגקד צשוא מנוח היוד ואותיות זכ"ל בחירק כמו **לִירוֹת** צמו אפל [מהל' י"א] נעל' **בִּיהוּדָה** [ישעי' י"ז] **בְּיַמֵּי** השמו' על הארץ [דברי' י"א] ויהדומי' להם :

סג המס משמש צראש המיבזה במקום מלח מן וממנה היא גגור' והיא נקודה בחירק ודגש באות שאהריה לחשלו' הגון ממלח מן כמו **מִכָּל** הנהמה **וּמִכָּל** חית השדה [צראשית ג'] וכלה **מִכָּפֹר**

[ויקרא י"ו] אל מחרש ממנו **מִזְעַק** [ש"א ז'] וזולמס הרבה וכאשר תהיה אהריה אחת מאותיות מנקד המ"ס צלירי לחטום הדגש כמשפט : כמו ומכהון עינו **מִרְאוֹת** [צראשית כ"ז] **מִעֲשֵׂת** זאת [שסמ"ד] חלילה לי **מִחַמְזָא**

לה' **מִחֲדָל** להחפלל [ש"א י"ז] **מִדְהַתִּיב** זכל גבול ישראל [ש"ז כ"א] ודומיהם ואם אהרי' יוד הראויה להגקד צשוא : מנוח היוד והמס נקודה בחירק : כמו **מִיַּמִּין** ישראל [צראשית מ"ח] לא יוד יסור

יסור שצט **מִירוּדָה** [שס מ"ט] ודומיהם . ויש מהם במקרא שלא
מנוח הווד כמו ורבים **בִּישָׁנִי** אדמת עפר וקילו
[דניאל ו"ג] ומעטים זולתו :

סר כאשר מצאנה אומיות בכל"ס לשמש צראש המקור מגורם
השלמים וכל הצאה על דרך השלמים צצנין הקל יהיה המקור
לעולם בשוא פא הפעל . ונאמר **בִּפְקֹד בִּפְקֹד לְפֹקֵד מִפְקֹד**

צחולם עין הפעל . או **בִּפְקֹד** וכו' עין הפעל צפתח . כמו **בִּפְקֹד**
אחס (שמות ל') **בְּשִׁמְעַ** עשו (צראשית כ"ז) **לְשִׁמֵר** אח

דרך עץ החיים . (שס ג') אל תחרש ממני **מִזְעַק** (ש"א ו') **מִחֲדַל**
להחפיל (שס יב) **בְּשִׁבְב** אדני התך (מ"א ח') **לְשִׁבֵב** אח

צח יעקב (צראשית ל"ד) וזולתם . ולא יתחבר לעולם המקור ממסקל
פְּעוֹל בקמץ עם אומיות בכל"ס :

סה חבור אומיות בכל"ס עם המקור מגורם הסרי פא נון וגורם
נחו פא יוד צצנין הקל הוא על הרוב צחסרון פא הפעל
וצחוספת תיו צסוף : ונאמר מן נגש : **בְּנִשְׁת בְּנִשְׁת לְנִשְׁת**

מְנִשְׁת זמן ישב **בְּשִׁבְת בְּשִׁבְת לְשִׁבְת מְשִׁבְת** וכן בגורם
הסרי הקצוות **בְּתַת בְּתַת מְתַת לְתַת** (עעס קמץ הלמד צמלה

הזאת וכיוצא בה : יתבאר לקמן צחסלת הנקוד שביל מ"ז) . ופעמים
יצוא על דרך השלמים . כמו **לְגַוֵּעַ** אליה (צראשית כ') גדול עוט

מְנִשְׁוֵא (שס ד') **בְּנִסְעַ** הארץ (צמדבר ו') ודומיה' : וצגורת נח
פא יוד **בִּיבֵשׁ** קצירה (ישעי' כו) איננו מניח לו **לִישוֹן** (קהלת ה')

היוד כחובה והיח נחה כמשפט המצואר לעיל (סוף שביל ס"ג) וצמלת
קְרֵא מפני דוד (ש"א ו"ח) הלמד צצירי להמשיך יוד פא הפעל : והוא
לשון מקור משרש ירא :

המקור

פו המקור מגזרת נחי למד חא בחצור אומיות בכל"ס . יבוא צמיו צטוף
בכל הצנינים כמו והיה . **לפנות** ערב (דברים כ"ג)
בהגלות גלות (ש"צ ו') **לבסר** חת הקד' (במדבר ד') עושה דל:

להרבות לו (משלי כ"ז) **בהתגלות** לבו (שס י"ח) ודמיהם :

סז והמקור מגזרת נחי עין ויו צנין הקל בחצור אומיות בכל"ס
בשוב ה' חת שיצט ליון [מהלי' קדו] **בשוב** הכל (ש"צ

י"ז) **לשוב** לשבת בארץ [דברי' כ"ה] **משוב** אל ה' [ד"ה ז'
ל"ו] וכל' הדומי' להם פח הפעל במלאפוס :

סח בגזרת הכפולי' מצנין הקל יבוא המקור . עם אומיות בכל"ס
על הרוז בחסרון עין הפעל . כמו **בהם** היום [בראשית י"ח]

דמד חת ירושלים (זכרי' ז') ודומיה' . ויש שיבואו על דרך השלמים
כמו **קסב** חת ארץ ארום (במדבר כ"א) וזולתה . ודע
כי לא יתכן להיות שמוש אומיות בכל"ס רק במקור וצינונים ושמות
ומליס . אבל לא בעבר ולא בצווי ועמיד . שבאלה אינן מתחברות לעולם
כי חס על דרך הזרות :

נתיב י בשמושי השין והחא שבראש התיבה : וסדר נקודין:
ודרך חבור ההא עם אותיות בכלים ומנהג
השתנות הפתח שלפני אות אחת העקמוצה :

סט השין חשמש בראש התיבה במקום מלמ **אשר** וממנה הוא
גזרת ונקודתה סגול ודגש באות שאחריה . כמו חת כל המעשים
שנעשו (קהלת א') **שיבוא** אחרי המלך (שס ז') לאדם **ששוב**

לפניו (שס) . או צפתח עד **שקמתי** דבור **שקמתי** חס בישראל
(שופטים ה') וזולתם . ואם אחריה חות אחע"ה
מלאנוה בקמץ **שאתה** מדבר עמי (שס ו') . ואחנס רובס הם
בסגול מכל **שהיה** לפני (קהל' ז') בכל מעשי **שעשו** ידי
ובעמל **שעמתי** (שס) ודומיהם . גם מלאנוה ממוקדת
צטוף

צטוח **שָׁהָם** צהת' התה להם (שס ג')

ע ההא תשמש צראש המיצה להורות על דבר ידוע הנזכר צמאמר

מקוד' לכן . והיא נקראת צשס **הא הידיעה** . וכחצ הראצ"ע
צספר מאזני לשון הקדש (ד"ה הנודעים) וז"ל ועמין הא הידיעה כמו אומר

ויבא אל ביתי איש ויאמר לי האיש : הודיע שהבא
הוא האומר . ואם אמר **איש** בלא הא . יתכן שלא יהו האומר הוא
הבא עכ"ל : ולפעמי' תורה הא הידיעה על דבר המצורר ונכר באיזה
הוא מדבר אע"פ שלא נזכר מקודם . ונקוד הא הידיעה הוא
פתח ודגש באות שאחריה . כמו **הבית : השדה** .

המקום המחנה הנשאר (צראשית ל"ג) אחרי **הקצרים**

(רות ב') **הבחר** צירושלם (זכרי' ג') והדומים להם : וכאשר תהיה
אחריה אחת מאוסיות אההע"ר שאינו מקבלות דגש . השמנה פתח
ההא לקמץ כמשפט הלשון : כמו **האמר** אלי (צראשית ל"ג)
ויקרא שם **העיר** (שס ד') על **ההר** הזה (שמו' ג') **הרצים**
ולאו דהופים (אסתר ג') וזולתם הרבה .

עא ויש לך להחצונן ולדעת שלא יתכן כלל הוראת עמין הא הידיעה לא

צפעל עבר ולא צווי ועמיד : ואמרו המדקדקי' שכאשר נמלא
צמקרא הא הידיעה מחוברת עם הפעלים . תשמש צמקום שין המשמש
שמוס מלת **אשר** (כמש"ל שביל ס"ע) : כמו כל הנפש לבית יעקב
הבאה מלרומה שצעים (צראשית מ"ו) שהגינה מלעיל ולשון עבר
הוא כמו שפירש"י שס : ענינו אשר באה : וכן **ההרימו**

המלך וועליו (עורח ח') כמו אשר הרימו : **ההושיב**
נשים נכריות (שס י') אשר הושיב . כת"ש רש"י והראצ"ע
צמקומות כהם . ועד"ז יתפרש **ההקדיש** שמואל (ד"ה א' כ"ו)
הנמצאין פה (שס כ"ט) וכל הדומים להם

עב כאשר תשקש אחת מאוסיות בכל"ס עם הא הידיעה צמלת

אחת תקדם תמיד האות ההיא להא הידיעה . כמו ויהי
בהיום הזה [צראשית ל"ט] **בהשמים** חסדך [מהלים ל"ו]

להגדרו אשר בא אליו (ד"ה ז' כ"ה) מהיום ההוא ו עלה

(ש"א ל') ודומיהם ועל הרוצח חסר ההא מהמכתב ומצוא
 מנועמה טל אומיות בכ"ל שלפניה הראויות להגקד בשוא (וכמשפט
 המצואר לעיל שביל כ"ו) והאות שאחרי אומיות בכ"ל היא דגושה
 כמשפט האות שאחרי הא הידיעה כמו בדרק נחני ה' (בראשית כ"ד)
 שהוא כמו בדרק וכמו שפירש"י שם לקנה אומ
 (ויקר' כ"ה) הוא כמו להקנה וכן שם לקנה בשמים
 ממעל [דבריו ד'] בדברים : האלה (בראשית ל"ט)
 השצעה לי ביום (שם כ"ה) וימן חבן ומספו לגמלים
 [שם כ"ד] ורבים מאד כמוהם וכאשר תהי' אחת מאומיות
 אחרת"ר אחרי אומיו' בכ"ל המשמות לידיעה : מהיונה אומיות בכ"ל
 מוקדות בקמץ לתשלוס הדגש כמשפט : כמו מחת לרקיע (בראשית
 א') הנה באהל (שם י"ח) ורבים כן :

עג ו' ולס כל זה אינו נוהג ר' באומיות בכ"ל שריק הנקד בשוא (כמש"ל
 שביל ס"ז) : לכן נשמטה ההא והועלה מנועמה על האות שלפניה
 כמנהג הלשון : וכמו כן נשמטה הא הידיעה הראויה להכתב אחרי ויו
 החבור שמשפטהג"כ להנקד בשוא כמ"ש הראצ"ע צישעי' (סי כ"ו) וז"ל
 וארץ נפתח (ר"ל קמוץ) הוא להורות על הא הידיעה הנעדר וכולי
 עכ"ל וכ"כ בפירושו למלח ויירס אבד חשבון [במדבר כ"א] ע"ש
 אצל לא כן משפט הא הידיעה הצאה אחרי המס המשמש שמות מלח
 כן : כי היא לא נשמטה לפי שאין משפט המס להנקד בשוא רק בצירי : כמו
 ס' זעוף למינהו (בראשית ו') אולם השער מהבית (יחזקאל

ח' וזולת'

עד כבר הודעתיך (לעיל שביל ל"ה) שלפעמים נשמט הדגש לגמרי
 מאומיות אחרת"ר ולא נשלם ע"י המנוע' שלפניהן : ומסס (שביל
 ל"ט) מראה שגם משאר האומיות יחסר הדגש לפעמי' כאשר הן נקודות
 בשוא ע"ש. וכן הוא מנהג חסרון הדגש שאחרי הא הידיעה כמו
 החדש

הַחֹדֶשׁ

הוּא לַכֶּסֶם [שְׁמוֹת י"ג]

הַהֶלְכֶת

לִפְנֵי

[בְּרִאשִׁית ל"ב] **הַעֲזֹבֶת** אֶלּוּף נְעוּרֶיהָ [מִשְׁלֵי ז'] **הַמְּכַסֶּה**

אֶת הַקֶּרֶב [וַיִּקְרָא ג'] הֵם **הַמְּדַבְּרִים** [שְׁמוֹת ו'] : וְכֵן כָּל מִסַּח

הַצִּיּוּנִים הַנִּקְוֹת בְּשׂוֹף הָיָה רִפּוּיָהּ אַחֲרֵי הָאֵל הַיְדִיעָה :

כְּמוֹ הַמִּדְרֹת : וְכֵן לְמִדְרֹת . וְכָל הַלְוִיִּם שֶׁבְמִקְרָא הַלְמַד

רִפּוּיָהּ . וְכָל הַיָּאֵר . וַיְהִי . וַיְחִי . וַיְדַבֵּר . הַיּוֹד רִפּוּיָהּ

וְעוֹד רְצִיב כְּאֵלֶּה : וְכֹאשֶׁר יוֹסֵר הַדָּגֶשׁ הַרְאוּי לְהוֹת אַחֲרֵי אוֹתוֹת

בְּכ"ל הַמְשַׁמְשֵׁת לִידִיעָה מַעֲיֵד נִקְוֹת הַפֶּתַח שֶׁבְאוֹתוֹת הַאֵלֶּה עַל

הַעֲדָר הָאֵל הַיְדִיעָה : כְּמוֹ בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי [שְׁמוֹת י"ט] כֵּן בְּחֹרֶב

אֵלֶּה [בְּמִדְבַר כ'] בְּמִסְלָה נִעְלָה [שֵׁם] עַד -

מִמֶּהָר בְּמִבְשָׁפִים וּבְמִנְאָפִים [מִלֹּאכֵי ג'] וְהַדּוּמִים לָהֶם :

עָה

אַחֲרֵי שֶׁהַרְאוּתִי לְךָ מִנְהַג הָאֵל הַיְדִיעָה שֶׁמְחַסֵּר בְּחִצּוֹר אוֹתוֹת

בְּכ"ל רְאוּי שְׁאוֹמֵר לְךָ שֶׁכְּמוֹ כֵּן הוּא מִנְהַג הַלְשׁוֹן זֶהָ

הַמְשַׁמְשֵׁת לְסִימְנֵי הַצִּיּוּנִים בְּלִשׁוֹן מִקּוֹר . שֶׁגַם הֵינָה דְרָכָה לְהַשְׁמֵט

וְנַעֲמִיקָה מְנוּעָתָה אֵל אוֹת בְּכ"ל הַמְשַׁמְשֵׁת לִפְנֵיהָ . כְּמוֹ לְעֵנּוֹת :

מִפְנֵי [שְׁמוֹת י'] שֶׁהוּא כְּמוֹ לְהַעֲנֹת לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי

ה' [שֵׁם כ"ד] בְּמִקּוֹס לְהַרְאוֹת . לְצַבּוֹת בְּעוֹן וְלִנְפֵל יִרְד

[בְּמִדְבַר ה'] הוּא כְּמוֹ לְהַצַּבּוֹת לְהַנְפִיל . כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ י' שֵׁם .

וְכֵן לְשִׁמְיַע בְּקוֹל מוֹדָה [מַהֲלִים כ"ו] מִשְׁפַּעוֹ לְהַשְׁמִיעַ

קָבִיא אוֹתוֹ בְּצִלָּה [יִרְמִי' ל"ט] כְּמוֹ לְהַבִּיא

וְאַחֲרָיו כְּמוֹהֶם

עו

וְהָיָה שֶׁבְרִאשׁ הַמִּצְבָּה תִּשְׁמַשׁ עוֹד לְהוֹרוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה אוֹ עַל

הַמִּימָה . וְנִקְוֹתָהּ הַעֵף פֶּתַח . כְּמוֹ הַשְּׁפֵט כָּל הַחֹרֶץ לֹא

יֵעֵשׂ מִשְׁפַּע [בְּרִאשִׁית י"ח] הַתְּשִׁיחִית - בְּחַמְשָׁה [שֵׁם]

הַבּוֹא נְכוּחַ [שֵׁם ל"ו] הַנְּמָצָא כוּה [שֵׁם מ"א]

הידוע נדע [שס מ"ג] **השלום** אביכס הוקן [שס] ודומיה' ושמוש ההא הזאת נכב גס בלשון עבר ועקיד [ועיין לקמן סוף שביל פ"ח :

עז וכאשר תהיה אחרי הא השאלה או החימה אות נקודה בשוא . אזי סנקד ההא צפתח כדי שלא יתחברו שני שואין צראש המיצה [כי גס החטפין שבאותיות אהה"ע יש להס משפט שוא שבשאר האותיות] . והאית שואית שאחרי ההא הפתוחה פעמים היא דגושה ופעמים היא רפויה . כמו **הברכה** אחת היא לך אזי [צראשית כ"ו] **הידעתם** אח לבן [שס כ"ע] **הכתונת** בנק היא [שס ל"ו] **השמנה** היא צמדבר י"ג [ודומיהס :

עח וכמו כן תהיה ההא נקודה צפתח בהיות אהריה אחת מאותיות אהה"ע אה"פ שהיה נקוד האות ההיא תנועה אחרת זולת השוא . כמו **האתה** זה בני עשו [צראשית כ"ג] **האלך** וקראתי לך [שמוס 'צ] **החיותם** כל נקבה [צמדבר ל"א] **העת** לקחת את הכסף [מ"ב ה'] וזולתס

עט אותיות בכל"ס המתחברות לשמש צמלה אחת עם הא החימה או השאלה : כתוצות חמיד אחרי ההא [משא"כ צהא הידיעה כמש"ל שביל ע"ב] כמו **הלבן** מאה שנה יולד [צראשית י"ו] **הבצעקתה** הצאה אלי [שס י"ח] **הכזונה** יעשה את

אחוטנו [שס ל"ד] **הבמחנים** אס צמצרו' [צמדבר י"ג] **הבמות** נבלימו' אבנר [ש"בג'] **המיראתך**

יוכיחך [אויב כ"ב] ודומיהס :

פ ויש עוד שמוש אחר תיוחד להא שבראש המיצה והוא . להורות על הקריאה . ונקודת' פתח ודגש צאות שאחריה כדרך נקוד הא הידיעה : כמו האזינו **השמים** [דברו' ל"ב] ענינו האזינו אחס שמים . וכן **הדור** אחס ראו [ירמיו' ב'] **האויב** תמו

חרבות

חרבות ללח [מהלים ט'] **הַקְהִיל** [הקה אחת לכס] [צמדזר ט"ו]
וּזְלַמְסָה . וְעִיּוֹן מֵה שְׁכַמְצַ

פא ודע כי לעולם לא מצוא פתח בחות שלפני אות אהה"ע
הקמולה : אצל משתנה הפתח ההוא תמיד לסגול . כמו

הַהֲשִׁיב השיב את בך [בראשית כ"ד] ההא הראשונה ראויה
להגקד בפתח כמנהג נקוד הא השאלה שאחריה אחת מאותיו

אחה"ע [וכמש"ל שביל ע"ח] ונשמך הפתח לסגול מפני הא הקמולה
שאחריה . וכן על אחד **הַהֲרִים** [שם כ"ב] ואת **הַעֲשׂוּי** לכס

[שמות ג'] ויקם את **הַחֲצֵר** [שם מ'] ויכס
הַעֲנָן [שם] **הַהִיתָה** זאת [יואל א'] כי **בַּעֲנָן**

אראה [ויקרא י"ו] מי **בַּחֲצֵר** [אסתר ו']

וכן כל כיוצא בהם : בזה השלמנו צאור פרטי דרכי נקוד
האותיות המשמשות בראש התיבה שסימן מש"ה וכל"ב וצאורנו
הוראותיהן בדרך כלל ויתר פרטי הוראותיהן והמהלפות עניניהן
הלא המה בכמוצים צאר היטב בספרי המחברים אשר קדמונו
לכן לא הארכנו בהם פה . וככל אשר התללנו במרעפת אבנים
[אבן ו"ב] :

נתיב יא בבאור פרטי הוראות הזמנים :

הגה הגדתי לך הוראות הזמנים במקומם [לעיל נתיב צ' בגזרת
פֶּקֶד] ועתה אוסיף לבאר לך הלוקף עניניהם ופרטי הוראותיהם :

פב העבר . ענינו מצואר [שם] שהוא הדבור בפעולה אשר
נעשמה בזמן אשר הלף והלך לו קודם הדבור יהיה הזמן

ההוא קרוצ או רחוק מעת הדבור . והגה בלשונות העמים ימצא
העבר על שלשה דרכים : עבר בלתי נשלם [ער טהאט] . והעבר

הנשלם עתה [ער האט געטאהן] . והעבר הנשלם כבר [ער
האטעו געטאהן] . ואמנם בלשון הקדש אין הבדל בין העברים

האלה בנקודותיהם ואותיותיהם ויוצאו שלשתם בתמונה אחת רק
הענין יבדיל ציניהם . כמו וה' **פֶּקֶד** את שרה כאשר **אָמַר וַיַּעַשׂ**

ה' לשר' כאשר **רָבַר** [בראשית כ"א] מלח

פקד וכן **ויעש** הן לעבר בלתי נשלים : ומלת **אמר** גם מלת **דבר** הן לעב' שכבר נשלים : ושעור הפסוק הווא: היה פוקד את שרה כאשר אמר כבר מקודם לזה : והיה עושה לשרה כאשר דבר כבר מקודם :

פג ועל הרוצ וורה העמיד עם ויו ההפו' על עבר בלתי נשלים כמו **ואכל** מכל [בראשית כ"ו] פי' הוייתי אוכל : **ואפן** **וארד** מן [דבריו ע'] ר"ל הוייתי פונה והוייתי יורד **ואתפוש** [שס] שני הלוחות [שס] סיימי מופש : **ואשליך** [שס] עפרו [שס] הוייתי משליך : וכן כל הענין ההוא

וזולתם הרבה מאד : וזהו מה שפירש"י בפי' בראש' וז"ל והארס **ידע** : כבר קודם ענין של מעלה וכו' שאם כחז **וידע** אדם נשמע שלאחר שנטרד וכו' עכ"ל : יראה צוה לפרש מלת ידע שבפסוק הזה לעבר שכבר נשלים : מדלל כתיב וידע בלשון עמיד עם ויו המהפכת : שאז היה נשמע באלו אמר היה יודע בעת ההוא : ועוד תמצא כמו זה בשאר מקומות בפירושו :

פד הבינונים : הוראותיהם מצווארות לעיל [שס] ופעמי' ישמשו הבינונים להראות **שם התאר** : וענין שם התאר יתבאר על כיון במקומו : וכי תדרשנו ימצא לך במחלת מסלת השמות : אך עתה אגיד לך ענינו בקצרה והוא שם הנקרא על חוזה דבר כפי תכונותיו : אם לאדם על שם מלאכתו או קנין מעלותיו ומדומיו וענינים אחרים זולת אלה : או לשאר הדבר' הבהמה והכלים וכיוצא בהם על שם תכונותיהם : והמשל באיש שדרכו לעסוק במעש' הכחז נקרא **סופר** : והרגיל להתעסק בפעולת השמיר' נקרא **שמר** והמה נקראים כן אפילו בשעה שהם בעלים ממלאכתם :

וזוהו ההבד' שבין הוראת הבינוני ובין הוראת שם התאר : כי כבר ידעת שהוראת הבינוני לא מודק רק על זמן הפעולה ושעת המעש' דוקא : משא"כ הוראת שם התאר שימכן להק' הדבר בשם ההוא אפי' שלא בשעת המעש' וכאשר התבאר : והנ' שמות התאר' יבואו בממונות רבות מתחלפות כמו שמדע בהתהלך במסלה הנזכרת. ונמצאוי' גם במשקלי הבינוני מכל הבינונים : כמו אחר **הקצרים** [רות ז'] **רב ועצום** [שמות א'] בכל צימיו **נאמן** : הוא

[צמדבר י"ב] אגר בקיץ צן **משביל** (משלי י'] כי שלח לך
מנחמים [ש"צ י'] וזולתם הרבה מאד . ומעטן המאמר
תוכל להכיר ולהצהין בכל לשון ציוני אשר תמצא במקרא חוזה הוא
להוראת הציוני ואיזה הוא להוראת שם התאר . ודע כי יש תאר הנקרא
בן על שם עשית הפעולה **פוקד** [דענקדער] ויש תאר הנקרא על
שם קבלת הפעולה **פקוד** (געדאכטער) . וכל הדברי' האלה יתבארו
עוד במסלת השמות אם יעזרני אורי :

פה המקור . קראוהו קאת המדקדקים **שם הפעל** על שם
ענינו שאיננו רק קריאת שם הפעולה בלי חבור . גוף ולא
זמן וכמו שהודעתוך [לעיל שם] ונקרא **מקור** לפי שממנו נוצעות
כל הפעולות : והוא נכלל בשאר הזמנים והקדמה לכל אחד מהם :
כי הוא ענין המהשבה הקודמת למעשה : כי אם תאמר ראובן
שמר . קודם עלה בלבו לשמור ואחר כך שמר . וכן אם תאמר
ראובן **שמר** . קודם עלה בלבו לשמור ועתה הוא שומר וכן
אם תאמר ראובן **ישמור** . קודם יעלה בלבו לשמור ואח"כ ישמור :
וכמו כן בכל שאר הפעלים :

פו ולפי שהמקור הוא עיקר ויסוד לכל הזמנים לכן ישמש לפעמים
במקומם . ויצוה במקום עבר ועמיד ציוני ולווי . כמו או
השבע שבע [צמדבר ל'] שהוא כמו ישבע . ציד עברי דוד
הושיע את עמו ישראל (ש"צ ג') כאלו אמר אושיע . והמאסף הולך
אחרי הארון הולך ומקוע [יהושע ו'] ר"ל הולך ומקוע . ילדה ועזיב
[ירמי' י"ד] כאלו אמר ילדה ועזבה . זכור את יום השבת (שמות
ב') שמור את יום השבת (דברים ה') וזולתם . וזה הכלל שהמקור
ומפרש בלשון יהוד או יחידה . רבים או רבות . מד"ב או נמצא או נסתר :
עבר או עמיד . ציוני או לווי . הכל לפי ענין המאמר ולפי הפעל'
הסמוכים לפניו או לאחוריו :

פז מנהג הלשון שיצוה המקור לפעמים מהוצר עם הפעל : כמו
שוב אשוב אליך [בראשית י"ח] ידע מדע (שם ט"ו)
הרצה ארצה את זרעך (שם י"ו) . הלך הלכת כי נכסף נכספתה
[שם ל"א] היטב איטיב עמך (שם ל"ב) וזולתם הרבה : וזהו
למספת

לחוססת באור : או להורות על הפלגת הענין והזקק הפעולה : כי
כן הוא דרך הלשון לכפול הדברים כדי להגדיל הענין : וכמו שמכור
עוד במקומות לקמן : ועל הרוצ יהיה המקור סמוך אל הפעל
שהוא מצנינו וכאומן שזכרנו : ואמנם לפעמים יסמך אל פעל שהוא

מצנין אחר : כמו כי **סָקַל יִסְקַל** או **יָרָה יִירָה** [שמוח י"ט]

מָרַף מָרַף יוסף (בראשית ל"ז) והפדה לא נפדמה [ויקרא י"ט]

החרב נחרבו המלכים [מ"ג ג'] וזולתם : גם יצוא המקור על
הרוצ לפני הפעל וכמו שהראיתך : ויש שיצוא אחריו : למה העצרת
העציר [יהושע ז'] ויברך ברוך אמתם (שם כ"ד) אומרים אמור
למנאני (ירמי' כ"ג) וזולתם מעטים : ואולם עם הצווי יהיה תמיד
באחרונה : כמו שמוע ואל מצנינו וראו ראה [ישעי' ו']
והדומים להם :

פָּח הצווי . כבר נודע לך ענינו : ויש צווי שהוא לשון מחנה וצקש' :
כמו **שָׂא** נא לפשע [בראשית כ'] וכן כל לשון צווי הגאמר
אל הצורא' יתברך כמו רפא נא לה [במדבר י"ח] סלח נא לעון
העם הזה (שם ו"ד) שמע ה' קולי אקרא וחנני וענני (תהלים כ"ז)
וכל הדומים להם כלם לשון מחנ' הם : ויש צווי שהוא דרך גווס דהיינו
שלא יצוה לאדם לעשות המעשה ההוא : רק כאומר עשה מה שלבי
הפך ומראה מה יקרך באהריתך : כמו שמה צחור צילדותך וגו'
והלך בדרכי לבך [קהלת י"א] כפירש"י והראצ"ע שם : וכן שישי
ושמחי צמ אדום (איכה ד') ודומיהם : גם יש לשון צווי שאינו
לאדם מיוחד רק למי שיהיה . כמו ראה ריח צני (בראשית כ"ז)
אמור למלך ולגבירה (ירמי' י"ג) : ועיין צפי' הרד"ק שם : ולריך
אמה לדעת כי לא ימקן בראש הצווי שום שמוע משמושי אופיות מש"ה
וכ"צ זולת ויו ההצור . וזה קל להתבונן :

פָּח העמיד : הוראתו מבוארת לעיל (שם) : ויש לשון עמיד
שענינו הצהירה והרצון כמו ששת ימים מעשה מעשיך (שמות
כ"ג) פירוש חוכל לעשות מעשיך אם תרצה : אדם כי יקריב מכס
[ויקרא א'] בקרבנות נדבה דבר הענין : וכן העבר עם ויו ההפוך
ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת [דברים י"א] ודומיהם
הרבה

הרבה . ויש לשון עמיד שהוא ללוות על הפעולה . כמו את הג המצות
 חשמה [שמות כ"ג] חג הסוכות חששה לך [דברי י"ו] ואהבת את
 ה' [שם ו'] וענית ואמרת [שם כ"ו] ורבים כן . וזהו מה שכבד
 רש"י בפירושו למלת **וּקְרָאתָ** שמו ישמעאל [בראשית י"ו] וז"ל
 וקראת שמו . לזוי הוא ^{ז"ל} . כמו שאומר לזכר **וּקְרָאתָ** את שמו יצחק
 (שם י"ז) עכ"ל . כוונתו להודיע שמלה זו היא ^{ז"ל} לשון נמלאת
 בעבר והווי שבראשה מהפכת לעמיד המצוה . ואיננה כמו **וּקְרָאתָ** אמר
 הרעה [דברים ל"א] שענינה לנסתרת (כמש"ל שביל י') ויש לשון
 עמיד שהוא לשון מחנה וצקשה . כמו מצנה חומות ירושלים [מלהי' כ"א]
 וזה ארע כי עשית הסד [בראשי' כ"ד] פירש"י לשון תהנה הודע לי צה
 עכ"ל . ואחריו כמוהם . וכבר הגדתי לך שעניני המאמרי' ובידלו בין המלות
 השוות במשקל ומתחלפות בהוראה . ומפרש כל אחד ואחד לפי מקומו . וצמח
 שאמרתיו לך צוה וצטביל הקודם לזה יחצארו לך על נכון דברי רש"י במס'
 צ"מ [דף כ"ט ע"א] בד"ה שמעה תפלתו וכו' ע"ש :

צ וראוי שידע כי מנהג הכחוצ להשתמש לפעמים בלשון עבר במקום
 עמיד . וזהו צנצואות צרוב כי הדבר צרור כאלו עבר בעצור
 שכבר נגזר להיות כן . וגם נמצא לפעמים במקרא לשון עמיד במקום עבר .
 כמו יודיע דרכיו למשה : [מלהי' ק"ג] שהוא כמו הודיע . וכן יעשו
 עגל צהרצ [שם ק"ז] וזולתם . וצדבר ההוה ונמשך חיזה זמן ישמש
 הכחוצ פעם בלשון עבר ופעם בלשון עמיד . כמו שפירש"י צפ' וילא
 צמלת וגללו את האצן ע"ש . ועוד נמצא כזה במקומות הרבה
 בפירושו [ועיין בפירושו לפסוק אזו ישיר משה וגו'] [שמות ע"ו]
 וצפירוש הראצ"ע [שם] והצינונים ישמשו גם המה לפעמים במקום
 עבר ואמנם הסר מהם פעל ההויה . כמו ורצקה שמעת [בראשית
 כז] פי' היתה שמעת . ופרעה חלם [שם מ"א] פנינו היה חולם .
 כמ"ש הראצ"ע [שם] :

נתיב יב בפעלים הנרדפים והמשותפים :

צא יש בלשון הקודש שרשים אשר שנים מהם או יותר מורים על
 ענין אחד . כמו וייקץ פרעה [בראשית מ"א] כאשר צמתלה
 וחיקץ

ואיקץ [שס] וחציריהם שרשם יקץ מנחי פח יוד . ונאמר על הענין הזה
 בעלמו הקילתי כי ה' יסמכני [מהל' ג'] מתי חקין חוסיף [משל' כ"ג]
 ודומיהם שהם מנחי העין שרשם קץ. וככה מהטבו אהליך [במדבר כ"ד]
 העיבת כי היה עם לבבך [מ"א ח'] הם משרש טוב . למען יטב לי
 בעבורך [בראשית י"ז] היטב איטב עמך [שס ל"ז] שרשם
 יטב . ומענין הלך הלכת [שס ל"א] הן קדם אהלך [איוז כ"ג]
 נמצא כמו כן **לכו** ונמכרנו [בראשית ל"ו] על גחך מלך [שס ג]
 מולך לימין : משה (ישעי' מ"ג) והדומי' להם שהם מגורח נחי
 פח יוד שרשם ילך . וכן אשר יזמו לעשות (בראשית י"א) . כאשר
 זמם לעשות [דברי' י"ט] שניהם מענין מהשצה . **יגל** יעקב
ישמח ישראל (מהל' י"ד) שוש אשיש צה' [ישעי' ס"א] מדוך
 דאצה [איוז מ"א] כלם מענין שמחה . ועוד רבים כמו אלה .
 ונקראו השרשים האלה בשם **נרדפים** . כאלו כל אחד מהם נרדף
 מהצירו אשר יחדמה אל ענינו . ודע כי לא ישחוו עניני השרשים
 הגרדפי' מכל צדדיהם : אבל אם דקות העיון ימצא איזה ענין
 עלמו מיוחד לכל אחד מהם המצדיל צינו וצין הצירו הדומה לו .
 וכבר יצאה לאור דרושי' נכבדים להטיב גבולות וגדרים מיוחדים לכל
 שרש משרשי הלשון . אם מדרשם ימצאו לך . וקלמם תמצא מצואר
 צספרי מפרשי המקרא :

צב וכמו כן יש שרשים צלשון שאחד מהם יורה על ענינים מחלפים
 והוראות שונות זו מזו . כמו ירה צים (שמות ט"ו) שלשת החלים צה
 אורה [ש"א כ'] וזולמם שהם מענין השלכה : אבל אורה אחכס
 ציד אל [איוז כ"ו] יורה חטאים צורך [מהל' כ"ה] ודומיהם
 הם מענין תורה ולמוד . וכן לא יחבל רהים ורכב [דברי' כ"ד]
 הוא מענין משכון . הצלחבלו לך (נחמי' א) הוא ענין השחמה .
 הגה יחבל חון [מהל' ז'] הוא מענין הצלי וולדה . ורבים כיוצא
 בהם . ונקראים בשם **משותפים** על שם שהשחמפו בהם ענינים
 נבדלים . וגם צאלה ימצא עם דקות העיון ענין עלמי מיוחד לכל
 אחד מן השרשים אשר ממנו יסמכעפו כל הענינים הנמצאים בו .
 ואין זה מקומו לדבר על עניני הפעלים . רק להורות לפניך דרכי
 דקדוק' . והודעמך בזה ענין הגרלה בשם פעלים נרדפי' ומשוחמים :
 נתיב

נתיב יג בוכרון קצח פעלים היוצאים ממנהג חכיריהם :
 והמחלקת שיש בין דמדקדקים בפעלים מנחי
 העין :

צג שרש היה וכן שרש חיה : יבואו לפעמים בלשון עמיד מצנין הקל
 שלא כמנהג שאר הפעלים מגזרת נחי למד הא
 כמו **יָהִי** אור [צראשית א'] **וַיִּהְיֶה** הארץ לפרעה [שם מ"ז] **וַיִּהְיֶה**

בעינינו כחגבים (במדבר י"ד) **וַיִּהְיֶה** יעקב (צראשית מ"ו) **וַיִּהְיֶה**

נפשי (שם ו"ט) וזולת' : אומיות המשמעות בשוא ויוד עין הפעל נחה
 והא למד הפעל חסר' . ועיין מה שכמז הראצ"ע בפירושו ריש ס' שמות
 בדקדוק המלות האלה :

צד לשון נסתר בעמיד עם ויו ההפוך משרש ראה צצנין הקל דרכו
 לבוא שלא כמנהג הצירוף . כמו **וַיִּרְא** והנה באר בשדה
 [שם כ"ט] שהוא מצנין הקל והיוד היא צפתה והריש

בשוא והאלף שהיא עין הפעל כמזבה אל חינה מורגש' כלל במצוא
 [ועיין צפי' הראצ"ע שם] . וכן כל שאר הצירוף הנמלאים במקרא
 מצנין הקל בחסרון הא למד הפעל . ועל הדרך הזה **וַיִּרְא** אומת
 אח צן המלך (מ"צ י"א) שהוא מצנין הפעיל וענינו הראה
 להם ובעבור שבא על דרך הזרות לא נכון להשתמש בו עד"ו בשאר
 המדברים לומר **וַאֲרָא וַתִּרְא וַנִּרְא** אחרי שלא נמלאו כן בכל

המקרא : וכן מדיון בכל כיוצא בזה . שכל פעל הבא שלא כמשפט
 באחד מחלקיו לא תבנה כמצנינו שאר חלקי הפעל ההוא זולת הנמלא
 ממנו בכתוב : ובמסלת הכנויים (נתיב י"ב) יתבאר לך הדבר הזה צט"ב
 טעם ודעת :

צה גם שרש שחה דרכו ללאח מדרך הצירוף כשיבוא צצנין המפעל
 כמו והשמחות להם [דברים ד'] והשמחו לי (שמות י"א)
 משמחיים לי [צראשית ל"ז] להשמחות לך (שם) אשמחה אל היכל
 קדשך [מהגיס ה'] אשר ישמחה שם (ש"ב ע"ו) בכל אלה והדומים
 להם בפולה למד הפעל הויו וגם הוא ולנסתר וכן לנסתרת
 שבעמיד

שצעתיד עם ויו ההפוך בחסרון ההא וצנוח הווי **וישתחו** ארצה
[צראשית י"ח] **ותשתחו** ארצה [רומ צ'] ולנסמרים
צשתי ווין **וישתחו** לו [צראשית מ"ג] וכן לנמלאי
ולא **תשתחו** להם [יהושע כ"ג] ודומיהם :

צו נקוד אומיות אית"ן משרש וכל צננין הקל הוא לעולם במלאפוס :
לא **אוכל** להמלט (צראשית י"ט) אס **יוכל** איש (שסי"ג)
לא **נוכל** דבר אליך [שס כ"ג] לא **תוכל** שאת (משלי
ל') ואס לא **תוכלו** להגיד (שופטים י"ד) וכן כל השאר
הנמלאים במקרא מן השרש הזה ויש שרשים שפא הפעל שלהם יוד
וצאים על דרך גורת חסרי פא . דהיינו שקחסר יוד פא הפעל
ויצוא דגש בעין הפעל . ואומס אזכיר לך במהלת שביל ל"צ ממסלת הנקוד :
תדרש משס :

צז מלאנו במקרא ענין לקיחה בגורת השלמים אשר לקחתי מיד
האמרי (צראשית מ"ח) לקח פר אחד (שמות כ"ט) ותלקח
אסתר [אסתר צ'] אשר לקח משס [צראשית ג'] ווולתס :
ובמקור ולווי ועמיד יצוא הפעם הזה צרוצ בחסרון פא הפעל כדרך
גורת חסרי פא נון כמו מאלו **קחת** מוסר (ירמיו' ה') ואחה
קח לך (צראשית ו') **קחו** תזמרת הארץ (שס מ"ג) ואס **אקח**
מכל אשר לך (שס י"ד) כי **יקח** איש אשה (דברים כ"ד) **יקח** נא
[צראשית י"ח] והדומים להם . ונחלקו המדקדקים בצאלה החסרי' . כי
יש אומרים שהס משרש נקח צנון אע"פ שלא נמלא זה השרש בשלמות בכל
המקרא . ויהיו א"כ לקח ונקח שני שרשים צטעס אחד . וי"א שגס אלה
החסרים הס' משרש לקח צלמד . ויהיה השרש הזה יחידו צלשון מצלי הוות
לו חצר שיצוא דגש למשלוס הלמד צלי כפל אומ . ולדעת קצתם יהיה כמוהו
דקדוק מלת ושני כפירים **בתעו** (איוב ד') משרש לתע צננין נפעל ומענין
מלתעות כפירים [תהלים נ"ח] :

צח יש שרשים מגורת נחי העין שדרכס לצוא צרוצ בחסרון ההא
שהוא לסימן המקור והצווי צננין הפעיל : כמו **שים** ימין
[צראשית מ"ח] ויאמר **שימן** לחס (שס מ"ג) משפעס **השים**

השימו

השימו ין שישן אחת משוש [ישעי' ס"ז] שתן לבכ' לחיל'

[מחלו' ת"ח] בינו שנות דור ודור (דברים ל"ב) לין פה וייטב
לבצך [שופטים י"ט] והדומי' להם. ושנים מהם מלאנו במקרא על

הדרך הזה בלשון עבר : בינתי בספרים [דניאל ט'] מדוע אלון
ריבת (איוב ל"ג) שמשפט הבינתי הריבת

אלא שנשמטה מהם הא הצנין : ולדעת קצת יהו' כמוהם דקדוק מלמ
ודיגום [ירמ' י"ז] משפטו והדיגום :

צט והנה אגיד לך מחלקת המדקדקים בפעלים מנחי העין : דע

כי חכמי ספרד קימו וקבלו שאין שרש בלשון הקודש פחות משלש
אומיות . ואמרו כי שב שבת וכו' קם קמת וכו' . הם

משרש שוב קום . עין הפעל בהם ויו נחה וכן בכל כיוצא בהם . וכדרך

שהוריתך עד הגה : אבל חכמי ארפת אמרו שאין שרש בפעלים האלה רק
שתי אומיות הכתובות בהם תמיד . וכן קראו אותם בשם פעלים

שניים . כלומר שאין בהם רקב' אומיות שרשיות . ובכל מקום שחמלא
נוכר בדברי רש"י ז"ל פעל שיסודו שתי אומיות : כוונתו על אלה הפעלים

אשר אנו קוראי אותם בשם נחי העין :

ק גם באותם הפעלים אשר זכרנו [לעיל שציל ל"ח] ואמרנו
שנשמטה מהם ההא שהיא לסימן צנין הפעיל . יש מחלוקת

צין חכמי ספרד . כי יש מהם אומרים שכל הפעלים האלה הם
מצנין הפעיל וכמו שכתבנו : וי"א שהם מצנין הקל ועין הפעל

שלהם היא יוד נחה . ויהיו לפי דעתם שני מיני נחי העין הפעל . האחד
שעין הפעל שלהם ויו נחה כמו קום . שוב רץ וחצירהם שנאמר מהם

בלשון צווי ועמיד קום שוב ריץ . אקום אשוב ארוץ

פא הפעל במלחפוס . והמין השני שמהו' עין הפעל בהם יוד נחה כמו

שים . שית . לין . ודומיהם . שנאמר מהם בלשון ועמיד מצנין הקל שים
שימו . שית שיתו . לין לינו . אשים אשית

אלין

אלין פא הפעל בחירק : וזהו מה שכתב הראב"ע במירושו במחלת
פ' בא על מלת למען **שתי** ו"ל : אין דעת חכמי ספרד שזה =
כי **שיתו** כמו **בינו שימו** והדומה להם . וכנה **ישית ישים**

יבין והדומה לה' בכל הסימני' ויש אומרי' שהוא מצנין הפעיל והא הצנין
חסר בעבור שמלאו או מי **ישום** אלס (שמו' ד') **רשן** עליך לעוב
באש **שש** על אצותיך (דבריו' ל') שהוא מצנין הקל' וי"א **ישיש** כמו
ישוש . **ישיתי** כמו **שומי** והכל מצנין הקל עכ"ל . וכן צריך

להיות . כי בכל הספרים נדפס במחלת דבריו : יש אומרים : והוא
מיותר : גם מה שנדפס בדבריו . והוא הצנין חסר . צריך להיות
וה"א הצנין חסר [כן הגיה הרז"ה בקורו עכביש סי' כ' : ונכון
הוא] . והנה אנכי השמעתיך צוה מחלקת המדקדקים בענין זה :
מה שיספיק לך להצין עי"כ דבריו גדולי מפרשי המקרא בזכרם מזה
דבר . ואם מרצה לצוא עד תכלית דעות המדקדקים האלה : ונפשך
חשקה לדעת על מה הטבעו אדני סברותיהם : מדרוש ומחקור
בספרי הדקדוק ומלאו כל דבר מצוה : זה צונה וזה סימני :
ואנכי לא אוכל לגלות לך פה את מלפניהם ולהצויה את דבריהם הצנויים
על יסודות וידיעות אשר לא נודע לך עד הנה . גם כי אין זה מכוונת
זה הספר להאריך צוה וצנויה צו . לכך שמתו דבריו צפ"ך כפי המוסכס
מן המדקדקים האחרונים . ור' מ"ך במעגלי יושר אס מרוץ בהם לא
מכנה . וה' יהיה עמך :

מסלת הכנויים

נתיב א בבאור ענין פעל יוצא ופעל עומד :

א פעל יוצא . הוא הפעל אשר תצא פעולת הפועל אל גוף אחר וזלמו
המקבל אותה : המשל באמר ראונין אכל את הלחם : הנה פעולת
האכיל' תצא מן ראונין אל גוף הלחם שהוא המקבל אותה וכן שמה שמה :
צנה : ארג . עשה : וכל כיוצא בהם שהפעולה תצא מן הפועל עד שהיא
נכרת ונודעת בגוף אחר המקבל אותה : נקראים פעלים יוצאים :
בעל יב